

GLOBUS

289

Andrée CHEDID

Poetă, prozatoare, autoare dramatică, Andrée Chedid s-a născut la Cairo (1909) și s-a stabilit la Paris din anul 1946, făcîndu-se repede cunoscută și apreciată de către cititorii francezi. Dintre volumele publicate amintim: Textes pour une figure (1949), Textes pour un poéme (1950), Terre et poésie (1956), Terre regardée (1957), Seul, le visage (1960), Double-pays (1965), Contre-Chant (1968) — poezie; Le Sommeil délivré (1952), Jonathan (1955), Le Sixième jour (1960), Le Survivant (1963), L'Autre (1969), Nefertiti (1975) — romane; Bérénice d'Egypte (1968), Les Nombres (1968), Le montreur (1968) — teatru.

Din toate puterile, cu tot sufletul, un om încearcă să-și salveze semenul, pe care pămîntul l-a acoperit. Romanul L'Autre (Celălalt) este povestea luptei purtată împotriva morții, este povestea unei salvări ce seamănă cu o naștere, căci un om este smuls din măruntaiele pămîntului.

Lei 4

6 GG ANDRÉE CHEDID Celălalt 1977

ANDRÉE CHEDID

Celălalt

Colecția GLOBUS / Editura Univers

GLOBUS

ANDRÉE
CHEDID

Celălalt

Traducere de
Cella
Serghi

EDITURA UNIVERS
București
1977

COPERTA COLECȚIEI DE ION STATE
Grafica: Viorel Popescu. Ilustrația: Casia Păpușoi

PĂMÎNT NETED

1. FEREASTRA

— OAMENII DORM, cuțule !... Dorm toți. O să-i trezim !

Sim se apleacă, ridică o piatră, o aruncă — viguros — pe banda luminată a șoselei. Piatra ricoșă, se pierdu în umbră, pe acea parte a străzii, mărginită de case înalte, pe care zorile nu le-au scăldat încă.

Bic se coborî, găsi piatra, în ciuda pămîntului negru, și se întoarse triumfător.

— Ești descurcăreț, cuțule ! Pe lumină, pe întuneric, găsești întotdeauna...

Bătrînul îi freca botul cu amîndouă mîinile, îi mîngîie spinarea.

— Îți place asta, spune ?

Bic schelălăia de plăcere.

Asta îi plăcea și lui Sim. Să simtă sub palmă această bucurie, această oboseală, amestecate, această oboseală, această bucurie — care palpitau, tangibile — care se întrupau în carne și oase.

Iată zorile. Sezonul de vară era în toi ; dar la ora aceasta, o mînă uriașă și moale acoperea colina, îngropînd tîrgușorul într-un somn greu.

Mai departe, după primul colţ, strada principală era mărginită de hoteluri şi magazine. Numai cîţiva localnici populau locul, spălînd pragurile prăvăliilor cu multă apă şi săpun.

— Salutare, Sim !

— Sînt săptămîni de cînd n-ai mai fost văzut !

— Noaptea trecută am dormit la un văr, în satul vecin. Acum mă duc acasă.

— Pe jos ?

— Am trei ore de mers.

— Trei ore ! La vîrsta ta ? Vrei să spui o jumătate de zi !

— Numai trei ore ! Ţi-am zis.

— Bine, bine. Glumeam, Sim... Nu te supăra, şi eu te cred... Ai tot acelaşi cîine ?

— Acelaşi... Ei, Bic, nu fugi, mergem...

— Ai tot timpul. Vino de te-aşază cîteva minute. Îţi dau ceva de băut... Ce vrei să iei ? Ceva călduţ, ceva fierbinte, ceva răcoritor ?

— Data viitoare. Acum sînt în trecere... Doar în trecere.

Sim schiţă un pas de dans : îndoind genunchiul, ridicînd piciorul, cu braţul drept în sus. Silueta lui robustă, noduroasă, deveni nesigură ; şovăi, se clătină o secundă... Pe urmă îşi găsi echilibrul.

— O să te mai vedem ?

— Bineînţeles.

— Cînd asta ?

— Cînd o fi lună plină !... Cu toate sfaturile lui Jaïs, nu iau...

— Ce mai face Jaïs ? Mai spune-mi ceva despre nevastă-ta !

— Face cît se poate de bine... Spuneam : cu toate sfaturile ei, nu iau niciodată cu mine lampa de buzunar. Îmi place mult să văd în zori cum se descurcă ziua, singură, ca să-i trosnească toate cojile... Dar singur, numai eu, fără lumină ! Ar trebui s-o vedeţi şi voi ! Mă clatin, mă împleticesc pe drumurile abrupte, mă lovesc de fiecare piatră, ramurile copacilor îmi julesc faţa... Vino mai aproape. Da, aici, pe obrazul drept. Şi aici, vezi, pe gît... Bic, cuţule, tu ai dreptate : dacă alergi cu nasul în pămînt, ocoleşti multe necazuri !

— Asta fiindcă te grăbeşti întotdeauna. Mergi întotdeauna prea repede.

— Nu pot altfel.

— Atunci, ai făgăduit, cînd o fi lună plină, aşteptăm vizita ta.

— Jur !

— O să-ţi arătăm noile instalaţii.

— La voi se anunţă bun sezonul ?

— Cum nu s-a mai pomenit !... Trebuie să vii într-o după amiază ca să-ţi dai seama. Mişună ! Nici o cameră goală la hotel. Chiar la localnici, totul e închiriat. Aproape că nu mai e-un sat, a devenit...

Sim se opri în loc, îşi arcui braţele, trase aer în piept, umflîndu-l, ca să mimeze tîrguşorul. Îl pufnea rîsul. Scotea burta înainte, depărta picioarele, îşi umfla obrajii şi îşi mărea treptat volumul.

— Ai să explodezi !

Explodă.

— La noi e mai mic decît o păstaie. Totul încape în palmă !

— La voi e linişte. Are avantajul ei.

— Linişte ?... Mai curînd letargie ! Nu se întîmplă niciodată nimic.

Sim căscă, cu gura enormă.

— O să vină și rîndul vostru. Lucrurile se schimbă din ce în ce mai repede.

— Să se schimbe ! Ei, da, să se schimbe !

Sim ridică brațele, le mișcă, făcu în aer serpentine, săgeți, un astru...

— Înainte de a muri, aș vrea s-o iau din loc. Vreau să văd că totul se mișcă.

— Nu ți-e frică ?

Ridică din umeri, depărtîndu-se.

— Frică ? !

Numai inerția îl îngheța.

Băcanul, tutungiul, coaforul cu mustăți groase îl chemaseră pe rînd. El se întorcea din drum, strîngea mîini, pleca din nou, revenea, întreba, asculta...

*

În capătul comunei străjuiește Hotelul Splendid. Trebuie să treci de el, s-o iei la stînga, pentru a întîlni jos drumul care, prin pădure și printre dealuri, duce în cătunul lui Sim.

Precedat de cîine, bătrînul înaintează fără să se grăbească.

Admiră fațada de culoare închisă, renovată ; firma strălucitoare, obloanele roșu-aprins, închise peste somnul vilegiaturiștilor. Toate roșii foc, obloanele astea. Numai în colțul celui de-al doilea etaj, arborînd vechea culoare, o fereastră albastră. Nici ușa de la intrare n-a fost refăcută. Sim a observat scîndurile ei spălăcite, din neglijență nevopsite de mult, paloarea lor care contrastează cu ansamblul strălucitor, nou. Aici se întîmpla adesea, ca și cînd clemența cerului vrăjindu-i pe

oameni, i-ar împiedica pe nesimțite să-și ducă munca la bun-sfîrșit.

Sim o să mai vină. O să viziteze hotelul — începînd cu bucătăriile și terminînd cu terasele — împreună cu prietenul lui, paznicul.

— Uite-o, Bic, prinde-o și pe-asta !

O altă piatră, țîșnită ca din praștie, descrise o curbă înaltă, înainte de a cădea pe trotuar. Cîinele o aduse imediat înapoi, dar de data asta Sim o puse în buzunar.

— Destul, Bic. Destul cu joaca... Trebuie să fim acasă înainte de prînz.

Luînd-o pe trotuarul din fața hotelului, bătrînul se pregătea să părăsească strada mare și s-o ia spre stînga, cînd

cu un zgomot de explozie

obloane violent trîntite loviră din amîndouă părțile fațada mohorîtă.

Sim tresări, se întoarse, ridică apoi capul în direcția ferestrei deschise pe neașteptate.

*

Fața aceasta, ivită deodată, absoarbe ea singură lumina firavă care plutea pînă atunci în jurul pietrelor, a pămîntului, a acoperișurilor. Decolorează, în favoarea ei, tot ce se naște treptat din umbră.

Fața aceasta... Nu se vede decît ea !

— Bic, cuțule, vino aici !... Aici, Bic ! Am spus : aici !

Omul. Tînărul de la fereastră. Douăzeci şi cinci, cel mult douăzeci şi şapte de ani. Vîrsta unui nepot, dar a unui nepot cu pielea mai albă. Păr deschis, răvăşit de mare şi vînt.

Bic se agită, lătrînd mai tare decît de obicei.
— O să dăm de bucluc! Or să ne dea afară din comună, n-o să putem să ne mai întoarcem vreodată. Calm, calm, cuţule...

Bustul trece dincolo de cerceveaua de lemn, depăşeşte marginea ferestrei. Asta, albastră, altfel decît celelalte, pare că pluteşte pe zid. Gîtul se alungeşte, pieptul respiră. Braţele desfăcute ating în toată lungimea lor draperiile separate, întinzînd, în poziţia asta, materialul alb al cămăşii cu mîneci suflecate. Încheietura mîinilor, palmele cu degetele răsfirate apasă masa obloanelor, ca să le împiedice să se reînchidă, astupînd din nou deschiderea.

— Bic, am să te bat dacă nu încetezi!
Ameninţările nu serveau la nimic. Bic se agita din ce în ce mai mult, culcîndu-se între picioarele stăpînului, gemînd, sculîndu-se, apucîndu-l de glezne ca să-l forţeze să meargă mai departe.
— Ce-i cu tine, cuţule? Nu te-am văzut niciodată aşa!

Zorile se agaţă de acest colţ de perete. O bucurie, ca o lumină intensă, de culoarea şofranului, scaldă trăsăturile tînărului. Aspiră peisajul dimprejur... Iese din gogoaşă, îşi va lua zborul. S-ar spune o mare zbatere de aripi pe cimentul opac.
Priveşte. Dar cum priveşte!

Învăluindu-l pe Sim cu privirea lui, clipind spre el, ca pentru a-l face complice la această fericire.
Bătrînul se simte ridicat, transportat. Iată-l dintr-o dată de cealaltă parte a drumului, în acelaşi loc cu necunoscutul, aplecat peste aceeaşi fereastră, văzînd cu aceiaşi ochi... Iată-l descoperind colţul ăsta de pămînt, al lui, pe care credea că-l cunoaşte ca pe dosul palmei sale. Înţelegînd, ca pentru prima dată, misterul, animaţia unei dimineţi ca oricare. Percepînd pe viu casele scunde ale satelor adormite, valea cu stînci şi păduri; mai jos, marea fără lustru, care se va acoperi încetul cu încetul de dîre metalice; mai departe, orizontul brăzdat de ivoriu. Asistînd, ca niciodată, la naşterea unui măslin, la descoperirea unei viţe. Pîndind ivirea fiinţelor şi lucrurilor din noaptea confuză. Savurînd aerul. Aerul albăstrui care se sprijină de pomeţi, de tîmple, de buze. Aerul catifelat de lumină.

Bic chelălăie lugubru. Dar asta se întîmplă departe, foarte departe... Bătrînul face o mişcare confuză cu mîna, spre a-l potoli.

Aici, pantele colinelor sînt pline de ierburi, gardurile vii sînt smălţate de soare, carnea fructelor se revarsă din toate tăcerile. Viaţa izvorăşte, navighează de-a lungul vinelor, se scurge în gîtlej, izbeşte în piept, anulează distanţele, anulează vîrsta, suspendă timpul.
Tînărul dă drumul obloanelor, se sprijină cu ambele mîini de marginea dinafară a ferestrei, se apleacă, surîde. Îi surîde lui Sim. Un surîs care ar dărîma zidurile!

Chiar dacă vine dintr-o țară depărtată, dacă vorbește altă limbă... în clipa aceasta o singură lume îi învăluie pe amîndoi.

O să vorbească. Vorbește.

— E frumoasă colina ta!

Mai vorbește.

— Îți doresc o zi foarte bună!

Necunoscutul a spus asta cu accent străin, dar în cuvinte exacte. Sim știe și el frînturi de fraze în limbi străine; de-a lungul coastelor, de ai ureche bună, agonisești totdeauna cîte ceva. Întors spre tînăr, încearcă la rîndul lui să-i adreseze o frază destul de lungă, destul de completă, de bun-venit.

Celălalt se mai apleacă puțin; obrazul, pieptul, ca o proră. Ridică brațul drept, pe urmă îl înclină într-un larg salut. Un gest cum se face pe-aici: de sus în jos, de jos în sus. Un semn, un arc, o punte...

Bic urlă... Vocea i s-a-ncleiat, părul i se zburlește.

— Destul, Bic! Acum plecăm... Plecăm, cuțule, ți-am promis.

Lătratul încîlcește vorbele ce vin. Imposibil să auzi destule, să le legi împreună... Cîinele ăsta n-o să mai tacă, trebuie să plec! Dar înainte de a pleca, Sim ridică brațul, cu palma spre cer, ca măcar să-i răspundă tînărului la salut. Plecînd, își va coborî brațul ca să răspundă prin acest semn — același — gestului de mai-nainte.

Încet, mergînd, îl lasă în jos, cu ochii mereu îndreptați spre fereastră...

Zguduitura a durat douăzeci de secunde.

N-a durat decît douăzeci de secunde...

Intensitatea magnitudinii a făcut de îndată obiectul unor savante calcule în observatoare.

2. CUTREMURUL

Bubuitura venea din măruntaiele pămîntului. Sim se simți lovit între omoplați. Suprafața șoselei se vălurea ca apa. Bic căzu la pămînt, alunecă înapoi, dispăru; bătrînul nu reușea să se țină pe picioare. Căzu în patru labe, simțea cum pămîntul îi fuge de sub genunchi. Îngrozit, caută fereastra cu ochii.

Fațada se contractă, se ondulează, se îndoaie împrejurul deschiderii. Prins în capcană, tînărul se răstoarnă în interiorul coliviei lui.

În depărtare bucăți de colină se prăvălesc. În larg, marea umflată, neliniștitoare, înaintează clocotind.

Aici, pereții oscilează, se despică, la nesfîrșit. Arbori, stîlpi se sfarmă într-un trosnet infernal. Praful îl orbește pe Sim. Îndărătul unei perdele de cenușă, zărește brațul acela, ridicat din nou, care însă nu-și va sfîrși gestul. Obrazul, care nu mai e decît o strîmbătură. Gura aceea, care nu mai e decît un strigăt. Bătrînul asistă neputincios la prăbușirea întregii fațade, la căderea tînărului necunoscut, sorbit în adîncuri.

O serie de zguduituri urmează cutremurului inițial. Trăsnetul s-a ascuns în inima pietrelor, ca să le facă să explodeze. O trepidație violentă cu-

prinde zidurile. Cărămizi zboară. Una dintre ele îl lovește pe Sim în frunte și-l rănește.

Ploaie de geamuri, balcoane prăbușite, antene de televizor smulse, clădiri ce se prăbușesc zvîrlindu-și locatarii în morminte larg deschise.

— Nu !... Nu !... Nu-i adevărat ! Nu poate să fie !

Salutul acela, cuvintele acelea, pămîntul recunoscut, împărtășit, viața aceea tînără, secundele acelea, gestul acela... distruse... volatilizate !

Nu poate fi așa !

*

Așa este. Și ce rămîne, iată :

Pămînt presărat cu cratere, ca un spate de broască țestoasă, îngrămădiri de lemn și moloz, schelet fragil de clădiri, bucăți de zid tăiate cu briciul. Înțepenită între două ziduri, o cameră gătită ca un decor, patul nestrîns, cearșafurile calde încă, dulapul în picioare, cu oglinda lui ovală, abia crăpată. Cealaltă odaie, aruncată din interior, din care n-au mai rămas decît trei pereți și o ușă. Trăsuri, biciclete, căruțe sub același acoperămînt. Obiecte reduse la materialele lor. Praf care unifică.

Deasupra, un cer de pînză, fără fisură, îngreunat de un soare care se umflă, se umflă...

Primii supraviețuitori, caricaturi gigante, se ivesc dintre ruine. Dominîndu-și frica, unii se întorc la casele lor, se afundă în ele ca să scoată pe cineva sau ceva. O fetiță a scăpat chiar acum : se tîrăște spre o galerie, dispare, reapare cu un animal de pluș în brațe.

— Bic !... Bic, cuțule, unde ești ?

Sim se șterge pe frunte, își șterge pe cămașă degetele mînjite de sînge, se învîrtește, ca într-un circ.

— Bic !... Ei, Bic !...

Oamenii se ciocnesc fără să se recunoască, sar peste pietre, peste trupuri. E o gloată de orbi, o babilonie de nume.

— Henri, Frantz, Costa, Marielle, Diego, John, Faustina, Ilse, Dalia, Paul, Kateb, Lucien, Elie !...

Chemările acestea înăbușă strigătele care se ridică dintre ruine.

*

Cu gîtul înțepenit, făcînd eforturi disperate ca să-și smulgă vorbele din gîtlej și să le facă să ajungă pe buze, un om se ținea scai de Sim

— Ce vrei ? Nu înțeleg ce vrei să spui.

Celălalt, cu mușchii încordați, mai încearcă.

— Îndepărtează-te, pleacă din locul ăsta, vorbirea o să-ți revină... Erai singur aici ?

Omul încuviințează.

— Atunci, pleacă, nimic nu te reține... Lasă-mă, nu pot să fac nimic pentru tine.

Și deodată

— Eu am pe cineva aici. Trebuie să-l regăsesc ! Nu te agăța de mine, mă cheamă. Trebuie să mă ocup de cel pe care l-am pierdut.

La cîțiva metri de-acolo, Sim este oprit din nou

— Nu l-ați văzut, purta o pijama cu dungi verzi ?... N-ați văzut-o, era într-o bluză galbenă, are breton ?... Tata are barbă căruntă, e foarte slab... L-ați văzut ?

— Nu, credeți-mă, nu l-am văzut...

Bătrînul dă din coate, merge înainte, se întoarce ; i se pare că o grămadă de lanţuri îi leagă picioarele. Pe urmă întreabă la rîndul lui

— Unde e Hotelul Splendid ?

îşi reia mersul, intră într-o aglomeraţie, caută să iasă ; dar toţi bat pasul pe loc ca şi cînd ar avea crampoane în tălpi. O turmă de oi, cu privirea idioată, se pierde printre picioarele mulţimii.

— Pămîntul o să se cutremure din nou !

O voce, apoi altele repetă strigătul. Mulţimea se mişcă din loc. Un localnic se ciocneşte cu Sim, îl recunoaşte. Cu mîna pe obraz, plînge şi rîde în acelaşi timp, se încurcă în explicaţii. Sim se apără

— Am pe cineva aici, trebuie să te părăsesc... Lasă-mă să trec.

La stînga lui, un parter cu camerele făcute ţăndări ; una singură, în centru, pare a fi încă locuită. Sim vede masa servită pe jumătate, televizorul intact ; deasupra bufetului trei portrete solemne, în ramele lor negre, un buchet de imortele sub fiecare. Într-un colţ, un fotoliu în care nu demult a stat cineva.

La dreapta, o piramidă de bîrne zdrobite, chibrituri gigantice, aruncate din cutia lor, servesc drept piedestal unui landou cocoţat pe roţi înalte. În haina lui albă de praf, un măgar trece printre tentacule de fier — dărîmăturile.

Sim se împiedică de o bătrînă întinsă pe jos, se uită cîteva momente la profilul ei turnat în bronz, acoperit cu o cască de păr alb. Deasupra acestui corp inert, o fată tînără încearcă să-l readucă la viaţă

— E prea tîrziu, nu ?

Fără să aştepte răspuns, fata continuă să-i sufle în gură.

Sim se apleacă, caută pulsul ; pe urmă, neştiind ce să spună, rămîne pe loc cu braţele atîrnate

— Răspunde !

— Prea tîrziu...

Jenat, se întreabă cum să plece din nou

— Am pe cineva aici, trebuie să-l găsesc...

Se dă înapoi cîţiva paşi, se întoarce, se depărtează. Din nou este apucat de braţ, este chemat ca martor.

— Pe dumneata, care eşti de-aici, or să te creadă. Spune-i nevestei mele că pămîntul n-o să se mai cutremure, c-o să fim scoşi repede din iadul ăsta !

Cu cealaltă mînă, omul ridică bărbia soţiei lui, o linişteşte cu o tandreţe nesfîrşită. Ea nu-l mai aude, e în altă parte ; nimeni n-o mai poate ajunge.

— Nu mă mai ascultă. Vorbeşte-i !

— Plecaţi împreună, nenorocirea se va uita. Împreună, nenorocirea se uită... Acum trebuie să plec, sînt chemat.

Mult mai tîrziu, un băieţel îi va arăta lui Sim locul hotelului.

— E pe acolo, sînt sigur

mai înainte de a dispărea într-un vîrtej.

*

Bătrînul merge în direcţia aceea.

Sub un morman de moloz, se îndoaie un tavan. Aşezată dedesubtul lui, o pisică plină de cenuşă fixează cu ochiul ei de chihlimbar fiecare trecător.

— Bic, bietul meu animal, tu știai. Eu sînt de vină că te-ai pierdut... Dar nu puteam să te ascult. Bic ! Nu puteam...

Acolo, înfiptă în pămînt, firma-epitaf .

HOTEL SPLENDID

Cîteva etaje au intrat în pămînt.

Imensa lespede de piatră a terasei acoperă cea mai mare parte a clădirii.

3. ARENA

Proiectată în arena mondială, localitatea tragică își semănă imaginile peste tot. Acestea se agitară pe ecrane, se multiplicară în fotografii, străbătură cîtăva vreme dincolo de pereții cei mai intimi. Datorită podurilor aeriene, oameni și materiale veneau puhoi ; un spital de campanie fu ridicat în grabă prin apropiere. În mai puțin de douăzeci și patru de ore, modestul teritoriu fu invadat de mașini cu antene, cu nervuri, cu mandibule, camioane-cisterne, pompe cu oxigen, ciocane pneumatice, buldozere. Specialiști ai grupului de detecție sub ruine, dispunînd de aparate de auscultație, se și așezaseră în așteptarea celei mai slabe chemări, a celui mai mic geamăt.

Cea mai mare parte dintre experți afirmau că pămîntul se stabilizase, și nu mai erau de așteptat noi cutremure. Se numărau victimele, cifrele creșteau. Ziarele stabileau tablouri comparative : în 1923, 19 000 de morți în Japonia ; 1250 de morți la Orléansville, în 1954 ; 5000 la San Francisco,

în 1906 ; 1000 în Iran, în 1960. Oficialitățile erau fotografiate printre ruine, asigurînd populația de sprijinul lor, promițînd că vor înălța aici...

— Chiar aici !

un oraș care va face să fie uitată vechea localitate.

Drama se răspîndea la scara universului și se micșora la scara anecdotei. Cei *dezgropați* erau prezentați publicului ; paloarea lor făcea ecranul livid... Pe un pat de spital, o fată tînără povestea cum o găsiseră salvatorii : cu tavanul camerei reținut printr-un miracol la cîțiva centimetri de fruntea ei, cu corpul imobilizat între somieră și plapumă. Un tînăr italian povesti că alarmase echipele de ajutor, lovind cu o bucată de lemn într-o bîrnă de fier, timp de peste douăzeci de ore. Un reporter comentă evenimentul, făcu un crochiu rapid al locurilor, evocă ambianța, insistă asupra detaliului uman : acest om scăpat teafăr, apucînd cu ambele mîini plosca de apă care i se întindea, înghițind lichidul dintr-o dată... Vocea lui suprapusă imaginii

— Beau toate fluviile de pe pămînt !

Înarmat cu o lopată mare, se văzu — apărînd și reapărînd ca un leit-motiv — un bătrîn cu fruntea bandajată, înlăturînd dărîmăturile din jurul unei firme pe care scria HOTEL SPLENDID.

*

— Ne-ncurcă mereu bătrînul ăsta ! Luați-l de-aici !

— Cel puțin dacă s-ar mulțumi să-și urmărească singur ideea ! Dar stăruie mereu, vrea să se afle și el în treabă.

— S-a cercetat de jur-împrejurul hotelului, nu mai e nimeni viu.

La intrarea în comună, cadavre, cu aspect mumificat, sînt așezate cu zecile ; cîte un dreptunghi de hîrtie fixat pe piept indică numele și prenumele lor.

Cîte o pereche, surprinsă în somn, a rămas îmbrățișată pentru vecie.

Grupuri se depărtează de construcțiile rămase întregi, fug pe drumurile spre pășuni. Alții, recăpătîndu-și speranța, vin și se îmbulzesc în jurul ruinelor prin care scotocesc salvatorii. De îndată ce apare o targă, se apropie, crezînd o clipă că recunosc sub acoperitoare pe unul de-ai lor.

Un cîine fără stăpîn rătăcește de două zile ; unii îl urmăresc de-aproape, crezînd că vor descoperi astfel alți îngropați.

Dintr-un morman de pietre, Sim a scos o colivie. Deschizînd mica portiță, trage afară canarul, prinzîndu-l între degete

tînărul de la fereastră voise să scape și el...
și, deodată, deschide mîna, dă drumul păsării în aer

— Zboară ! Tu poți... Înalță-te !

Lopețile mecanice curăță locul în mijlocul vacarmului. Buldozerele răscolesc pămîntul, zdrobesc în trecerea lor pînă și acest bufet plin cu veselă, într-un tărăboi asurzitor.

*

Sim aleargă, agitînd mîna stîngă. Este îmbrîncit.

— N-ai nimic de făcut aici, întoarce-te acasă !

— Înainte de a mă trimite la plimbare, uită-te...

— Ce vrei să-mi arăți ?

Înfiptă în umflătura degetului gros, o țeapă mare, albastră, vizibilă sub transparența pielii.

— O așchie din oblon ! Adu-ți aminte, fereastra albastră despre care ți-am vorbit ! Acum știu locul unde s-a prăbușit odaia.

— N-o să ne pisezi iar cu povestea ta. Mai bine pune un infirmier să-ți scoată țeapa, mai înainte ca mîna să ți se infecteze.

— Pentru nimic în lume ! Asta-i dovada. Camera n-a putut să se prăbușească departe. Înlăturînd dărîmăturile am descoperit chiar o spărtură. Totul arată că dedesubt e o rezervă de aer. Trebuie să veniți acolo, repede.

— Am cercetat de mai multe ori sectorul ăsta. Nu mai e nimic pe-acolo, doar ți s-a spus.

— Umblați de colo pînă colo, nu puteți, ca mine, să cunoașteți un singur loc. Trebuie să mă credeți și să vă întoarceți...

La cîțiva pași, un alt grup de salvatori făcuseră, cu un perforator, o gaură în betonul terasei. Înlemnit, Sim văzu că un om apărea...

Scoțînd o batistă vișinie din buzunar, se repezi zelos să-l ajute pe cel salvat, ștergînd pulberea care-i acoperea fața și-l orbea. Inima îi bătea ca și cînd această reîntoarcere la viață ar fi fost și a lui și a *celuilalt*. Întorcîndu-se spre cel cu care vorbise, insistă

— Așa se va întîmpla și cu cel despre care v-am spus.

— Bine, vom reveni. Dar va fi ultima dată. Auzi, Sim ? Îți trimit o nouă echipă, dacă nu găsește nimic, gata. Gata, ai înțeles ? De-acord ?

Bătrînul se depărtă fără să spună nimic.

Mai încolo, se întoarse, strigă peste capul mulţimii

— Daţi-i drumul, repede. Omul aşteaptă !

Începînd cu a treia zi, salvatorii nu mai lucrau decît cu o mască antiseptică pe faţă. Gemetele celor îngropaţi slăbind, speranţa de a găsi alţi supravieţuitori se micşora.

Pentru a se evita epidemia, pămîntul fu stropit metodic cu var nestins. Fu stins în lăzi.

Întrebuinţînd cearceafuri, lăzi de ambalaj, dulapuri, rafturi de bucătărie, morţii erau îngropaţi degrabă în şanţuri.

Descoperind magazinul de pompe funebre, unii forţară uşa de la intrare. Omorît de explozia unor geamuri, cioclul zăcea în mijlocul prăvăliei sale intacte. Unele familii se certară pe sicriele strălucitoare.

4. CUVINTE

— Nu pot să plec, Jaïs. Nu mai-nainte de a-l fi scos de-acolo.

— N-ai să reuşeşti niciodată. Ai face mai bine să te întorci cu mine acasă. Eu m-am întors aici pentru a treia oară, înşelînd vigilenţa autorităţilor. Mîine au să-şi dubleze numărul. Nimeni n-o să mai poată trece prin cordonul sanitar, cum o să fac s-ajungă la tine ? Hai, vii ?... Dar răspunde o dată, Sim. Vorbeşte. În fine, cine-i omul acela ? Nici nu-l cunoşti !

— Îl cunosc. Dă-mi un creion şi-o să-ţi desenez fiecare trăsătură a obrazului său.

— Lasă-mă să rîd, Sim. Eşti ca o sită, nu reţii nimic.

— Doar cîte ceva.

— Nici nu v-aţi vorbit !

— N-am spus asta.

— V-aţi vorbit ?... Şi în ce limbă ? Nu înseamnă că dacă strîngi cuvinte de ici, de colo, poţi pretinde...

— Nu ne-am spus aproape nimic.

— Aproape nimic ?... Vrei să spui : nimic.

— Nimic, dacă vrei ! Dar nu totdeauna cuvintele vorbesc.

— Ai înnebunit, Sim !

— Încearcă să înţelegi. Se făcea ziuă. Plecam, cînd, deodată, s-a deschis o fereastră.

— Şi ? Continuă... Ce făcea la fereastra lui ?

— Privea... Colina, cerul, marea, acoperişurile...

— Şi-atunci ?

— Fiecare fărîmă de peisaj îi pătrundea în piele... Atunci, am văzut şi eu ! Am simţit pămîntul acesta, al meu, care-mi bătea în piept. Am văzut viaţa, ca şi cînd ar fi fost pentru prima dată. Era a mea, a lui, a tuturor, în acelaşi timp, pretutindeni... E greu de explicat. Era ca şi cînd, împreună...

— Împreună ?!

— Da, împreună...

— Cum asta, împreună ?... El, la fereastra lui ; tu, în stradă ! El, nu se ştie de unde. Tu, un ţăran, născut aici, care a trăit aici, care o să moară aici. El, un om tînăr, tu, un bătrîn ! El, un blond de

peste mări. Tu, din tată în fiu, tăbăcit de soare! Asta se cheamă împreună?... Tu şi cu mine, da, sîntem *împreună*.

— Am spus *împreună*, nu *alături*, Jaïs.

— Ţi-o repet, e un străin. Oamenii ăştia ne iau drept proşti. Cît despre noi, nu înţelegem nimic din obiceiurile lor! Vara, cînd dau năvală, tremur pentru fetele noastre!

— Fetele tale?... Nu ţi-am făcut decît băieţi!

— Nepoatele, strănepoatele mele, verişoarele, vecinele... Toate fetele de la noi.

— Iată-te preocupată deodată de toate fecioarele din regiune.

— Nu respecţi nimic, Sim. N-ai pic de morală. Cel mai stricat dintre oameni se îngrijorează pentru fata lui, dar tu!... Păcat că n-ai avut decît băieţi, altfel ai fi fost silit să gîndeşti!

— Jaïs, Jaïs, ce are a face tot ce spui cu ce-i aici?

— E pentru a treia oară cînd te implor să te întorci. Trec prin infernul ăsta pentru tine, şi nu vrei să înţelegi nimic. De ce toate astea? Pentru cine?... Cineva despre care nu ştii nimic, nici dacă mai respiră încă! Te porţi mai rău ca un copil, Sim. Deşi eşti păros ca o maimuţă bătrînă...

— Mai încet, Jaïs, începi să spui obscenităţi!

— Cum îţi vine să glumeşti într-un loc ca ăsta?

— Obscenităţi, Jaïs!... O să ai curînd de-a face cu tot tribul „Femeilor cucernice". Şi virtuoasa de soacră-mea o să se răsucească în coşciug.

— Nu te atinge de mama!

— Ferească Dumnezeu! Doresc să-i fie mormîntul de miere, şi să rămînă acolo în linişte pînă la sfîrşitul lumii!

— O să înnebunesc ascultînd prostiile tale în mijlocul uruitului ăsta de maşini! Plec! Dar mai înainte află asta, Sim: văd prin tine!

— Ei, atenţie, înapoi! Nu vezi nimica! Ruloul compresorului era să te strivească.

— Mă asculţi?... Văd prin tine, cu toate că ai pielea groasă. Şi ştii ce ai să găseşti în fundul gropii? Vrei să-ţi spun?... Nimic altceva decît faţa ta bătrînă!

— Întoarce-te în sat, Jaïs!

— Tu rămîi? Asta înseamnă că-l iubeşti mai mult decît pe noi!

— Nu-i asta. E ca şi cînd aş dormi de secole, cuibărit chiar în inima mea... Ca şi cînd, ceva m-a trezit... Ca şi... Nu trebuie să laşi viaţa să se irosească, Jaïs, e aşa de... aşa de important! Dacă tînărul ăsta trăieşte, nimeni altul decît mine n-o ştie. Nu pot să-l părăsesc. Ar fi ca şi cînd...

— Nu mergi niciodată pînă la sfîrşitul frazelor... Totdeauna spui „ca şi cînd". Pe urmă, înlemneşti cu braţele atîrnînd! Cum vrei să te înţeleg? Adio, te las, plec!

*

La ieşirea din localitate, Jaïs se întoarse deodată din drum.

Purtînd la subţioară acelaşi pachet înfăşurat în hîrtie de ziar, Sim o văzu îndreptîndu-se iar spre dînsul.

Escaladînd cocoaşele, unduirile terenului, venea cu pas grăbit, dispărînd îndărătul unei perdele de praf, ivindu-se, pierzîndu-se, apărînd din nou.

— Ţine, Sim, pachetul ăsta, e pentru tine ; am uitat să ţi-l dau. E o pătură. O să ai nevoie de ea. Ştiam că n-o să vii cu mine.

*

Îndată ce femeia dispăru, bătrînul se apropie de alt grup de salvare.

Încercînd să schimbe pătura pe o nouă serie de lovituri de tîrnăcop în jurul găurii, se tocmi îndelung.

*

În seara celei de-a patra zile, autorităţile dădură ordinul de abandonare a locului.

O parte din supravieţuitori fuseseră repatriaţi ; alţii se refugiaseră la rude apropiate sau sub corturi ridicate la o distanţă rezonabilă de locul catastrofei.

Tuturor celor care plecau şi insistau să meargă cu ei, Sim le răspundea mereu

— N-am să mă mişc de aici.

În ciuda glumelor, a grosolăniilor, se încăpăţîna

— Puteţi să plecaţi cu toţii, eu rămîn.

În ziua a cincea, ultimul camion înţesat cu oameni şi materiale se pregătea să părăsească localitatea, cînd un pompier strigă de la o depărtare destul de mare

— Ei, n-o să mă lăsaţi aici ! Vin ! Aşteptaţi-mă !

Agitînd un umeraş cu o rochie de mireasă pe care tocmai o găsise lîngă un zid, veni în fugă, pe urmă se căţără în maşina care dădea înapoi.

În sfîrşit, şoferul porni.

Rochia, ţinută cu braţul întins, flutura înafara maşinii. Zărindu-l pe Sim care, sprijinit în lopata lui, se uita la ei cum pleacă, pompierul o scutură de mai multe ori în semn de adio.

Mătasea, voalul dansau sub soarele înalt.

5. PĂMÎNT NETED

De departe — coline la marginea mării
Mai de aproape — peisaj-sepia, ciopîrţit
sub un soare crud

Şi mai de aproape — ruine dislocare
movile cratere

Acolo — această arenă aridă
acest circ răzuit

Sfîrşit de lume — sau reînceputuri
Moarte gigantică — sau Sursă de naşteri
Pămînt — neted

Aici

luînd puţin cîte puţin în stăpînire
natura cu ochii mari
acest punct această săgeată
această clipă

acest cearcăn   acest scandal
acest tumult
acest *nu* în formă de corp
o parte a pămîntului dar altfel
desprins dar asemănător

omul

acest om bătrîn cu obrazul tăbăcit, cu capul dat pe spate, care privește fix cerul, îl străpunge cu privirea, agită pumnul în direcția lui. „Cerul ?!..." această cochilie, această carapace inertă. Cuvintele înșală totdeauna. Sim scuipă pe pămînt. Pe urmă, din nou, se proptește pe picioarele lui, ridică pieptul, acuză imensitatea albastră, radioasă ; această seninătate care minte, această lumină care jupoaie

— Te urăsc ! Îmi rănești privirea !

Pleoapele lui clipesc sub lumina insuportabilă, le freacă, deschide ochii mari, îndură arsura, atacă, lovește cu pietre

— Ești surd. Surd !

Cunoaște el această boltă — foarte adesea netedă, lîncedă în ținuturile astea — adăpostind un soare tiranic.

— Ridică-te, explodează !... Ne strivești cu nesfîrșirea ta !

Pe cine ating injuriile astea, blestemele astea ? Sim caută, poate, să evadeze și el, să se amețească, să se depărteze de ce se petrece *aici*

— Vino cu noi. Vino. S-a terminat totul. Nu mai este nimic de făcut.

— Rămîne totul de făcut.

— N-ai să găsești ce cauți.

— Am să găsesc.

Din localitate n-au rămas decît clădiri dărîmate, bucăți de ziduri, mormane de pietre, trepte care nu duc nicăieri, rămășițe de vehicule, o căruță carbonizată, arbori striviți, un spațiu vid, enorm. Spărtura asta...

6. STUDENTUL

— Hai, tată-mare, fii cuminte. Am promis că te aduc înapoi, nu mă face mincinos !

— Nici tu să nu mă faci să mint. Am spus că am să rămîn, și rămîn.

Motociclistul pune piciorul pe pămînt, imobilizează motocicleta, își scoate casca, ochelarii, și se apropie de bătrîn

— De ce să te încăpățînezi ? Echipele de salvare mi-au povestit istoria ta. Nu stă-n picioare !

— Scoate-ți toate astea din cap ! Nu se petrec decît în capul tău. Nicăieri în altă parte.
— Eu cred tocmai invers.
— Nu ai nimic de salvat. Pe nimeni de plîns ! Ai norocul să nu fii din satul ăsta. Atunci, de ce să rămîi ?
— Nici el nu e de-aici.
— Care el ?
— Omul de dedesubt.

Un soare încă blînd înroșea colțul fațadei, orizontul se arăta. „E frumoasă colina ta... îți doresc o zi foarte bună..." Brațul se ridică. Bic latră agitîndu-se. Brațul... ca o punte, se lasă, încet. Fereastra... explodează într-o mie de așchii albastre.

— La ce te gîndești ? Te-ai lămurit acum ?

Motociclistul întreabă, cu mîinile în șolduri.

— Nu vezi că am dreptate ?
— Cîți ani ai ?
— Douăzeci, peste cîteva zile.
— Douăzeci, și toată viața... Ar trebui să mă înțelegi...
— Cine trăiește, umblă pe scoarța pămîntului. Dedesubt, nu e nimeni.
— Dedesubt e cineva, fiindcă a rămas *acela*.

Studentul își oprește un zîmbet șmecheresc, scoate un chiștoc din buzunar, îl aprinde

— Ai mers vreodată cu o motocicletă ?
— Niciodată.
— Ai ocazia ! Am un loc pentru tine, la spate, uite.

se întoarce lîngă motocicletă, bate cu palma scaunul de piele

— E bine umplut. Urcă-te aici, deasupră, și te iau cu mine.

Sim dă din cap, încrucişează mîinile la spate, merge în lung şi-n lat fără să spună nimic ; se manifestă în sensul că nu va ceda nici unui discurs.

— Te-am supărat ?... Nu vrei să-mi mai răspunzi ? Dar ştii că o să fii singur dacă plec. Cu totul singur ! Au plecat toţi : cantonierii, pompierii, inginerii, săpătorii, infirmierii...

Sim face pe bufonul, continuă ca şi cum ar rosti un refren

— ...cîinii, pisicile, măgarii, păsările, şoarecii, insectele, orele, parfumurile, briza...
— N-ai mai rămas decît tu... Dar, în sfîrşit, drept cine te iei ? Un detaşament al morţii ?... Ce speri ? Uită-te la locurile astea. Sînt mai izolate decît o insulă. Oriunde te-ai uita, nu zăreşti nici cantonamentul refu-

giaţilor, nici vreunul din satele vecine. Nici chiar marea !... Lasă toate astea. În cîtva timp, va începe să se reconstruiască totul ; se va construi aici o localitate mai mare decît prima. Mai mult decît o localitate, aproape un oraş... Cel puţin asculţi ? Nu, nici nu mă asculţi !

Studentul nu vrea să se dea bătut. Înainte de a pleca, pariase că-l readuce pe bătrîn. Trebuia să reuşească. În lipsa argumentelor, încearcă să-l provoace

— Ştii cu ce semeni de departe ?

Sim se concentrează, încreţeşte fruntea, nasul, închide ochii, încearcă să se vadă de la distanţă, intră în joc, dă drumul unui hohot de rîs enorm

— Cu un cărăbuş mare care caută o gaură pen-

tru larvele lui !
— Mai rău !
— Spune !
— Cu o muscă verde care nu trăieşte decît din cadavre !

Sim ia o atitudine glumeaţă, imită mersul cărăbuşului, al muştei. Pe urmă, deodată, se îndreaptă, scutură capul cu putere

— Nu, te înşeli !
— De data asta nu mai rîzi !
— Te înşeli. Moartea nu mă atrage. N-am ce să fac cu morţii !... Ce putem face pentru ei ? Important e *mai înainte. Mai înainte* trebuie să salvezi.

Bătrînul nu dă înapoi cu nimic. Tînărul îşi şterge sudoarea care îi curge pe tîmple, pe obraji. În ritmul ăsta, discuţia poate dura pînă seara

— Îţi pierzi timpul, şi pe-al meu.
— Ce faci în viaţă ?
— Studiez.
— N-am nevoie de tine, întoarce-te la studiile tale !

Soarele se coagulează, străpunge craniul ca un sfredel. Studentul îşi pune din nou casca, ochelarii

— Ai face bine să te aperi şi tu.

Sim scoate din buzunar batista mare, vişinie, îşi vîră faţa în ea şi se şterge. Pe urmă, înnodînd-o la cele patru colţuri, o potriveşte pe cap ca pe o bonetă. Prin filtrul ochelarilor, trăsăturile lui par mai şterse ; sub pălăria improvizată, ochii, gura se îmblînzesc. Bătrînul pare deodată mai manevrabil ; şi studentul se întreabă dacă nu trebuie să-l ia

în alt fel, să forțeze sfîrșitul. Sim se îmbată de cuvinte, se încălzește ; dar, fără îndoială, dorește în sinea lui ca o acțiune decisivă să-i permită să cedeze fără să se dezică. Poate că va fi destul să-l apuce cu forța, să-l tragă zdravăn după el pentru ca să nu mai opună nici o rezistență !

— Am discutat destul ! Hai, vino !

Dar bătrînul se proptește pe picioare, se cabrează, lovește violent cu pumnii. Surprins, pierzîndu-și echilibrul, studentul cade în țărînă

— Bătrîn afurisit !
— Iartă-mă, dragă... Dacă aș fi putut să merg cu tine, aș fi mers. Dar nu așa. În felul ăsta, niciodată. Mă auzi ! Niciodată !

Tînărul se ridică, dă cu piciorul într-un morman de gunoi, ca să se stăpînească

— Renunț !
— Ascultă, îmi trebuie o săptămînă... Să mi se dea o săptămînă ; spune-le-o acolo, și să nu mă mai chinuie...

Sim caută un fapt pe care să se sprijine : ceva solid, concret, care să le închidă gura

— Să le spui că la Agadir, un tînăr marocan a supraviețuit treisprezece zile. Era scris în ziare...
— Am să le spun ce vrei. Plec. Dar peste o săptămînă vin chiar eu să te iau, tată-mare, și de data aceea, viu ori mort, o să mă urmezi.
— Ți-am promis, te voi urma.

Studentul încalecă motocicleta, o face să pîrîie pe loc, ea se afundă, se blochează

în pămîntul nisipos. Sim se duce lîngă el, saltă roata din spate, o degajează

— Ai mușchi grozavi !
— Toată viața am cărat greutăți.
— Îmi pare într-adevăr rău să plec și să te las... Dar ce pot să fac ?

Repune motorul în mișcare, demarează, se depărtează. Mai departe frînează, se întoarce, strigă spre bătrîn care îl privea plecînd

— Cum trăiai pînă acum ?
— De pe-o zi pe alta.
— Și asta nu-ți era de-ajuns ?

Tînărul răsucește pînă la capăt maneta. Zgomotul motorului acoperă răspunsul.

El și mașina lui decolează, lovesc solul, saltă în aer, proiectează împrejurul lor bucăți de pămînt, ploaie de pietre.

Inima lui Sim se comprimă, se strînge ; pe urmă se năpustește înainte ca să scape de liniște, de singurătate — pe care o iubește și o urăște în același timp — ca să-l ajungă pe studentul de-abia dispărut.

Gura lui ar vrea să strige... murmură...

— Nu mă lăsa. Întoarce-te. Să veghem împreună.

Dar motociclistul a și ajuns la ieșirea din comună.

Dudul, ale cărui ramuri sînt lovite de moarte, l-a și ascuns.

Mașina se angajează vîjîind pe drumul din lungul colinei, care descrie cincisprezece bucle mai înainte de a se topi, acolo, mai jos, în autostradă.

Autostrada cu patru căi, care fuge spre Cetate.

7. ORIFICIUL

Sim se grăbi spre locul unde adunase, într-o mică grămadă, rămășițele oblonului albastru.

De la prima zguduitură — își amintea de asta din ce în ce mai bine — bucata aceea, care forma unghiul fațadei, se separase, desfăcută de ansamblu, și alunecase în față, tîrînd fereastra și camera tînărului în căderea ei, întîrziind — cu cîteva secunde — zdrobirea de la sfîrșit sub lespedea enormă a terasei.

Bătrînul îngenunchează, strînge cu pumnii grămada de praf, de pietriș ; o zvîrle departe, căutînd să elibereze spărtura. Pe urmă, ca să n-o mai piardă de sub ochi, se decide să marcheze locul,

făcînd împrejur un mic zid. Aşa va putea, fără greutate şi de oriunde s-ar afla pe teren, s-o repereze, sau să arate altora locul exact, îndată ce aceştia se vor întoarce.

Neapărat, se vor întoarce.

Pentru asta ar fi de-ajuns ca omul de jos să se facă auzit, pentru ca Sim să-i alarmeze, străduindu-se de data aceasta să aducă cea mai bună echipă de salvatori, pentru oricîte ore ar fi nevoie.

Ca şi cînd s-ar fi temut ca totul să nu se oprească — chiar această bătaie, acest suflu pe care îl simte, pe care îl ştie, *acolo*, dedesubt — în cazul cînd el însuşi ar înceta să acţioneze, bătrînul continuă să se mişte. Cu o sîrguinţă aproape excesivă, îşi face planul, fixează limitele colţului de explorat, se apropie de gîtuitură, se depărtează, scormoneşte pămîntul împrejur cu minuţiozitate.

Ca şi cînd, mişcîndu-se, ar mişca forţe invizibile, ca şi cînd ar spera că manifestînd o *prezenţă*, ar ajunge să trezească din nou viaţa ascunsă în altă parte : Sim măreşte numărul plecărilor şi întoarcerilor lui.

Merge. Cărînd pietre, deplasînd pari, îndepărtînd bucăţi de rocă, îngrămădind resturi de lemn, bucăţi de ghips, ţigle, în scopul de a forma un ţarc.

Nici un zgomot nu străpunge acest crepuscul care se aşază cu greutate. Nici o vietate, nici un arbore împrejur. Nici chiar vreunul din măslinii aceia încăpăţînaţi ale căror frunze ar trăda briza.

Marea ?

Ar trebui să te urci pe ruinele clădirii poştei, ca s-o zăreşti. Încrustîndu-se într-un golf mic, clipoceşte mereu, chiar cînd nu-i vînt. Ce bine ar fi s-o audă !

Aerul se îngroaşă. Pămîntul e învîrtoşat. În preajma nopţii peisajul se blindează, se anchilozează.

Totuşi Sim continuă să se mişte. Inventînd alte gesturi, noi manipulări, împiedicînd lucrurile să se stingă cu totul.

*

Mult mai tîrziu, zdrobit de oboseală, bătrînul se va lăsa să cadă la pămînt.

Acolo, se va întinde mai întîi pe o parte. Pe urmă se va întoarce, se va aşeza pe spate, cu braţele în cruce.

Acum nu mai doreşte nimic. Nu mai simte nimic. Nici măcar oboseala, care l-ar fi făcut cel puţin complice cu trupul. Un fel de indiferenţă se insinuează, se infiltrează ; pe urmă, îl inundă şi îl învăluie. Ce îl ţinea adineauri în picioare ?

Singurătatea, tăcerea, tresărirea dureroasă a memoriei îl înving. Şi mirosul ăsta !... dulceag, fetid. Mirosul care te poate face să verşi, care ajunge la el în rafale, deşi din ajun îşi astupase nările cu foi de mentă.

Sim pipăie pămîntul cu mîinile. Asta e pămîntul ? Pămîntul de pretutindeni ? Pămîntul pe care-l cunoaşte ? Cel al semănăturilor, al încolţirilor, al naşterilor ? Cel care-şi împrăştie seminţele ? Cel care e tratat cu solicitudine şi care-ţi răspunde ? E acelaşi : întărit, închis, etanş !

Zgîrie pămîntul cu unghiile, apucă ce poate, sfarmă între degete. Pe urmă, cu braţul ridicat peste piept, se uită cum se scurge — pe cămaşă,

în scobitura gîtului — acest firicel de nisip amestecat cu mici pietricele.

— Ce fac eu aici ?

Într-adevăr nu ştie. Într-adevăr nu mai ştie.

Brăzdată de o izbucnire a păsărilor ascunse, noaptea se lasă repede.

*

Acum, Jaïs şi casa lui cheamă...

Legaţi undeva de carnea lui, înglobaţi undeva în sîngele lui, Jaïs şi casa lui gem în adîncul lui Sim : „Vino, ne părăseşti. De ce ? Ce cauţi ? Ce vrei ?" Vaietele lor ciuruiesc spaţiul, chinuiesc, acuză. „Nu sînt aici împotriva ta, Jaïs ! Cum să plec ştiind pe cineva acolo, dedesubt ? Nu o fac pentru a te jigni, înţelege..."

Jaïs ridică tonul, reclamă, acuză, conchide : „Ce ai să profiţi de pe urma asta ?!" Unele cuvinte întrec măsura. Jaïs spune totdeauna prea mult ; totdeauna prea mult ! Un rîu se iveşte, la un pas.

Sim face un pas, intră în celălalt element ; se scaldă. Pe mal, Jaïs se clatină, se micşorează.

— Fir-ar să fie, o să vorbească !

— Naiv... Eşti un naiv, Sim. Viaţa nu te-a-nvăţat nimic.

— Ce poate să ne înveţe mai mult decît *să trăim ?*

— Ai prea multă simţire şi prea puţină raţiune, Sim ! Unde au să te ducă toate astea ?

Sim se întoarce pe partea cealaltă.

Iederă, noduri, cercuri — tot ce leagă, frînează, înhamă, fixează — se desfac, se dezleagă. Sim

aruncă tot ce e cenuşiu, vechi, uzat. Sim se desface de tot ce-l leagă. Sim îşi înclină profilul spre pămînt, îşi lipeşte urechea de spărtură. Sim

ASCULTĂ...

CAZANUL CENTRAL

Întreabă
Străpunge pămîntul

Scoarţă   Gheţar pe ecranul nopţii
Magmă străbătută de unde
Izbitură   Furie   Metal
Corp ce lucrează   Vine dezgolite

Întreabă
Tradu

Tradu în limbaj intim
Tradu în cuvinte sincere
Acest străfund al străfundurilor care secretă piatra unghiulară
Acest sîmbure unde persistă ţinta
Acest grăunte fără reziduu

Întreabă
Fă legături

Omul are munţii lui
Flori gigante cu trunchiuri solare
strîngîndu-se în cuptorul abrupt

Omul are continentele lui
Plute dublate de spațiu
grefate pe simpla rădăcină

Omul către oameni
Anexați   atît cît sînt
morții

Întreabă pămîntul
Întreabă-te

Tresăririle jăraticului
Mișcarea care ne înhamă
la flăcări   la unde   la nicăieri
lui peste tot

Întreabă imaginea
ecou nesfîrșit

Incizia pămînturilor
Cadențele care precipită
Pe urmă suflul care surprinde   distanță
răstoarnă timpul

Suflul cu gîtlej de pasăre
cu pîntec de lumină
care străpunge ecranele noastre

Întrerupe   Fă liniște
Liniștește în tine acest *tu*

Plecările lui   venirile lui
țesînd nu se știe ce somn

rătăcind   în ce reflectări   ce tainițe
cifrul tău

Tradu
Tradu mereu

Apropie-te de centru încetul cu încetul
Înfruntă acest freamăt al lavei
Aceste prăpăstii   aceste violențe verticale
Aceste scăpărări care eliberează și distrug totodată
Ceea ce are nume de foc   de nisipuri
Și de aripi profunde
Ceea ce se numește insomnie   absență   viitor

Ascultă

Înaintea cuvintelor-omizi
A cuvintelor-scoarță
A mlădițelor orelor
A oglinzii umbrelor noastre
A lacrimilor sorbite din plin
A adăposturilor ce separă

Ascultă   turbulența
arborelui legat

Recunoaște   în totul
Sămînța
Piatra cea dintîi
Strigătul ființei
Lumina inflexibilă

Şi cîntă !

Cîntă şi anunţă sărbătoarea
Printre răni şi nopţi

Cîntă
Ani mulţi omului !
Om-pădure
Om-cetate
Alfabet despre infinit
Ochi al pămîntului
Cap sonor
Omul purtînd steaua şi măslinul
Ani mulţi !

Cîntă
Argila şi oceanul
Pămîntul şi vîntul
Ani mulţi mulţi !

Cîntă
Pe cei care ard idolul
Pe cei care rîd de minuni
Pe cei pe care libertatea îi aprinde
Cîntă-i pe toţi cei care cîntă
Ani mulţi mulţi mulţi !

Ani mulţi şi izbăvire !

Omului veghind în el însuşi
Omului înaintea răscrucilor

Sim ASCULTĂ...
Sim nu mai este decît o ureche.
Dar nici un murmur nu ajunge pînă la el.
Sim aşteaptă răbdător ; ascultă din nou şi din nou.
Nici un scîrţîit.

Fereastra albastră se înclină, se cufundă : corabie cu pînze în pericol pe o mare răscolită

— Dacă m-aş fi apropiat destul de repede. Dacă aş fi urlat „Sări !" Dacă aş fi deschis braţele destul de devreme. Dacă, dacă... Numai dacă... Dacă...

Bătrînul se deplasează, se întinde pe burtă, îşi fixează coatele în pămînt, face mîinile pîlnie la gură, cu degetele lipite pentru ca nici un sunet să nu scape, trage aer în piept ; îşi îndreaptă vocea în jos

— Heei ! Heeee !

Pe urmă, din nou

— Heeee !

se scurge ca o ancoră aruncată în mare, scoasă de îndată ca să arate natura adîncurilor : alge, coral, epave.

Strigătul nu agaţă nimic ; se împrăştie cînd trece de buze.

Sim se apropie, îşi pleacă obrazul pînă cînd atinge cu bărbia marginea cavităţii, restrînge pîlnia mîinilor sale

— Heeeeeee ! Heeeeeee !

Însă deodată inima, apăsînd ca un cui mare în piept, îi opreşte respiraţia. Ca un mic animal prins în cursă, inima tremură, fuge, se strecoară

prin mii de galerii deodată. Bătrînul gîfîie, îşi desface degetele, îşi lasă în jos braţele,

— Destul, inimă... uşurel...

aplecîndu-şi capul înainte, nu ajunge să se liniştească ; îşi lasă umerii să cadă ; îşi sprijină fruntea cu mîinile, închide ochii

— Destul, destul. Mă oboseşti. Galopezi, galopezi, dar nu mai am vîrsta ta ! Nu mai pot să te urmez.

— Tu mă antrenezi !

— Calmează-te, calmează-te... Uite, nu mai fac nimic. Nu mai ai de ce să fierbi.

— Mă biciuieşti mereu. Mă împingi mereu.

— Uite, uite. Nu mai fac nimic. Sînt liniştit... Uite...

Pămîntul e vag. O plajă se întinde sub nori umflaţi de alge. Imagini lente, lente, se succed în procesiune

— Uite, uite... Nu mai vreau nimic. Nu mă mai gîndesc la nimic... Eşti mulţumită ?

Umbrele au trene verzui. Frunziţe mîngîie dunele. Pămîntul este un pîntec, un cuib

— Iată, iată...

Sîngele subţiat nu se mai opreşte. Noaptea e orizontală

— Iată...

Inima nu se mai împotriveşte. Inima nu se mai revoltă. Pe furiş, Sim ridică fruntea, se uită de la stînga, la dreapta, ca şi cînd s-ar teme să nu fie din nou asaltat. Pe urmă, cu încetul, îşi regăseşte poziţia dinainte, aşteaptă cîteva secunde, şi cu toată vocea

— Heeeeeeee !...

Strigătul pătrunde în spărtură, se înfundă. Piere în ea.

*

Miezul nopţii. Bătrînul se aşază din nou cu braţele în lungul corpului, masa pieptului îngrămădindu-se. Ce face el aici, el, căruia nu-i place decît ziua ?

O să aibă oare destulă forţă, dimineaţa, ca să se smulgă din acest loc şi să plece ?

Noaptea a devorat pînă şi ruinele. Întunericul se condensează. Faţă de toate acestea, moartea e o grădină !

— Cine a spus „moartea e o grădină“ ?

Cuvinte veghează, nu se ştie unde. Preced, se nasc pe vîrful limbii. Cuvinte pe care le pronunţi uneori mai înainte de a te afla în ele

— Moartea ?

Chiar un om bătrîn de-abia o atinge !

La cafeneaua din cătunul lui, împreună cu alţi localnici, în jurul televizorului, într-o seară, Sim îl asculta pe omul acela care-şi termina expunerea : „Planeta noastră va fi restituită haosului. Asta va cere timpul care va fi necesar ; dar este condamnată, ca şi noi, în mod irevocabil, să moară... de moarte naturală, dacă i se lasă timpul !“

Această viaţă, fragilă, miraculoasă, cît de mult trebuie iubită ! Şi secolul acesta, în ciuda acuzaţiilor care i se aduc, bătrînul îl iubeşte. Cînd va face economii, o să cumpere un radio, ca să ştie ce se petrece în alte părţi, ca să nu mai fie niciodată izolat. Ar vrea să simtă tot timpul pulsul pămîntului acesta, să-i pîndească pulsaţiile,

să se agaţe de mîna lui ca de aceea a unei femei iubite, pe punctul de a naşte, dar mereu muncindu-se, suferind, în convulsii.

Singurătatea căzu ca un decembrie. Nu va exista cineva cu care să împartă această veghe ?

Somnul pîndeşte.

Somnul îl surprinde pe omul acesta bătrîn ghemuit la pămînt, se agaţă de umerii lui, îi încovoaie, îi apasă ceafa, îi îndoaie gîtul, îi înmoaie mijlocul.

Capul se bălăbăne, se prăbuşeşte înainte, se apleacă într-o parte, apoi în cealaltă.

În cele din urmă rămîne nemişcat.

8. ÎNTÎLNIREA

Sim se deşteaptă din somn, ia încetul cu încetul contact cu noaptea, îşi aminteşte.

Cerul e de cerneală.

O lumină acidă şi rotundă apare, dispare, în depărtare.

Sfera strălucitoare înaintează la nivelul pămîntului. Peste un moment, bătrînul distinge sandale, o pijama cu dungi sub o rochie roşie, o eşarfă lungă violetă. În fine, aproape, din ce în ce mai aproape, un obraz. Ochi uşor apropiaţi, două cozi sărace încrucişate pe creştetul capului.

Copilul ţine lanterna într-o mînă ; în cealaltă un pachet cu zdrenţe în care roşul domină

— Tu eşti nebunul ?

— Aşa ţi-au spus ?

— Mi s-a spus.

— Atunci, eu sînt.

— Nu te supăra. Au să spună curînd acelaşi lucru şi despre mine.

Sim este în picioare, fetiţa îi ajunge puţin mai sus de mijloc. Aşază lanterna pe pămînt, îngenunche ca să scurteze fitilul, arată pachetul

— Pentru ea am venit aici !

arată o păpuşă căreia îi lipseşte un braţ şi capul

— De cînd cauţi, mi-am spus : a găsit poate un cap pentru dînsa... Am avut-o întotdeauna fără braţul ăsta, dar fără cap, e îngrozitor ! Nu mă obişnuiesc !

— De unde vii ?

Ridică braţul în direcţia taberei

— Mai înainte locuiam în satul ăsta, într-o colibă de lemn. Am avut noroc, prăbuşindu-se n-a făcut rău nimănui, decît lui Aga. Aga e numele păpuşii mele. Avem acelaşi nume, ea şi eu... Nu mi-ai răspuns ce-i cu capul ei.

— N-am găsit nimic. Întoarce-te de unde ai venit.

— Lasă-mă să dau o raită folosind lanterna.

— Nu e un loc pentru tine, Aga... şi dacă, acolo, s-ar observa lipsa ta ?

— Plîng, gem în fiecare noapte. Îmi înfăşor capul în cîrpe ca să nu-i aud. În timpul zilei nu sîntem lăsaţi în pace, ne întreabă, ne numără, ne înţeapă cu ace foarte lungi. Prefer să fiu aicea, cu tine.

— Aici e mai rău ca orice.

Sim se miră de propriile lui cuvinte.

— Mai rău ca orice ?

— E departe. E uscat. E singurătate.
— Atunci, de ce stai ?
— Pentru *el*. Ca să-l aud.
— Şi acum ?
— Trebuie să pleci. Am să te conduc.
— De şase zile de cînd eşti aici, nu l-ai găsit ?
Aga se aşeză, propti păpuşa între picioare
— Eu cînd caut, găsesc !
Bătrînul puse mîna pe lanternă, se apropie de spărtură, făcu să pătrundă lumina pînă în fundul despicăturii, aşteptă.
— E acolo ?
— Poate.
— Nu mai eşti sigur de asta ?
— Nu ştiu.
Ridică din umeri, veni să se aşeze lîngă ea.
— Îţi spuneai poveşti ?
— Ai dreptate, poate că asta e. Îmi spuneam poveşti. O să ne întoarcem amîndoi.
— Şi tu stai sub unul din corturi ?
— Nu, te duc mai întîi pe tine. Pe urmă mă întorc la mine acasă.
— Adevărat, preferi să pleci ?
— N-o să găsim nimic, Aga, nici tu, nici eu. Să plecăm.
Tot aşezată, strînge corpul păpuşii la piept, cu capul înclinat deasupra umerilor firavi.
— Păcat, i-ar fi venit bine un cap.
— Ai să schimbi satul, casa... Trebuie să schimbi tot. Lasă-ţi păpuşa aici, e mai bine.
— Vrei s-o părăsesc ?
— Pentru ea va fi mai bine. Ce va face printre vii ?

— Atunci trebuie s-o îngropăm.
— Dacă vrei, o s-o îngropăm.
— Şi să facem o ceremonie !
— Vom face o ceremonie !

▪

Sim ridică lopata şi începu să sape.
În timp ce săpa, copilul se învîrtea jur-împrejurul lui, luminînd o mare parte din teren
— Mai sapă... Dedesubt pămîntul e mai moale.
Mai înainte de a o aşeza pe Aga în groapă, fata o strînse la piept pentru ultima oară, îi acoperi umerii cu săruturi. Apăsînd apoi cu palmele, netezi marginile micului mormînt şi le împodobi cu cochilii de scoici pe care le scotea din buzunar.
— Crezi că trebuie s-o acoperim ?
— Cum vrei.
Presără cu degetele ei înţepenite puţin nisip peste zdrenţe. Pe urmă, închizînd ochii, aruncă braţe întregi pînă umplu golul.
Sim, care se depărtase, reveni ţinînd un ţăruş pe care îl înfipse în pămîntul proaspăt săpat
— Aşa, ai să găseşti locul mai tîrziu.
— Ştii să scrii ?
— Puţin. Ce vrei să scriu ?
Ea găsi o piatră albă, o bucată de lemn înnegrită de foc
— Scrie : Aga... Nu, scrie : nu te uit... Nu, pune-i vîrsta... Nu şi nu ! Nu pune nimic ! Mergem ?
Îşi rupse o bucată din rochiţa roşie şi o legă de băţ.
— Da, mergem.

Bătrînul ridică lanterna de pe jos.

Ţinînd-o cu braţul întins pentru a lumina în acelaşi timp drumul copilului, o luă înainte cu pas hotărît.

În urma lui, Aga, mergea cu paşi mărunţi, fără să scoată o vorbă.

9. STRIGĂTUL

Sim se depărtează de plafon. Înaintează între movile de ruine, ocoleşte o casă prăbuşită, sare peste grămezi de moloz, grăbeşte pasul.

Mai tîrziu nu-şi va încetini mersul decît auzind îndărătul lui plînsetul Agăi.

Atunci, bătrînul este ispitit să se oprească, să se întoarcă spre dînsa, să găsească cuvinte care mîngîie, care liniştesc. Cuvinte care l-ar fi mîngîiat, l-ar fi liniştit şi pe el. Dar nu poate, nu trebuie să şovăie. Speranţa este cîteodată o minciună. Ceea ce nu are rădăcină nu e decît iluzie. Trebuie să se rupă de ea, să umble, s-o ia înainte, să se depărteze repede de-aici.

De cînd a început plînsetul, paşii lui Sim sînt mai puţin siguri. Se loveşte de un obstacol ; mai departe, se împiedică de o piatră mare. Se poticneşte de mai multe ori, e gata să cadă.

— Aşteaptă !... Lasă-mă să merg eu înainte !

De la un timp, mersul bătrînului o îngrijorează pe Aga. De la un timp a început să semene cu marionetele acelea de bîlci ale căror sfori mînuitorii le lasă dintr-o dată să cadă. Ani de zile s-au prăbuşit deodată pe umerii lui. S-ar spune că

oasele i s-au topit, că se va prăbuşi ca un sac de făină.

— Aşteaptă !... Vin !...

Cu dosul palmei, Aga îşi şterge lacrimile, aleargă în ajutorul bătrînului

— Dă-mi mie lanterna. Cunosc drumul, am să te conduc eu.

— Nu mai plîngi ?

— Nu. Dă-o ! N-am să merg prea repede şi vei avea lumină.

Ca să-i dovedească — în vîrful picioarelor, cu braţul întins — lumină cît mai multă suprafaţă

— Aşa !... Hai, vii ?

Sim o urmă.

*

Poteca ocolea printre dărîmături. Forme bizare se iveau din noapte. Amîndoi trecură pe lîngă clădirea poştei, pe lîngă staţia de maşini. Un rînd de ferestre străluceau în semiobscuritate

— Mă urmezi ?

Bătrînul mai zăbovea, ca şi cînd s-ar fi desprins cu greu de toate acestea. O siluetă monstruoasă, trainică, de maşină se ivea din umbră. Un zid sfărîmicios, înnegrit, ameninţa să se prăbuşească. Fetiţa căuta să-l urnească pe Sim.

— Vii ?

Puţin după aceea, vor coti în unghi drept, vor face o a doua, a treia cotitură, pentru a ajunge la scurtătura care duce la corturi

— Eşti aici ?

El nu mai răspundea. De cîteva clipe părea că nu se mai ţine bine pe picioare. Ea se întoarse şi-l lumină

— Ce ai ?... Eşti bolnav ?...
Se ţinea ţeapăn, imobil, ca şi cînd ar fi fost atins de trăsnet.
— Dar ce ai ?
Fata se apropie. Bătrînul îşi mişca numai partea de sus a trupului înainte şi înapoi. Muşchii îi erau înnodaţi, oasele i se întăriseră ; statura lui crescuse în mod misterios. I se păru imens
— Ce ţi s-a întîmplat ?
Îndreptă lumina direct pe faţa lui. Obrazul îi era un rug. Ochii mari o priveau cu o fixitate stranie.
— Spune-mi, ce ai ?
Ca un automat, el ridică braţul, îl azvîrli spre spate.
— Ce-i ?
— N-ai auzit nimic ?

*

Se întoarse brusc. Se repezi spre locul pe care tocmai îl părăsiseră.
— Aşteaptă să-ţi fac lumină... Aşteaptă-mă...
Sim se precipită, cade, aleargă, se prăbuşeşte, se ridică, porneşte din nou ca o săgeată. Aga fuge ca să-l ajungă, ridicînd cît poate de sus lanterna.
— Aşteaptă-mă ! Nu vezi nimic, aşteaptă !

Bătrînul ăsta are furtuna în măruntaiele lui. El, care semăna adineauri cu un maldăr de rufe stoarse
— Vin !... Aşteaptă-mă !
Pe platou, o briză uşoară agită cîrpa roşie în jurul ţăruşului.
Sim se zvîrle la pămînt, se prosternă, lipeşte urechea de sol.

Ajungîndu-l în cele din urmă, Aga, cu braţul mereu întins, îl înconjoară cu o pată de lumină.
Nici unul, nici altul nu mişcă,
Asta durează, durează...

Fetiţa începe să simtă furnici pe ceafă şi de-a lungul spatelui.

*

— Ai auzit ?
Bătrînul ridică puţin capul ca să-i facă semn să îngenuncheze, să-şi încordeze şi ea auzul
— Ascultă...
Făcu ce îi cerea, aşeză lanterna şi se aplecă.
— Auzi ?
Aşteptarea fu scurtă. Foarte repede, cu chipul în sărbătoare, se ridică
— Da, aud !
— Şi tu !... Şi tu !...
Îi veni s-o strîngă în braţe.
— Vocea !...
Această voce semăna cu... Nu putea spune exact cu ce. Aveai de ce să îngălbeneşti. Minunată şi oribilă. Urletul unui animal jupuit de viu, chemarea unui muribund căruia i se acordă încă o dimineaţă...
Sim îşi reluă locul, şi ca mai înainte, cu mîinile pîlnie în faţa gurii
— Heeeeee !...
Aga voi să strige şi ea la fel cu dînsul.
— Apropie-te... Mai aproape ! Cu buzele în dreptul spărturii.
Atinse spărtura întunecată. Pe urmă, înspăimîntată, se dădu înapoi

— Mi-e frică !
— Nu-ţi fie frică ! Şi lui i-e frică !
Cu braţul, Sim îi prinse umerii. Dar la ideea că ceva de-acolo, de dedesubt, ar putea s-o înghită, s-o tragă spre fund, ea se zbătu
— Nu mai vreau !
— Ştii ce-ai să faci ?
— Nu !
— E cineva acolo, dedesubt. L-ai auzit, nu ?
— L-am auzit.
— Ai să alergi să le spui vestea. Ai să le spui că e *viu !*
— Am să le-o spun.
— Dar, mai întîi, ai să asculţi încă o dată. Trebuie să fii absolut sigură, pentru ca ei, la rîndul lor, să te creadă.
Bătrînul îşi încreţi fruntea, se plecă, atinse pămîntul
— Heeeee ! !...
Pe urmă lăsă copilul să-şi pună urechea la spărtură
Răspunsul întîrzia. Oare visau amîndoi ?
— Nu mai e nimica...
Cu răbdare, reîncepu
— Heeeeee !... Heeeee !...
lăsînd o pauză după fiecare strigăt, apropiindu-şi obrazul de obrazul fetiţei.
Fitilul lanternei se consuma. Faţa bătrînului se umplea de sudoare. În mîna lui, mîna copilului tremura

— Aaaaaaaaa !... Aaaaaaaaa !...

Din adîncul pămîntului, deodată : strigătul...

10. SĂRBĂTORIRE

Strigătul izbucneşte. E peste tot. Peste tot. Nu-i decît el !

Păsări umplu cerul. Stelele scapă din capcanele întunecate. Fîntîni crapă scoarţa pietrelor. Crengi respiră, cu subţioarele în vînt...
În picioare, faţă în faţă, bătrînul şi copilul îşi cercetează chipul. Prea multe lucruri se revarsă. Cuvintele nu vin.

Deodată, fiecare din ei începe să se rotească pe loc. Repede, din ce în ce mai repede.
Sim, Aga se învîrtesc ca şi cînd ar fi sfîrleze de carne.
Eşarfa violet, poalele hainei cafenii, rochia stacojie se înfăşoară, se desfăşoară în jurul trupurilor lor. Gîtlejurile lor cîntă. Picioarele lor sînt ameţite.
Aga, Sim cu braţele desfăcute cosesc aerul din jurul lor. Fac piruete, se învîrtejesc unul lîngă altul.

Sim se opreşte primul ; se îndreaptă către lanternă, desface fitilul în tot lungul lui, ca să se consume dintr-o dată.
O fîşie groasă de întuneric se luminează.
La rîndul ei, fetiţa se opreşte. Dintr-o săritură e lîngă micul mormînt. Smulge ţăruşul, îl zvîrle departe, îngenunche, dă la o parte pămîntul cu unghiile, deschizîndu-l, sfîşiindu-l, zvîrlind ţărîna în părţi ; în sfîrşit, îşi înfige mîinile înăuntru, ca s-o scoată pe cea îngropată.

Găsind-o pe Aga, o apucă de picior, o trage cu atîta bruscheţe spre ea, încît nisipul îi sare în obraz, orbind-o. Cu dosul mînecilor îşi şterge ochii, scutură păpuşa ca să îndepărteze stratul de praf.

În sfîrşit, ţinînd-o pe Aga cu mîinile întinse, se întoarce spre Sim.

Bătrînul, care şi-a scos haina şi şi-a legat-o în jurul mijlocului, s-a apucat din nou să danseze.

Cîteva clipe se uită la dînsul, se uită cum se învîrteşte singur. Pe urmă aleargă spre el.

*

Acum dansează împreună. O horă în trei.

Mai întîi, o ceremonie lentă, pînă cînd mişcarea pune stăpînire pe ei, îi însufleţeşte, îi cîştigă puţin cîte puţin.

Aerul se însufleţeşte. Transpiraţia e bună. Pulsul izbucneşte pe gură, umple urechile. Pămîntul e arzător şi moale sub paşi. Pămîntul devine din ce în ce mai uşor, pămîntul naşte, pămîntul iubeşte

— Pămîntul ne iubeşte, Aga !...

Păpuşă fără cap, noapte nesfîrşită, trupuri îmbătrînite, orizonturi dure, prundişul chipurilor, cuvinte care dărîmă... În clipa asta tot ce răneşte, tot ce mutilează se risipeşte, se şterge. Nu mai există mohorîre, rană. În momentul acesta totul trăieşte !

— E viu, Aga !... Viu !...

Eşarfa violetă, poalele hainei cafenii, rochiţa roşie, zdrenţele păpuşii, cozile desfăcute ale fetiţei se învolbură, plutesc orizontal, se depărtează, se unesc, se desfac în evantai, se adună. Acest cerc de foc mobilizează noaptea, face să explodeze întunericul.

Pe platou, dansul triumfă.

Valuri de bucurie se eternizează la marginea timpului.

— Destul, Aga, să ne oprim !... Trebuie să pleci mai înainte de a se stinge fitilul. Trebuie să alergi să-i vesteşti.

Sim îşi şterge obrazul şi gîtul cu căptuşeala hainei. Aga îl imită, întrebuinţînd zdrenţele păpuşii.

— Ai să le spui ?

— Am să le spun.

— Să se întoarcă îndată. E nevoie de muncitori, maşini, hrană... Grăbeşte-te !

*

Înainte de a pleca, ea ridică lanterna, luminează de jos faţa bătrînului, la care se uită îndelung

— De ce te uiţi aşa la mine ?

După ce l-a examinat, i-a întins păpuşa.

— Ţi-o las pe Aga. O să mi-o păstrezi.

— Crezi c-ai să te-ntorci ?

— Am să mă-ntorc.

— Cum ai să faci ?

Clipi din ochi

— Am să mă descurc.

Aga porneşte. Aga se micşorează, în timp ce Sim o mai îndeamnă încă

— Ai să le spui că trebuie să se grăbească. Că l-ai auzit cu urechile tale !... Să nu-i laşi pînă nu se reîntorc !

Vocea lui continuă să se audă mult timp după ce ea dispăruse.

CELĂLALT

1. ECOUL

TREBUIE SĂ AI RĂBDARE, să nu mai încerci nimic pînă la venirea salvatorilor. O manevră stîngace riscă să trimită nori de praf pe canalul îngust, să înfunde deschizătura fragilă.

Îngropat în noaptea lui, țintuit ca un șoarece de pereții ascunzătoarei, ce s-o fi petrecînd în mintea omului de dedesubt ? În ce stare s-o fi aflînd ? Sim își imaginează cu greu.

Acolo, înăuntru, dedesubt, despărțit de pămînt, ce-i mai rămîne ? Nici răsăritul, care despică încet-încet peretele negru ; nici dimineața, care se va așterne curînd, cu trăsături de oțel. Nu mai poate să se ridice în capul oaselor. Să se miște sau să meargă înainte. Să rătăcească, dacă vrea, de-a lungul unei străzi, sau în jurul unui loc, așa cum face Sim în momentul acesta. Nici să plece, nici să se-ntoarcă, nici să se așeze, nici să se uite. Nici să se apere de frig, nici să se apere de căldură ; să se apropie de un ulcior, să-și clătească mîinile, să-și umezească fața, cum face Sim în secunda asta. Nici să scoată dintr-o cutie de tablă, de care s-a descotorosit cineva, o bucată de pîine ; s-o rupă,

s-o mestece. Nici să-și ridice ochii spre drumul care albește, nici să asiste la sosirea celorlalți, nici să vadă apărînd siluetele lor în depărtare. Nici să le vorbească pe urmă. Să vorbească !... Să vorbească, așa ca Sim în noaptea asta cu Aga... Să danseze, ca Sim în noaptea asta, uitîndu-și arterele, uitîndu-și bătrînele picioare !

Acolo, înăuntru, dedesubt, la ce e redus omul ? Pe Sim îl doare această singurătate, această frică pe care o ghicește. Mai înainte ca celălalt să reînvie, mai înainte ca totul să-i fie restituit, bătrînul nu-și va putea regăsi liniștea. Obosit să mai stea de pază și căutînd a se contopi cu cel zidit, Sim se lasă aspirat de subteran, se cufundă în cușca de întuneric, alunecă în tubul acesta plin cu amenințări, se închide acolo, lasă ca mari perdele de vid să-i acopere gîndurile.

Sim se chircește, caută să ocupe un loc din ce în ce mai mic, își strînge picioarele, le aduce spre piept, le încercuiește cu brațele, le strînge spre el, își așază fruntea pe genunchi, șade ca sub o urnă.

*

Așteptarea este fără de sfîrșit.

Mai degrabă decît să îndure împreună cu celălalt, decît să dubleze tăcerea lui, Sim se gîndește acum să-l liniștească.

Trebuie totuși să-și cruțe vocea. Ea n-ar suporta multă vreme să fie chinuită, și l-ar putea lăsa în momentul cînd va avea mai multă nevoie de ea.

Bătrînul își desface repede ghetele, le scoate, bagă mîinile înăuntrul fiecăreia ; pe urmă, satisfăcut de descoperirea lui, le izbește una de alta cît poate de tare. Tălpile, rigide, se ciocnesc cu zgo-

mot. Cu lovituri seci, regulate, continuă să le lovească una de alta, pînă cînd vacarmul, făcînd o grotă împrejurul lui Sim, îl izolează

Ciocnirea tenace, repetată, îl duce atît de departe, încît lasă să scape un

— Heeeeeei !...

strident, dar se stăpîneşte imediat. Braţele suportă uşor un efort prelungit, pe cînd corzile vocale... „Dacă eşti adeseori afon, e greşeala ta, Sim. Vorbeşti tare, fumezi, faci totul fără cumpătare !..." mormăie Jaïs, adăugînd acestei imputări o contabilitate precisă : atîtea ţigări economisite echivalînd, în timp, cu cumpărarea cutărui sau cutărui obiect, a unui petec de pămînt sau a unei acţiuni de bancă. „Toate acestea, prefăcute în fum !..." Fără voia lui, ideea tuturor acestor lucruri zvîrlite vîntului, transparenţei, îl încînta ! Totuşi, era adevărat că fuma prea mult. Mult prea mult. Tuşind, scuipînd de cum se trezeşte, răguşind din te miri ce. Dar trebuie să slăbeşti frîna, să cedezi uneori capriciului, plăcerii.

Bătrînul aşază una din ghete pe pămînt, pipăie cu mîna liberă umărul opus, freacă, îşi masează ceafa. Odată cu vîrsta, un fel de bunăvoinţă se adaugă complicităţii pe care o avusese totdeauna cu trupul lui. Avea milă, tandreţe pentru această carne mai opacă, movilă de pămînt rău aşezat, uşor de zdruncinat — pentru această carne obosită, aceste cute venite să se adune în jurul gîtului, aceste şenţuleţe încercuind încheietura mîinii şi gleznele, pentru aceste pete întunecate de pe mînă, pentru toate aceste semne de uzură. „Haide, haide, încă

un efort. Haide, haide, eu nu te părăsesc, tu nu mă lăsa în drum..." Amintindu-şi de corpul lui de adolescent — fluid, colorat — puţin cîte puţin, fără să sufere prea mult, se obişnuise, se legase de această carcasă greoaie, de acest tors chinuit, cu şira spinării mai fragilă ; cu genunchii aceştia, cu coatele, despre care s-ar fi spus că grăunţe de grîu le blocau articulaţiile. „Haide, haide..." Acest corp, mai complex, mai organizat decît o cetate, îl minuna, fără să-l poată înţelege. „Haide, haide, mai suportă puţin..." Ca să-l pună la încercare, ridica greutăţi, mergea cu paşi mari împrejurul livezii lui. Cînd nu avea martori se avînta în pas alergător spre drumul viilor. „Te duci, vii, bei, eşti mîncăcios, fumezi ! Pariez că mă mai şi înşeli... Îţi sapi groapa, Sim. Mă întreb pînă unde ai ajunge dacă n-aş fi aici..." Să fie lăsat în pace trupul ăsta ! Trupul e inocent. „Inocent trupul ?... Spui prostii, Sim!" Răul e în altă parte, cum să explic ? Prea multe sedimente se înghesuie în interiorul fiinţelor. Ar fi timpul ca fiecare să răstoarne în sinea lui obiceiuri, credinţe, raţiuni ; şi, pe urmă, priveşte din nou, cu ochii spălaţi. „Ce ? Ce tot îndrugi, Sim ? Dar sub ce Dumnezeu ai fost crescut ?"

Sim ia din nou gheata, începe s-o lovească iar

— Claccc ! Claccc !...

Un pocnet mai metalic ţîşneşte deodată din spărtură

— Craccc !... Craccc !...

Bătrînul grăbeşte cadenţa. Celălalt face la fel.

Desfăcînd larg braţele, Sim le împreună dintr-o lovitură. Tălpile se ciocnesc cu o plesnitură enormă. Stă puţin, reîncepe. Celălalt îl imită.

Variază durata tăcerilor, frecvența loviturilor. Celălalt îl imită

— Claccc... Claccc ! Claccc !......... Claccc !
— Cracc !... Cracc !... Cracc !......... Cracc !

De mai multe ori, Sim schimbă ritmul.
De fiecare dată, celălalt răspunde ca un ecou.

*

Dimineața se consolidează, cucerește colina, se revarsă pe platou.

Gîndindu-se că nu trebuie să antreneze omul de jos la o oboseală suplimentară, bătrînul nu mai lovește.

Operația de salvare riscă să dureze mult. Și unul și celălalt trebuie să-și păstreze forțele pentru zilele următoare. Vor avea nevoie de ele...

2. CINEMATOGRAF

Camionul se opri pe platou. Trei infirmieri, o jumătate de duzină de manipulanți, urmați de șeful șantierului și de doi specialiști străini, puseră piciorul pe pămînt. Fiul unuia dintre poștașii localității dispărute îi însoțea și le servea drept interpret

— Îl recunosc, el e !
— Cine ?
— Sim !
— Bătrînul care ne urmărea cu așchia lui ?
— Da, e Sim !
— Cum poți să-l recunoști de-aici ?
— Nu poate fi decît el.

Fără îndoială, bătrînul adormise. De departe, sub soarele arămiu, nu se distingea decît o masă întunecată, făcută ghemotoc pe pămînt. Capul părea înfășurat în haină. Numai tălpile mari, uscate, fibroase ca o cupă de lemn erau vizibile.

— Să-și scoată ghetele într-un loc ca ăsta ? !

Unul din muncitori arătă un ciob de geam, dădu cu piciorul într-o învălmășeală de fierărie, de bîrne, presărate cu sticlă sfărîmată

— E o nebunie !

Interpretul ridică încet pînza care acoperea capul bătrînului

— Dormi ?

Se auziră rîsete.

— Trimite să fim căutați ca o furtună, și el moțăie.

— Ei, Sim !... Sînt eu, băiatul prietenului tău, poștarul.

Îl scutură ușurel de umăr

— Scoală-te, de nu, au să plece din nou.

Bătrînul tresare, zvîrle repede haina, se așeză, deschise brațele

— Sînteți aici !

Unul din infirmieri îi suflă la ureche

— Pune-ți mai întîi ghetele, o să te rănești. Sîntem aici ca să-l salvăm pe *el*, nu ca să ne ocupăm de tine !

Sim era în culmea fericirii

— Pentru *el !*

Șeful de șantier ridică din umeri, se apropie de unul dintre tehnicieni.

— El !... Trebuie să știm mai întîi dacă există.

Ceilalți îl înconjurau pe Sim cu un aer sever. Ca să le descrețească fruntea, Sim își luă ghetele

în mînă și le făcu să execute învîrtituri, plecăciuni, acompaniindu-le cu o voce ventrală, ca pe marionete.

În loc să se amuze, se uitară la el cu și mai multă îngrijorare, schimbînd priviri cu înțeles. Interpretul se aplecă

— Fii serios !

În mai puțin de o secundă, Sim își puse ghetele ; fără să-și încheie șireturile, sări în picioare

— Aga v-a spus totul, nu ?

— Da.

— Ei bine, să mergem. Să ne grăbim. Trebuie să-l scoatem de-acolo !

— Aga nu-i decît o fetiță.

— Aga nu-i decît o fetiță ; eu, eu nu sînt decît un bătrîn... Ei și ? Avem urechi ca toată lumea, nu ?

— Nu te supăra. Ne trebuie o certitudine. Nu putem să deplasăm oameni, material, pentru nimica.

— Cine spune că-i pentru nimica ?... Îmi dau cuvîntul. Tînărul e acolo. Chiar pe locul unde eram culcat.

— Ești sigur de asta ?

— Dacă v-o spun.

— Spui, spui !... Trebuie să-l audă și alții.

Temîndu-se ca cel zidit, la capătul puterilor, să nu fie vlăguit sau adormit, Sim se întreba dacă va obține, de data asta, un răspuns

— Trebuie să mă credeți pe cuvînt.

Interpretul îl luă deoparte, i-l arătă pe șeful de șantier ; tehnicienii, care ședeau de vorbă puțin mai departe de grup ; manipulanții, care păreau

prea puțin dispuși să se apuce de lucru fără asigurări

— Încearcă să înțelegi. Nu lipsește lucrul în zilele astea. Aproape toate echipele străine au plecat ; cele de aici, care rămîn, sînt solicitate în toate părțile. Dacă într-adevăr e cineva acolo, dedesubt, trebuie s-o știm.

Explica riscurile operației

— Va fi o treabă complicată. În interiorul acestor pungi e totdeauna o încurcătură de necrezut ; ajunge uneori să miști un pumn de nisip pentru ca totul să se prăbușească. Salvarea cere o aparatură specială, eforturi, bani, fără să poți fi sigur de rezultat. Atunci, dacă după toate astea, n-ar fi nimeni... N-au să înceapă nici o căutare mai înainte de-a fi siguri. Înțelegi, Sim ?

Bătrînul își lipi ambele mîini de piept

— L-am auzit. De asta jur.

Unul dintre manipulanți veni spre el

— Fă-ne și pe noi să-l auzim, și rămînem !... Dacă ce ne povestești e adevărat, nu poate fi greu.

*

Sim s-a așezat cît se poate mai aproape de spărtură. Și-a scos ghetele și lovește din nou, una de alta, tălpile ghetelor, lăsînd un interval mare între izbituri.

Nimic nu vine să spargă tăcerea.

Nimic, în afară de răsuflarea gîfîită a acestor oameni adunați în jurul lui. Sim ridică ochii, primește răsuflarea lor în plină față, îngheață sub privirile lor batjocoritoare, aude

— Ce farsă

repetă

— Pe cuvîntul meu, l-am auzit !

Şi reîncepe să lovească tare, din ce în ce mai tare, pînă cînd, deodată, nemaicontrolîndu-se, lasă să-i scape

— Heeeeee !...

Pe urmă, tulburat, ridică pentru a doua oară capul spre ei toţi, sufocîndu-se sub tăcerea lor, sub cercul feţelor lor tăcute, simţindu-se încolţit, încremenind la ideea că-l vor lua drept nebun şi-l vor duce departe ; patinînd sub aceste priviri lucioase, căutînd cuvinte care îl ocoleau, Sim se refugiază din nou, cu disperare, în strigătul

— Heeeeeee !...

se îndoaie, cu bărbia atingînd marginea spărturii, rugîndu-l, conjurîndu-l pe *celălalt* să-i răspundă în cele din urmă.

— Heeeeeei !... Heeeeeei !

Strigătul iese fără încetare ; îl scoate mereu din adîncul său

— Heeeei !... Heeeeeeei !...

Dar e-n zadar.

Ca prin ceaţă aude apostrofa unui infirmier

— Bătrînul ăsta singur şi e un cataclism !

Din ce în ce mai tare, reîncepe

— Heeeeei !... Heeeeeeei !... Heeeeeeei !... Heeeeeei !

*

O mînă se abate pe umărul lui, îl trage îndărăt. Sim rezistă. Un rînjet declanşează mai multe. O a doua mînă, a treia îl apucă, îl pun cu forţa în picioare. Sim se luptă ca şi cînd ar fi smuls din el însuşi. Infirmierul îl obligă să se încalţe, în timp

ce doi oameni îl ţin de subţiori

— Astîmpără-te. Ştim că eşti tare ca un bou, dar noi sîntem mai mulţi !

Stupefiat de atîta încăpăţînare, şeful de şantier ordonă o încercare cu microfonul

— Dar numai dacă stă liniştit...

Interpretul îi arată obiectul fixat la capătul unui tub lung

— Ai mai văzut cum funcţionează asta, Sim. Se introduce între ruine, cît mai departe cu putinţă. Este un aparat ultrasensibil care detectează pînă şi o zgîrietură cu unghia, un suspin. Îl vom încerca, dacă stai liniştit.

Vrînd să-i împace, bătrînul îşi încrucişează de data asta braţele, pleacă fruntea

— N-am să mă mişc.

— În sfîrşit, devii rezonabil.

Se scuză

— Sînt atîtea nopţi de cînd nu dorm, nu trebuie să vă supăraţi...

— Ştim toate astea, tată-mare. Eşti cunoscut acum la cîteva leghe împrejur !

Îi fac semn să se retragă. Ascultă. La distanţă, îşi leagă încet şireturile ghetelor, uitîndu-se în acelaşi timp cum ceilalţi se agită în jurul spărturii. Pe urmă, cu o voce neutră, bine timbrată, cu tonul de a reda o întîmplare

— Cînd fetiţa a plecat, mi-a venit ideea să fac zgomotul ăsta cu ghetele. Am făcut de mai multe ori pînă să-mi răspundă. În cele din urmă, l-am auzit ! S-ar fi zis că lovea o bucată de fier cu una de lemn... Acolo, jos, trebuie să lipsească aerul, cel mai mic efort epuizează, asta ar explica tăcerea... Ştiţi că la Agadir...

— O să sfîrşim prin a cunoaşte refrenul tău : „La Agadir un tînăr a supravieţuit treisprezece zile, şi noi nu sîntem decît în a şaptea !..." Nu poţi să te bizui totdeauna pe minuni.

— Cine vorbeşte de minuni ? !

— Nu te insultă nimeni, Sim. De ce te înfurii ?

— Nu există minune, vă zic. Cînd va fi afară ne va spune ce l-a ajutat să supravieţuiască.

— Ziua aceea n-a venit încă.

— Ziua aceea vine !

— Bine, Sim. Calmează-te şi lasă-ne să lucrăm.

Îi observă în timp ce introduc firul rigid al stetoscopului în spărtură, făcîndu-l să înainteze milimetru cu milimetru, în timp ce scot dintr-un sac pompa cu oxigen, în piese separate. Punerea în funcţiune a celor două aparate ridică numeroase probleme. Spinări arcuite, picioare îndoite, cefe aplecate, par absorbiţi de un joc, animaţi de o forţă subterană

— Curînd vom şti dacă ce povesteşti e adevărat, sau dacă în mintea ta e cinematograf !

Bătrînul izbucneşte în rîs.

— Rîzi ca un zeu, Sim !

Un rîs molipsitor, care îi va apuca pe toţi, care-l stăpîneşte pe el, Sim, care îl antrenează... Prea departe, poate ? Atît de departe încît acest rîs pare deodată discordant. Ceva se clatină. Fereastra, întîlnirea, obrazul, strigătul... Toate acestea au existat ? „Cinematograf !"... Strigătul, faţa, întîlnirea, fereastra... „Nimic decît imagini care se înşiră în mintea mea ?" Dar foarte repede bătrînul îşi revine

— Toată viaţa este un cinematograf în minte !

— O să ai întotdeauna ultimul cuvînt, tată-mare.

*

Culcat pe burtă, tehnicianul ascultă terenul. Pompa de oxigen a fost montată pe trepiedul ei. Un infirmier iese din grup, aprinde o ţigară. Sim întinde mîna

— Aş vrea una !

Celălalt îi azvîrle pachetul, o cutie de chibrituri

— Poţi să le păstrezi, într-un ceas sîntem plecaţi !

Şeful de şantier trasează ordine. Pe urmă, însoţit de interpret, se apropie de Sim să-l întrebe.

ŞEFUL

Întreabă-l ce s-a petrecut de fapt.

Sim e năpădit de amintiri. Vorbeşte, mimează, povesteşte.

ŞEFUL

La fapte ! Spune-i să meargă direct la fapte !

Cum să îndigueşti valul ăsta de cuvinte ? Sim povesteşte golul singurătăţii, spinii nopţii, spărtura, pe urmă fuga speranţei. Repetă „fereastra", ca şi cînd acest cuvînt ar cuprinde prea multe lucruri ca să poţi trece uşor peste el. Revede sosi-

rea copilului, funeraliile păpușii; descrie cochiliile ornînd micul mormînt, arată locul

SIM

O pusese acolo... Vedeți, pămîntul e încă reavăn...

caută cu privirea, de jur-împrejur, păpușa. Unde a pus-o? Și Aga care trebuie să se întoarcă!

ȘEFUL

Să se grăbească!

SIM

I-am spus copilei c-am s-o conduc și am să mă-ntorc apoi acasă. Se sfîrșise. Plecam...

INTERPRETUL

...a spus copilei c-o s-o conducă, pe urmă...

ȘEFUL

Cu toate detaliile astea n-o să mai sfîrșim nici-odată!

SIM

Ești sigur că îi repeți tot ce îți spun?

INTERPRETUL

Îți cere să vorbești mai repede.

SIM

Bine, ca să-ți fac plăcere. Dar oamenii ăștia se grăbesc totdeauna undeva.

INTERPRETUL

Crede-mă că n-o să-i repet ce spui. Continuă, dar să n-adormi...

Bătrînul indică drumul pe care a apucat împreună cu fetița, îi conduce pe ceilalți spre clădirea poștei, le arată locul

SIM

Aici. Aici strigătul m-a sfîșiat din cap pînă-n picioare. Mai rău ca un pumnal...

INTERPRETUL

Mai rău ca un pumnal, strigătul l-a sfîșiat...

ȘEFUL

Cum așa ?... Sub această grosime de pămînt, la această distanță, un strigăt ascuțit ?...

INTERPRETUL

În părțile noastre se exagerează totul. E în sînge. Trebuie să ții seamă, Sim, că exagerezi !

SIM

Puteți crede ce vreți. Eu, eu eram despicat în două ! Îți spun adevărul.

INTERPRETUL

Nu servește la nimic să te înfurii. N-o să priceapă mai bine.

SIM

Spune-i ce vrei. Dar ți-o repet, era ca și cînd mi s-ar fi deschis pîntecele !

INTERPRETUL

Era ca un geamăt prelung. Pe urmă, Sim, continuă...

Sim relua : alergătura spre platou, fetița urmărindu-l cu lanterna ei, pata de lumină împrejurul spărturii. Pe urmă, din nou, răspicat, puternic, străpungînd pămîntul

SIM

Strigătul acela... Și ea, cu urechile ei tinere, l-a auzit... De-ale mele, s-ar putea să vă îndoiți, încrețite ca foile de varză, uzate, cum sînt. Dar cele ale unui copil, petale !

ȘEFUL

Iată-l pornit din nou ! Ce spune ?

INTERPRETUL

Spune că un copil... are urechi...

ȘEFUL

Că un copil are urechi ! Nu ne îndoim !... Întreabă-l de cîte ori au auzit strigătul ăla.

INTERPRETUL

Vrea să știe de cîte ori ați auzit strigătul...

SIM

De cîte ori ?

Sim ocolește întrebarea ; vorbește de Aga și de cealaltă Aga, cea dezgropată ; simte căldura fitilului aprins îndărătul sticlei lanternei, simte dansul suindu-i de-a lungul corpului, schițează un pas, pe urmă altul. Sim se lasă cuprins de mișcare ; pe urmă, de ideea că făcînd așa cîștigă timp și că omul de jos va avea astfel o șansă mai mare ca să fie auzit. Sim prelungește glumeț performanța lui, joacă, lăsîndu-se prins de joc. Sim se învîrtește, se învîrtește, se rotește, dansează pe platou, cum dansa și azi-noapte...

ȘEFUL

Să-nceteze ! Spune-i să-nceteze ! N-o să ne facă un număr în momentul ăsta !

INTERPRETUL

Sim, oprește-te !... Dacă continui, vor pleca, și n-ai nimic de cîștigat !

SIM

Bucuria !... Explică-i, ne ieșea prin pori ! Asta nu se poate traduce. N-o să reușești niciodată.

Asta se dansează. E tot ce poți să faci, s-o dansezi !... Aga, și cealaltă Aga...

INTERPRETUL

Aga, și cealaltă Aga...

ȘEFUL

Cum, acum e vorba de două fetițe ?

INTERPRETUL

Adineauri, Sim, ne spuneai că era un copil cu tine. Unul singur...

SIM

Cealaltă Aga era păpușa ei.

INTERPRETUL

Păpușa ei ?... Ascultă, găsește altceva, Sim. Chiar și așa, vezi ce impresie îi face.

ȘEFUL

Să ne descrie cel de-al doilea zgomot, acela care răspundea la bătăile lui...

INTERPRETUL

Îţi cere să-i descrii celălalt zgomot.

SIM

Un zgomot sec. Ceva cum ar fi : Clic ! Clicc !

ŞEFUL

Să înceapă din nou, mai încet.

INTERPRETUL

Începe din nou. Dar să se apropie cît mai mult posibil de ce ai auzit...

SIM

Uite, iau piatra asta. Găseşte-mi o bucată de fier, o bucată de burlan, n-are importanţă ce... Una contra celeilalte. Dacă mă opream, se oprea. Reîncepea atunci cînd reîncepeam. Dacă loveam repede, făcea la fel.

ŞEFUL

Nu e nevoie să traduci, înţeleg... Întreabă-l la ce oră se întîmplau toate acestea ?

INTERPRETUL

Te întreabă ce oră era.

SIM

Ce oră ? Nu ştiu.

ŞEFUL

Ei, răspunde ?

INTERPRETUL

Încearcă să-ţi aminteşti. Fă un efort.

SIM

Îţi jur că nu ştiu.

INTERPRETUL

N-ai ceas ?

SIM

E unul la cafeneaua din sat, îmi ajunge.

INTERPRETUL

Nu poți să-i răspunzi ?

SIM

Spune-i că era noapte. Noaptea nopților !

INTERPRETUL

Nu puteai să ai și tu un ceas ca toată lumea !... Îi știi cum sînt ! Vor să știe totul la milimetru. Răspunsul tău o să-l enerveze din nou !

SIM

Data viitoare cînd va mai fi un cutremur de pămînt, o să mă gîndesc să mă deplasez cu orologiul cafegiului în spinare !

INTERPRETUL

Găsești că e momentul să glumești ?

ȘEFUL

Ce mai discutați ? Da sau nu, ți-a spus ce oră era ?

INTERPRETUL

Era... cam vreo...

ȘEFUL

Cam vreo !... Cam vreo !... Mă omor să-ți repet, nu vom face niciodată nimic, n-o să ajungem niciodată la nimic cu oameni de soiul ăsta !

Ei, voi, de-acolo !... Ați auzit pe cineva dedesubt ? Tot nimic ?... Bun. Îmi demontați și îmi aranjați toate astea. Mergem ! E nevoie de noi altundeva !

3. CELALALT

În timpul cînd ceilalți împachetează, Sim se apropie de spărtura pe care toți au abandonat-o. Profitînd de harababură, îngenunchează, apucă extremitatea stetoscopului. Îl cîntărește, îl pipăie, îl întoarce, îl răsucește în mîini, îl freacă de piept, de obraz, căutînd să se obișnuiască cu el.

Împrejur, oamenii se agită, reașază instrumentele în cutiile lor, demontează pompa, ridică învelitoarea camionului, îngrămădesc materialul în spate. Pentru moment, nimeni nu-l bagă în seamă pe bătrîn ; dar, dintr-un moment într-altul, vor veni și-i vor smulge aparatul din mîini, ca să-l împacheteze împreună cu celelalte.

Ca pentru a încălzi instrumentul și a și-l lua complice, Sim face să se audă plescăitul unui sărut pe spatele microreceptorului.

Pe urmă, cu ochii pe jumătate închiși, extrăgîndu-și din carne fiecare silabă, așteptînd să se umfle de sînge, de spațiu, mai înainte de-a ieși de pe buze ; scoțînd dintr-un izvor unde cuvîntul e încă liber și poate să-l atingă pe *celălalt*, oriunde s-ar găsi, de oriunde ar veni

— Prietene... as-cul-tă !... As-cul-tă-mă... Ești acolo... O știu... As-cul-tă ! Răs-pun-de... Trebuie să fii a-u-zit...

Dintr-o dată, s-au întors cu toții. O pădure de picioare îl înconjoară pe Sim. El strînge și mai tare aparatul între degete. Mîinile îi sînt umede, sudoarea îi curge de pe tîmple, pînă pe gît

— Pri-e-tene... dacă nu vrei să vorbești, strigă !... Repede ! Sau va fi prea tîrziu... Cei...

Sim caută cu disperare cuvîntul, interpretul i-l suflă

— Sal-va-torii sînt aici... Aș-teap-tă vocea ta... Repede, repede, repede... Vor pleca !

Bătaia pe loc a picioarelor ridică praful. Fără să înalțe capul, bătrînul simte pe umerii lui greutatea nerăbdării lor, a ostilității lor. Amenințarea plecării îl paralizează, îi smulge timpul de a găsi alte cuvinte. Dar, deodată, cuvintele lui răbufnesc. Deodată, se învălmășesc în gura lui... se reped în adîncitură.

— Repede, vorbește, un cuvînt, un strigăt, sînt toți aici, după asta vom fi singuri, tu și cu mine, nimic, nu pot nimic singur, repede, repede, foarte repede... Ei pleacă... Repede...

Urcînd toată lungimea tubului, traversînd în fine receptorul

— Eeeeu...

în unde interminabile, se prelungește și se întinde...

*

Sim agită microfonul deasupra capului.

— Iată !... A vorbit !... Veniți cu toții ! Ascultați !

Aparatul trecea din mînă în mînă. Fiecare voia să audă. Fiecare auzea.

Șeful conducea lucrările

— Diego ! Ia-i pe Elie și pe Stavro cu tine. Aduceți un tractor, o remorcă, elementele unei baraci, tot ce trebuie ca s-o ridicăm pe loc. Lumină, aprovizionare. Vom cantona aici, pînă îl scoatem... Remontați pompa de oxigen. Trebuie să-i dăm aer cît mai repede. Veți introduce tubul încet, foarte încet ; cea mai mică stîngăcie, și riscați să astupați deschiderea... Va trebui încă un tub ca să-i trimitem alimente lichide. Toate astea sînt urgente !... Anwar, nu-i nevoie să fiți patru ca să repuneți aparatul ăsta pe picioare... Badian, Ali, neteziți marginile locului... Bătrînul să continue să-i vorbească. Să-i spună să reziste, c-o să-l scoatem !

Sim își reluase locul

— Heeeeeeei !... Heeeeeeei !... Te-au auzit... Rămîn... Ai să ieși...

— Crezi că te înțelege, trecînd mereu, cum faci, de la o limbă la alta ?

— Dimineața trecută m-a salutat cu cuvinte de-ale noastre. Eu fac colecție de cuvinte din toate

țările, e obiceiul meu ! Heeeeeeeei !... Ai să ieși afară ! Ai să vezi soarele ! Îți spun eu...

— Nu te bucura prea devreme, Sim, abia acum încep complicațiile.

Șeful de lucrări distribuie sarcini

— Joseph, ai să previi autoritățile. Trebuie să-i împiedicăm pe curioși să se apropie. Și mai ales fără ziariști ! Se lipesc de nenorociri ca muștele. Cu ei aici n-o să mai fie chip să lucrăm... Trebuie ca lucrul să fie ținut secret pînă la sfîrșit. Oficial, sîntem aici ca să urmărim lucrări de dezinfecție, de dezgropare, asta-i tot. Nici unul dintre voi nu trebuie să se întoarcă acasă mai înainte ca totul să se termine. Asta va evita trăncăneala. Cînd omul va vedea lumina zilei, va fi destul timp pentru a stîrni lumea. Nu înainte !... Acum nu trebuie să urmărim decît să-l scoatem de-acolo ; și asta nu e încă în buzunarul nostru.

— Ce facem cu bătrînul ?

— Poate să mai fie folositor. La drept vorbind, lui i-a răspuns întotdeauna supraviețuitorul.

— E mort de oboseală.

— Întreabă-l dacă vrea să plece. În cazul ăsta recomandă-i tăcerea.

— Atunci, tată-mare, ce faci ? Pleci ori rămîi ?

Sim se uita cu gura căscată

— Nu mă auzi ? Ești întrebat ce vrei să faci...

— Ce vreau să fac ?

— Dacă vrei să pleci, sau...

— Să plec ?!...

Sim ridică brațele în sus, izbucni într-un rîs enorm

— Eu, să plec ?!

— Bine, bine. S-a înțeles !... Dar nu poți să răspunzi „da ori ba", ca toată lumea ?

4. VEZI LUMINA ?

— VEZI LUMINA ?
— NU VĂD NIMIC.

*

De îndată ce i se ceda locul, Sim, lărgind fragment cu fragment spărtura acelui colț retras, căuta să abată o rază de lumină în noaptea de dedesubt.

Nu departe, salvatorii începuseră deschiderea unui șanț, care ar fi permis să se ajungă la cel îngropat, pe dedesubt și dintr-o parte ; așa, ar fi evitat să miște acoperămîntul fragil care se găsea deasupra capului său. Pompa cu oxigen funcționase corect, un tub introdus în spărtură vărsa acum acolo aer proaspăt.

Cu migală, căutînd să miște mai puțin pulberea, bătrînul îndepărtează molozul, adună bucăți de lemn sau de metal pe care le azvîrle departe, pumni de nisip pe care îl azvîrle îndărătul lui ; își întinde degetele ca pe niște antene, își strecoară prudent mîinile în capcană, le vîră înăuntru ca să scoată o piatră, fierărie, o bucată de ghips, tot ce poate să înfunde spărtura.

Alți salvatori ridică în grabă baraca de tablă, asamblează, înșurubează montanți și traverse. În cazul cel mai bun, fără să se poată garanta totuși rezultatul, operația va dura între trei și patru zile.

— Nu uitați că manopera este din cele mai delicate !

Convins acum de utilitatea bătrînului, șeful de șantier insistă ca Sim să continuie să vorbească omului de dedesubt. De la început, necunoscutul nu părea să reacționeze decît la vocea aceasta. Chemările celorlalți, de fiecare dată, rămîneau fără răspuns.

În ciuda precauțiunilor, vestea se răspîndi. Pătrunse prin sate, intră în oraș, se amplifică, atinse undele, se multiplică. Odată mai mult, transistorul cunoscu orele lui de glorie. Teama și curiozitatea se amestecau. Solidaritatea alterna cu spectacolul. Omul, acest om... cine era el ? Refuza să-și spună numele. Nimica altceva, pentru moment, decît o amintire în mintea unui bătrîn, decît o voce venită din adîncuri. Necunoscutul părea că se complace, că se ascunde în acest anonimat. Aparținea cu atît mai mult fiecăruia, cu cît nu i se cunoștea nici înfățișarea, nici identitatea. Un om ? Sau poate o imagine în mintea unui bătrîn ? În mintea altora și a altora încă ? Un obraz fără trăsături, scăldat în umezeala odăilor lor lăuntrice ? Un magnet pentru vise în derivă ?

— Îl revăd trăsătură cu trăsătură, aș putea să-l descriu ca și cînd ar fi aici.

Era oare tînărul pe care Sim îl văzuse la fereastră ? Era același ? Era sigur de asta ?

Platoul devenise un loc separat de restul lumii. O supraveghere strictă împrejurul tîrgușorului distrus interzicea accesul. În afară de bătrîn și de vreo douăzeci de salvatori, nimeni nu obținuse aurizația de a pătrunde în acel loc,

Cît despre Jaïs... Spunînd, cui voia s-o asculte, că nu se îndoise niciodată de vorba soțului, triumfa în satul ei.

*

— ȘI ACUM ? VEZI LUMINA ?

— NU ÎNCĂ...

— Ești rănit ?

— Nu... dar obosit. Mort de oboseală !

*

— Cedează-ne locul, Sim. Trebuie să introducem cel de-al doilea tub, prin care îl vom alimenta. După aceea ai să-i explici cum trebuie să facă.

— O să dureze mult ?

— Destul de mult. Ai timp să-ți dezmorțești picioarele.

— Cînd va fi gata, mă veți chema ?

— Te vom chema. Du-te liniștit.

Sim se duse la cei de la baracă, pentru a-i ajuta să termine treaba. Cără bucăți groase de tablă, întări pereții cu lovituri de ciocan. Tot bătînd, o frază îi veni în minte

— Ți-o las pe Aga, să mi-o păstrezi !

Ieși repede, căută mult pînă să găsească păpușa. Zăcea între roțile unui camion, cu rochia sfîșiată, călcată în picioare. O curăți, o aranjă cum putu mai bine, intră din nou în baracă să o pună la adăpost.

— Uite cu ce te joci !

— Nu ți-e rușine, bătrîn pervers !

Cineva i-o smulse pe Aga din mîini, o aruncă în aer. Un altul o prinse

— Fără cap ! Un singur picior ! Și o strîngeai lîngă tine ca și cînd ar fi fost paradisul !

Sim o prinse din zbor, o adăposti sub haină, se dădu înapoi lovind zidul metalic. Lovitura făcu să vibreze toată baraca.

Stavro apucă păpuşa, pe cînd ceilalţi îl sileau pe Sim să se învîrtească pe loc, ameninţîndu-l că-l vor lega la ochi dacă nu stă liniştit. Curînd fură patru, cinci, şapte, nouă, în jurul lui, schelălăind, rîzînd, ascunzînd-o pe Aga sub braţ, la spate, ca s-o scoată din nou şi să se servească de ea ca de o minge, trecînd-o unul altuia cu o viteză vertiginoasă

— Daţi-mi-o !

— Ei, acolo, Badian, prinde !

— Mie acum !

— Atenţie, o să ne-o ia înapoi.

— Neghiobule, te laşi dus !

— Are un braţ ca de ţipar !

— E mai şiret decît un călugăr.

— Am prins-o ! Hop, Ali, prinde-o !

— Arunc-o mai sus, peste capul lui !

— Am s-o iau ! Am s-o iau !... E a fetiţei !

Strigătele lui Sim se îneacă în vacarm.

Cineva lovea dinafară cu o bucată de fier în perete.

— Aţi înnebunit acolo, înăuntru ?

N-ascultau şi începeau din nou

— Hop, hop !... Prinde-ţi sacul cu milostenii !

— Ţine, îţi restituim zdreanţa ta mizerabilă.

Strîngînd păpuşa, Sim încercă din nou să ajungă în uşă şi să fugă. Făcîndu-şi loc cu coatele, ocolind pe unul, scăpînd de altul, înainta cu capul aplecat, ca pe un teren de sport. Dar îl prinseră

— Dă-ne o revanşă !

Erau prea numeroşi, nu mai rămînea decît să intre în joc

— De-acord !

Să răspundă injuriilor lor prin altele mai deocheate. În materie de înjurături, Sim nu se temea de nimeni.

Din nou păpuşa zbura.

— Cunoşti grîul, măslinele, via, soarele, stelele ! Dar eşti prea bătrîn ca să fii bărbat !

— Bandă de muieruşti ! Ar trebui vreo douăzeci ca voi ca să mă întreceţi pe mine !

— Prinde-ţi regina, monarhule. E spartă peste tot !

— Oase de ghips ! Pinteni de ceară !

— Scapă-ne de muribunda asta, şi poftă-bună !

— Berbeci cu capete de maimuţă !

— Scurge-ţi-s-ar grăsimea !

— Fese tocite !... Lătrători !...

— Veveriţă bătrînă ! Umplut cu nimica !

— Picioare topite ! Limbi fierte !

Rîdeau într-o cacofonie infernală. Apucată, aruncată, lovind pereţii şi tavanul, păpuşa recădea moale în braţele lor întinse, pleca din nou ca o săgeată, sărea mereu

— Eşti prea bătrîn, bătrîne ! Te mişti ca un cărăbuş !

— Mînca-v-ar păianjenul !

— N-o să ţi-o mai dăm pe muta !

— Pe carnea vrăbiilor că o să mi-o daţi !

— Pe falca şarpelui, e a noastră !

— Pe apă că-i a mea !

— Pe rărunchii tăi că-i a noastră !

— Pe tot pămîntul. Aga e a lui Aga şi am să i-o dau înapoi !

Ajutat de Ali, trecut deodată de partea lui, profitînd de oboseala celorlalţi, Sim recuperă în sfîrşit păpuşa şi o păstră.

Baraca se balansa. Bătrînul simţi pămîntul fugindu-i de sub picioare. Îi dădeau lovituri în spate

— Ştii să te baţi !

— Nu ţi-e înţepenită limba !

Infirmierul care bătuse de mai multe ori în perete, împinse uşa şi intră.

Spre surprinderea lui, îl zări pe Sim, ajutat de ceilalţi, suit pe un scaun de bucătărie, agăţînd un pachet de zdrenţe de un cîrlig aşezat sus.

— Ce-i asta ?

— Aga !

Aga ?... Cu ce seamănă asta ? Cu un liliac cu capul băgat între membranele lui mototolite ? Infirmierul închise uşa îndărătul lui. Se apropie ca să examineze obiectul de aproape. Bătrînul se dăduse jos, dar toate privirile erau îndreptate spre Aga. Corpul, puţin cîte puţin, recăpăta o formă ; dar lipsa capului lăsa un gol înfricoşător. În penumbră, fel de fel de chipuri se suprapuneau la încheietura gîtului...

O voce nesigură rupse tăcerea

— Să ieşim de-aici !

Aceste apariţii succesive ţineau oamenii pe loc, nereuşind a-şi lua ochii de acolo. Capete defilau : păstoriţa cu nas de măgar, fiică a cutremurelor şi a nenorocirilor ; ochi de viperă, de porumbiţă ; obraz din spatele ferestrelor, cerşetoare a amurgurilor, meduză din pînză de in, fecioară vrăjită, vrăjitoare a blestemelor...

— Să ieşim de-aici !

Badian deschise uşa mare.

Lumina brutală readuse obiectul la simplitatea lui.

*

De îndată ce putu să părăsească baraca, Sim se grăbi spre spărtură.

Nimeni nu era acolo. Nebun de mînie, se întoarse spre cei care săpau şanţul

— L-aţi părăsit !... Trebuia să mă chemaţi !

— Să te chemăm !... Glumeşti ! Cine putea să ajungă la tine în mijlocul acelui vacarm ?

Sim îngenunche, se plecă spre pămînt, vorbi

*

— ACUM VEZI LUMINA ?

— PUŢIN...

5. SPĂRTURA

— ...Puţin

...foarte puţin... de-abia. Ai văzut deodată dosul palmei tale, pe care nu-l vedeai. Această bucată de piele, luminată deodată ca de o trăsătură de pensulă... Te uiţi la ea, nu poţi să-ţi mai iei ochii de la ea... faci să alerge firicelul de lumină pe fiecare falangă, pînă la vîrful degetelor... Fabulos... de necrezut... Înainte ? Eram absent, imobil. Înainte ? Cînd era înainte ?... Această rază de lumină aş sorbi-o ! Mîna mea poate s-o atingă, s-o păstreze. Înainte ? Nu mai existam. Înainte de a auzi vocea asta, era infernul... Nici măcar... Nu era nimic...

nu mai era nimic... Nu se mai mişca nimic împrejurul meu, nici în mine... după cît îmi amintesc, se sfîrşise... Nu erai nimic... Tăcerea era goală. Nici măcar nu mai trăiam. Pînă la această voce... Acum îmi depărtez, îmi apropii degetele, le întind, le trag înapoi... Raza de lumină e mereu aici, în colivia mea. O apuc, ca pe o pasăre, se împrăştie pe toată pielea mea... Mă simt ! De cînd am auzit vocea lui, mă simt ! Te mişti încetişor pe loc, trăieşti !... Mă dor gambele, umerii, ceafa... Înainte ? Eram de piatră. Un morman. Părăsit. Părăsindu-mă. Voiam să se sfîrşească totul, să alunec în somn. O larvă. Te împotmoleai, era aproape plăcut. Cine m-a smuls din starea asta ? Nu eu. Nu voiam să mă întorc, să reîncep, să mă mai zbat... Eram în cochilia mea, plecam încetişor, asta mi-era de-ajuns... Celălalt, cu strigătul lui !... Nu voiam. Striga, striga, strigătul trecea prin toate. Trebuia să mă lupt cu mine însumi ca să răspund... Cum s-au întîmplat toate astea ? E mult de-atunci. Ţi-aduci aminte ? Încerc. Cînd totul s-a rupt, m-am luptat ca un nebun. Alunecam, alunecam, nisipul, molozul, grinzile cădeau peste mine... praful îmi umplea gîtul. Te sufocai. Urlai... Ai urlat ore întregi, dar nimeni nu te-a auzit... Nu mai ai putere, amorţeşti, renunţi. Ore, zile, secole... Şi el care strigă !... Mai tîrziu, mult mai tîrziu. Ce te-a împins să răspunzi pînă la urmă ?... Şi după cît timp ?... Să pipăi ca să găseşti o piatră, o bucată de fier, să le loveşti una de alta ca să fii auzit... Iarăşi strigătul, şi pe urmă vocea lui. Aş recunoaşte-o între o mie, vocea asta... Nu îmi mai vorbeşte de la un timp...

— Ei !... Ei !... Eşti acolo ?
— Sînt aici. Stau aici, nu-ţi fie frică.
— Vreau să ies !
— Ai răbdare. În curînd.

...Cazi în prăpastie, cu ochii deschişi... totul cade peste tine, totul explodează în jurul tău. Nu mai vreau să aud urletele acelea de jupuiţi de vii. Nu vreau să mă mai aud... Nu, încearcă, încearcă, fă un efort, adu-ţi aminte, te-ai regăsit zidit şi singur... Descoperi în fundul buzunarului o brichetă, îţi faci lumină... plafonul ţi se pare fragil, riscă să se prăbuşească dintr-un moment într-altul... eşti înconjurat, cauţi o ieşire, nu mai există... Aprind, sting această brichetă, flacăra te ţine treaz, te agăţi de această mică flacără, n-o mai ai decît pe ea, vrei s-o păstrezi, s-o păzeşti, fiecare strop de benzină e important, fiecare strop... Afară risipeai minutele, timpul... îl lăsai să fugă, îl risipeai... Afară, febre intermitente... nimic nu mă atingea cu adevărat... Respir mai bine de cînd mi-au băgat tubul ăsta cu oxigen... zilele astea am putut să mă alimentez mulţumită acestei cutii cu pesmeţi găsită lîngă mine... setea era oribilă... Lucrează să mă scoată de-aici. Unde-au ajuns ?

— Vreau să ies !
— Ai răbdare. Ne ocupăm de tine.
— De cîtă vreme sînt aici ?
— Aproape de-o săptămînă...
— O săptămînă !... Să fiu scos repede, nu mai rezist nici o zi în plus.

6. NUMELE

— Daţi bătaie, a ajuns la capăt. N-o să mai poată rezista multă vreme !

— Calmează-te, tată-mare ! Grăbindu-ne, riscăm catastrofa.

— Cîte zile vă mai trebuiesc...

— Trei sau patru... De-ndată ce ne vom apropia de bîrlog, va trebui să ne vină în ajutor. Vom avea nevoie de indicaţiile lui. Va trebui să-l ţii treaz.

— Ce trebuie să-i spun ?

— Spune-i că facem tot ce putem.

— Heeeeei !... Ai să ieşi curînd.

— Cînd este „curînd“ ?

— Mîine !

— Mîine ?...

— Mîine... Fii liniştit. Se lasă noaptea. Cînd va veni de tot, am să-ţi spun, şi vei putea dormi. Ne ocupăm de tine aici. Am să veghez pînă te vor scoate.

*

Toată noaptea omul de dedesubt nu strigase şi Sim presupuse c-a adormit. De dimineaţă, lucrările nu avansaseră cu nimic, şi bătrînul îngusta gura spărturii, pentru ca lumina să nu pătrundă prea tare, şi celălalt să-şi poată prelungi odihna.

Interpretul se lăsă lîngă Sim.

— Întreabă-l. Cere-i numele. Sînt unii care-ar da mult să-l ştie.

— Nu vrea să-l spună.

— Încearcă totuşi.

— Mai tîrziu. Prefer să-l las să doarmă, orele au să treacă mai repede... Lasă micro-ul ăsta, nu-l scula din somn.

— Uite, te cheamă !

*

— Da, eu sînt. Da, te aud. E dimineaţă.

— Am dormit foarte multă vreme.

— Aş vrea să-ţi ştiu numele. Cum te cheamă ? Spune-mi-o. O să fie mai uşor să vorbim.

— Nu vreau să-i îngrijorez pe cei care sînt afară. O să ţi-l spun cînd voi ieşi de-aici.

— Ai să ieşi !

Interpretul puse mîna pe umărul lui Sim

— Ţi-a spus numele ?

— Nu vrea să-l spună.

— Insistă.

— De ce ? Lasă-l în pace !

— Bine, plec. Dar cînd îl vei afla, să mă chemi.

— Heeeeeei !... Am să-ţi găsesc un nume. Vrei ?

— Găseşte.

— Am să-ţi spun Jeph... E un nume pentru străini. Îţi convine ?

— Merge... Şi tu... Cum te cheamă ?

— Găseşte-mi şi tu un nume.

— Nu importă care ?

— Oricare l-ai găsi va fi bun.

— Îţi spun Ben... Îţi convine ?

— Merge.

— Atunci va fi BEN.

— Şi tu JEPH.

Sim îl chemă pe interpret
— Ei, tu de-acolo, îl cheamă Jeph !
— Jeph... De unde e numele ?
— N-are importanță de unde. De peste tot. Ce-are a face ! Îmi ajunge ca să-l recunosc.
— Nu pui bine întrebările, Sim. Nu știi nimic despre omul ăsta.
— Știu că e viu, nu vreau nimic mai mult.

*

În cursul după-amiezii, Sim recunoscu în depărtare rochia roșie a fetiței. Cum se strecurase pînă aici ?
Cîteva minute după aceea, se postă în fața lui
— Unde e Aga ? Am venit s-o caut.
Bătrînul îi arătă baraca.
— Întreabă pe cei care lucrează acolo, or să te ajute s-o găsești.
Îl privi cu dezaprobare
— S-o găsesc ? Ție ți-am încredințat-o, nu lor.
— Cel care e dedesubt îmi ia tot timpul... Dar nu te îngrijora, păpușa ta e la adăpost, n-ai de ce să te temi. Ai s-o găsești așa cum ai lăsat-o.
— Și celălalt ?
— Și el, cum l-ai lăsat.
— Mi-ar place să-l văd.
— E imposibil.
— Nu se vorbește decît despre el sub corturi. Dacă mi l-ai arăta, aș fi singura care l-a văzut, și aș putea să le istorisesc... Nu m-ar mai asculta decît pe mine !
— Pămîntul, știi, Aga, nu-i transparent !

Puțin mai tîrziu, Aga se întoarse cu păpușa în brațe
— Mă lași să-i vorbesc ?
— Da, vino !
Îngenunche aproape de Sim
— Tu l-ai și văzut ?
— Puțin înainte de cutremur.
— Mult timp ?
— Cît îți trebuie pentru un salut.
Îi întinse microfonul.
— Vorbește în el.
— Ce pot să-i spun ?
— Tot ce vrei.
— Crezi că-mi va răspunde ? În baracă mi-au jurat că nu răspundea nimănui, numai ție.
— Încearcă totuși.
Așeză păpușa între genunchii lui Sim, apucă aparatul
— Mi se pare ciudat !
— Apropie-ți buzele și vorbește... Hai, vorbește, n-o să te muște.
— Am să-i spun o poveste.
— Nu vrei să știi mai întîi dacă te ascultă ?
Ea începu
— Pasărea moartă m-a vizitat în noaptea asta. Era mai mare decît o casă, și ușa mea prea mică... Și-a lovit fruntea, și-a rănit aripile încercînd să intre. Sîngera atît de tare, încît am ieșit s-o îngrijesc, și am vindecat-o. Pe urmă, ne-am jucat împreună ; am zburat pe deasupra arborilor, culegînd fructe... Pe urmă, deodată, în văzduh, a început să mă bată, să mă lovească... Am căzut ca o piatră în mijlocul grădinii. Mă înfuriasem. I-am strigat : „Puțin îmi pasă dacă ai să cîștigi,

fiindcă ești moartă. Moartă, moartă și moartă !"
Dar am văzut că și ei totul îi era egal. Era moartă, și nu voia s-o știe... Curînd a fost înmormîntată în întreaga colină, în mijlocul bocitoarelor, cărora li s-a închis gura cu ace mari de siguranță...

— Aga, nu vrei să știi dacă te ascultă ?

Se agăța de microfon

— Lasă-mă. Știu cînd cineva mă ascultă.

— Și-atunci ?

— Mă ascultă. De la început, desigur... Vreau să continui. Acolo oamenii sînt prea nefericiți. Nimeni n-are urechi pentru poveștile mele. Nimeni.

— Continuă.

— Cerul e o fată tînără, înaltă, subțire și arcuită ca o punte pe deasupra ghemului mare al pămîntului. Pămîntul e un om verde-cafeniu, care n-o vede, care închide ochii, care nu știe să se țină pe picioare, care șade culcat ca un copil, care-și astupă urechile cu pumnii...

— Poate îți răspunde ?

— Nu, nu vrea să răspundă. Preferă să vorbesc eu.

Puse aparatul pe sol, luă mîna lui Sim între mîinile ei, o apăsă pe piept

— Inima mea e caldă cînd vorbesc mult. Simți cît e de caldă ?

— Ai vorbit mult !

— Cînd n-o am pe Aga, nu e nimeni să mă asculte... Nu pot să mă iau în brațe, nu pot să mă legăn... Atunci, cînd Aga nu e aici, e frig ca într-o cisternă... Vorbește-i tu acum, vreau să aud cum îți răspunde.

*

— Heeeeeei !... Toate bune, Jeph ?

— În ce zi sîntem ?

— E aceeași zi, dar au trecut cîteva ore.

— Mi-ai spus că ies mîine, cînd e mîine ?

— Curînd, foarte curînd.

*

— Nu ți-a vorbit de mine ?

Dezamăgită, fetița a plecat din nou, cu păpușa în brațe, cu un voal albastru ascunzînd lipsa capului. Sim o privește depărtîndu-se. De data asta nu va mai reveni.

Mai departe, ea cotește către un grup de salvatori, se oprește în fața lor, le observă manevrele. Un maistru încearcă în zadar să pună în mișcare o mașină de forat : cureaua alunecă și se deplasează, trebuie mereu să fie reașezată pe cilindru. Zgomotul motorului se declanșează, pe urmă iarăși se stinge

— Care-i imbecilul care a reparat mașina asta ?

Fetița se apropie

— Grăbiți-vă, dacă nu, omul va muri în fundul gropii lui.

— Ce te privește ? Șterge-o de-aici !

Aga ridică capul, îl fixează cu insolență. Cu obrazul scăldat în sudoare, maistrul o repede

— Du-te de unde ai venit, sub cort !

— O să ieșim ! El din gaura lui. Eu, de sub cort ! Și în ziua cînd vei fi învățat să faci să meargă mașinile, poate că o să ieșim mai repede !

Brusc, cu un zgomot asurzitor, mașina de forat a reînceput să funcționeze. Maistrul, scoțîndu-și

haina şi ţinînd-o cu mîna, o amenință pe fetiţă, de parcă ar avea un bici

— Pleacă de-aici !

Aga îi scoate limba şi fuge. Haina lui face vîrtejuri prin aer, încearcă s-o atingă. Copilul aleargă înainte. Celălalt o urmăreşte ca pe un roi de muşte

— Ciumă mică ! Verminã !

— O să ieşim ! O să fim peste tot ! O să ne suim în spatele tău ! O să ştim noi să facem să meargă maşinile !

Vibraţiile motorului îi acopereau vocea. Maistrul o ajunse şi se pregătea să-i dea o lovitură, cînd — odată mai mult — maşina se opri, se blocă.

Tăcerea motorului căzu între cei doi ca un satîr. Maistrul rămase pe loc.

Strigătele exasperate ale şefului de şantier îl chemau înapoi.

*

A doua zi Sim îi întrebă pe salvatori

— Merge treaba ?

Nu i se răspunse.

Interpretul ieşi din grup, veni la dînsul ca să-i întindă o gamelă. Apoi, scoţîndu-şi casca, o aşeză cu forţa pe capul bătrînului.

— Rişti să faci o insolaţie !

Casca îi strîngea tîmplele, Sim prefera mica protecţie pe care i-o oferea batista vişinie. Soarele îl cunoştea !

— Şi spitalul, te cunoaşte şi el ?

Aparatul vibra, Sim îl ridică de îndată

— Taci... Mă cheamă...

— Cum faci ca să auzi totdeauna ?

— Stau pitit în urechea mea.

— Ce vrea de la tine ?

— Vrea să fie sigur, asta-i tot... Heeeeeei ! Jeph, sînt mereu aicea, şi totul avansează !

— Asta-i tot ce dorea ?

— Tot !

— Te descurci bine cu tuburile şi aparatele astea, Sim !... Cum faci ? Nu te înfricoşează toate maşinile astea ?

— De ce ? Sînt aicea ca să ne facă servicii. Avem nevoie de ele...

— N-auzi ce se petrece în lume ? La ce duc maşinile ?

— Mîna trebuie schimbată, nu lucrurile...

— Oamenii, da !... Totdeauna ei !

Interpretul se îndepărtă, tîrîndu-şi picioarele.

— Heeeeeei !... Ai să vezi pămîntul, Jeph... Ieşind din noapte, ai să-l vezi cu alţi ochi !

7. SCARA TIMPULUI

— Merge prea încet. M-am săturat ! Destul !... Cînd am să fiu afară ?

— Fii răbdător, amice, fii răbdător...

— N-ai decît vorba asta în gură, Ben ! Cu vorba asta n-o să vă descurcaţi niciodată, tu şi ai tăi !

— Respiri, trăieşti, Jeph. Rabdă... Mi-ai spus că nu eşti rănit, că-ţi poţi mişca braţele, picioarele... Afară se lucrează pentru tine, Jeph... Uite, am să te fac să auzi zgomotul unei turbine. Sînt

cinci maşini care merg pentru tine, şi vreo treizeci de oameni care sapă. Toate astea pentru tine, Jeph... Ca să revii...

— Nu, nu, opreşte zgomotul ăsta. În groapa asta face un vacarm teribil... Trebuie să mă scoateţi de-aici !...

— Se va face, Jeph. Am să veghez. Se va face, poţi să mă crezi.

— Ben !

— Da, Jeph.

— Nu lua în seamă strigătele mele.

— Strigă cît vrei, prietene. Ştiu, e greu acolo, dedesubt... Mai greu decît îşi poate cineva închipui !

— Vocea ta, Ben... Cum să-ţi spun... Mă agăţ de ea. Voiam s-o ştii... Nu te depărta !...

Aerul liber ! Să scapi nopţii. Ei se tăvălesc în răbdarea lor. Speranţa lor e resemnare. Ben ?... Cîteodată am poftă să-l scutur, cîteodată să-i mulţumesc în genunchi. Cînd cuvintele lui vin de-a dreptul, ca o rană în pămînt, rabd la rîndul meu. Sînt munţi deasupra capului meu, păduri colosale, tăiate. Dintr-un moment într-altul, simt că voi atinge pămîntul cu fruntea. Un bot care se striveşte, fără nici o picătură de sînge...

— Să sape de sus, Ben ! Spune-le-o !

— Nu pot. Ar fi prea periculos. Ei vin spre tine din părţi.

Dorinţă, nebunie de a trăi, deodată. Din ce în ce mai mult. Afară, adesea, era invers. Erau zile cînd aş fi dorit s-o sfîrşesc. Spiritul timpului era

propice deriziunii. Spiritul tău. Ce căutai cu adevărat ? Ce voiai cu adevărat ? Iubeai tu viaţa asta pe care o ceri ?... Atît de puţin ! Sau o iubeai fără s-o spui, ca să rămîi lucid, ca să nu fii înşelat, prost, ridicol. Eram lucid. Ultralucid. Te rătăceai în labirintul ideilor. Raţionai totul. Te închideai în citadela asta, ţinînd distanţa, ca „la spectacol". Pierdeai căldura. Căldură ? Asta e vocea lui Ben ? Unde a ajuns Ben ? Cu ce seamănă el ? Unde au ajuns ei în ţara asta atît de săracă ? Noi, ei, s-ar spune două trenuri care se despart, plecînd în direcţii opuse, cu o viteză din ce în ce mai mare. O prăpastie din ce în ce mai adîncă, între ţările lor şi ale noastre. În curînd, cine va putea supravieţui ?... „Cine va putea supravieţui ?..." Un titlu într-un ziar, mai înainte de a pleca. Unde citisem asta ?

— Ben !... Durează, durează prea mult ! Spune-mi dacă nu e nici o speranţă, spune-mi-o. Prefer să ştiu.

— Spui prostii, Jeph !... Aşa cum vorbesc cu tine, ai să ieşi. Să stăm împreună, tu şi cu mine. Răspunde şi am să-ţi răspund. Timpul o să treacă mai repede.

— Nu vreau să mor în gaura asta !

— Cine-ţi spune să mori ! Îţi spun tocmai contrariul...

— Durează, durează prea mult !... Dormiţi cu toţii ! De-asta nu avansează. Trageţi ţara după voi ca pe-o roabă !

— Destul, Jeph ! Nu profita de ce posezi, n-am să profit de ce vă lipseşte...

— Te-ai supărat ? Te-am supărat ?

— Sîntem cu toții pe aceeași plută între cer și pămînt. Dacă nu înțelegi asta, nu mai are rost să vorbim !

„Cine va putea supraviețui ?" Da... am citit că de acum în zece ani un dezastru fără precedent va izbucni pe lume... O foamete mai întinsă decît a existat vreodată în istorie va face ravagii în țările sărace... va însemna moartea a zeci de milioane... Te-ai simțit prost, ți-a fost rușine. Da, asta e, rușine. Abia o uitasem ! Evenimentele se succed prea repede. Rîndurile acelea mai spuneau... da, îmi aduc aminte... că tehnica nu era în stare să mărească producția de alimente la timp, pentru a evita catastrofa. Tăvălugul era în mișcare ! Era suficient să te fi născut într-o parte a planetei sau într-alta, pentru a avea parte de viață sau de moarte ! Privilegiați, asta eram... reducînd viața la trebuințe din ce în ce mai arti...

— Ben, îmi amintesc de ce am vrut să viu în țara ta.
— De ce ?
— Mi-era rușine...
— Rușine ?

Era fals ? Era adevărat ? Nu mai stii. Nu stiai. Îmi venea așa, cîteodată, ca un fulger. Altfel, existam. Fără prea multă pasiune, fără prea multă imaginație...

— Rușine ?... Ai spus „rușine", Jeph ?
— N-am spus asta ! Ce-am venit să fac în văgăuna asta murdară ?... Lucrările lor sînt mereu

în același punct. Se tîrăsc ca melcii. Cînd au să mă scoată de-aici ?
— Ești în mîinile altora, Jeph.
— În ce mîini ?
— Eu plec, altcineva va veni să-ți vorbească în locul meu.
— Nu, nu, rămîi !... Nu vreau pe nimeni altul. Nu cunosc decît vocea ta. Sînt obosit, Ben, iartă-mă.
— Te chinuiești, prietene. Vrei să rănești lumea întreagă, dar pe tine te rănești cînd faci asta.
— Rămîi ?
— Rămîn. Dar ascultă, Jeph, ajută-te.
— Cum să mă ajut ?
— Închide ochii. Uită-te înăuntru. Coboară pînă la rădăcina ta. Ascultă viața cum urcă, ascultă... viața e în pieptul tău ; în gîtlej, în gură... E a ta, a noastră.

Să profit de tăcerea asta. Tăcerea asta niciodată goală. S-ar spune, e adevărat, că o prezență se află acolo. „M-am văzut." Ai rămas foarte multă vreme leșinat după șoc. La deșteptare voiai să trăiești, să trăiești, să trăiești. Fiecare din mușchii tăi. Fiecare din gîndurile tale. Cuvîntul răsuna ca un glas : „să trăiești, să trăiești, să trăiești", pe urmă îmi scăpa ! Ți-era frică să nu mori de sete. Ți-ai tăiat venele de la încheietura mîinii ca să-ți bei sîngele. Ți-ai rănit buzele ca să-ți umezești gura. Da, mi-amintesc, simt cicatricele sub degetele mele. Ai fi făcut orice ca să rămîi în viață. Ți-ai băut urina, aproape fără repulsie. Viața ! Viața !

O lucire de oţel în întunericul ăsta greu unde şedeai, lipit, întins...

— Ben... ce crezi despre moarte ?
— Moartea, viaţa... Asta nu se poate separa, trebuie să le priveşti împreună.
— Cineva mi-a vorbit adineauri, cine era ?
— Aga, o fetiţă mică. Ar fi trebuit să-i răspunzi.
— Nu pot să vorbesc decît cu tine.
— O ascultai cel puţin ?
— Da, era ca un cîntec. Ce făcea lîngă tine ?
— Venise să-şi caute păpuşa. O nostimadă, păpuşa asta ! Nisip legat în pînză, haine roşii şi murdare, un singur picior, şi fără cap ! Dar ea, Aga, strîngînd-o în braţe ca şi cum ar fi toată dragostea de pe pămînt ! Dacă ai fi văzut asta !... Poate că te-ar fi făcut să rîzi !... Spune, Jeph, te-ar fi făcut să rîzi ?

Crăciun. Noaptea mătăsoasă se revarsă în ghirlande, se injectează de lumină, se îndoapă cu bunătăţi. Intri într-un magazin, treci prin galerii, galerii, jucăriile se îngrămădesc, se multiplică precum microbii. Nu te mai gîndeşti să visezi, să imaginezi ce şi-ar dori copilul. Apuci ceva de-acolo, repede, la întîmplare. Sînt de toate : automobile cu scaune de piele, trenuri electrice, artificii, păpuşi cărora nu le mai lipseşte nici graiul, avioane strălucitoare, tancuri cu carapace verzui, rachete, mitraliere, şi chiar... ghilotine, roate de supliciu. Crăciun ! Să cîntăm pacea. În alte părţi, nimeni nu se joacă. Închisorile sînt pline ochi. Războaiele ucid. Foamea minează... În altă parte !

— Heeeeeei !... Jeph !... Şanţul se lungeşte. Se apropie. Să-mi spui cînd se va mişca pămîntul lîngă tine.
— Nu e încă nimic ! Dar aud, departe, zgomotul unei maşini care străpunge.
— Fii atent, Jeph. Spune-ne tot ce se întîmplă. Acum poţi să ne ajuţi.

De fiecare dată cînd spune „Jeph" răspund ca şi cînd ar fi numele meu. Cînd îl strigă, devine numele meu. Numele tău. Mai adevărat decît celălalt ? Acest nume care încadrează, care închide, cum face lumea cu zidurile ei ferecate... Înăuntrul tău totuşi, ceva scapă, întotdeauna. Să fii fără nume. Jeph de nicăieri. Să te regăseşti fără identitate. Dincolo. Dincoace... Să te regăseşti cu adevărat.

— Jeph, mă gîndesc uneori că eşti fiul fiului meu. Tu, sămînţa de mîine. Eu, trunchiul care respiră pentru tine de jur-împrejur. Cînd vei deveni arbore, vei străbate pămîntul, şi eu voi dispare.
— Nu te tulbură faptul că vei dispare ?
— Am avut şi eu timpul meu... Cîteodată tu eşti copilul meu, alteori sînt eu al tău. Înţelegi ? Ne naştem împreună... Pentru cei care se iubesc, aşa ar trebui să fie, nu crezi, Jeph ?
— Ben, ce vîrstă ai tu ?
— Ghiceşte...

Trebuie să fie bătrîn, asta se simte cîteodată după vocea lui. Alteori e fără vîrstă, repezindu-se ca un copil... Tu păstrezi distanţe. Trăieşti parcă „alături". Privirea ta traversează, nu zăboveşte.

Nu mai știi să spui „nu", nu mai știi să spui „da"... Este un „da-nu" perpetuu. Ești invidios pe cei care au pasiuni. Ai dreptate să-i invidiezi. Cu cît te apropii, cu atît mai mult pasiunea ta se spulberă. Chiar și ea, Mora! N-o percepi decît fragmentar, o adunare de gesturi, de trăsături. „Cercetezi prea minuțios, nu mai știi unde sînt", strigă, se cabrează Mora asta fărîmițată, această Mora pe care o fărîmițez eu. Asta plus asta, și încă aceea, și aceea încă... Mora în firimituri, niciodată în torent! În liniștea asta, totul începe să aibă însemnătate. Fiecare suflare, fiecare cuvînt capătă importanță. Trăiesc în fiecare cuvînt. Trăiesc. Chiar în Mora trăiesc în prezent.

— Te odihnesti, Jeph ? Totul merge bine ?
— Mă simt bine, Ben. Odihnește-te și tu.

Trăiesc în Ben. El, la rîndul lui, trăiește în mine. Navighez în propriul meu corp. Viata e calmă. E curios. Nu mai simt rotițele. Mă odihnesc într-un fel de durată...

Ce se întîmplă? Vacarmul ăsta! Timpanele mele se sparg. Peretele se prăbușește... Pămîntul cade iar pe mine!

— Ajutor ! Ben !... Ajutor !... Pămîntul cade de peste tot. Mă sufoc, Ben. Ajutor !
Sim nu făcu decît o săritură pînă la șanț
— Opriți ! O să-l omorîți !
Din cauza zgomotului, nu-l auzeau. Sări în șanț, în mijlocul lor, îl apucă pe unul din oameni de umeri, forțîndu-l să lase perforatorul.
— Dacă i se întîmplă ceva, veți avea de-a face cu mine !

— Calmează-te, tată-mare, calmează-te ! Sîntem puși să muncim ca nebunii. Văgăuna este înconjurată de stînci, de nisip, de ciment, de pietre... Cum vrei să le străpungem ?
— Ați fost gata să-l îngropați !
— Vom încerca să străpungem cu altceva. Din păcate, va dura mai mult.
— Va dura cîtă vreme ?
— Cum vrei să ți se spună ? Vezi ce se întîmplă dacă ne grăbim.
— Au trecut deja două zile !
— Dacă și tu îți pierzi răbdarea !... Facem ce putem, dar pericolul nu-i îndepărtat. Întoarce-te la locul tău, acolo ne poți fi de folos. Trebuie să urmărească operația, de dedesubt. Întreabă-l dacă acum totul e în ordine.
— Heeeeei !... Merge, Jeph ?
Nici un răspuns. Sim suflă în aparat, strigă
— Jeph, răspunde-mi !
O tuse îl liniști.

*

Sînt ore de cînd cuvintele rămîn fără ecou. Dar Sim vorbește, pentru ca celălalt să-i simtă prezența. Bătrînului îi e și lui rușine ; rușine de a respira din plin, de a nu risca nimic acolo sus, în timp ce Jeph... între ziduri care amenință ! Jeph în groapa asta plină de mirosuri, plină de pericole... Ce curaj îi trebuie ca să vorbească, ca să reziste. Sim uită prea des această frică de-acolo, de jos, aceste riscuri... se avîntă ca o brută, mușcînd cu dinții în întuneric. „Vorbești prea mult, Sim. Faci să se nască îngrijorarea în capetele cele mai liniștite !" Primarul comunei lui îl dojenea

adesea : „Lasă-i pe oameni aşa cum sînt, Sim !“ Bătrînul avea oroare de „capetele liniştite“, i-ar fi luat în pumni pe tinerii ăştia, care se mulţumeau să trăiască în trecut. „Dacă n-o să răsturnaţi voi viaţa, cine o s-o facă ?... Dacă n-o să ieşiţi voi din pielea voastră, dacă n-o să priviţi mai departe decît se vede, cine o s-o facă ?“ Nu suporta rîncedul, supa reîncălzită. Oamenii cu capul prea aşezat îl înnebuneau. Trebuiau primăveri, începuturi... mereu alte începuturi !

— Jeph, nu-ţi pierde curajul. Trebuie să rezişti. Viaţa ta e una singură, Jeph... E aici. Te-aşteaptă...

Pentru a opta oară, soarele dispăru.

Oare bătrînul visase toate acestea ? Poate că rana aceea în mijlocul frunţii l-a atins serios ; poate că din ziua aceea totul se răsturna, divaga în bietul lui creier ! Sau, dacă toate acestea erau adevărate, prăbuşirea de adineauri fusese fatală şi omul agoniza ?

Noaptea se înstăpînea peste pămîntul întreg. Omul murise. Sim murise. Urletele lui Bic. Uruitul care anunţase sfîrşitul satului nu era decît o precizare, preludiu al exploziei întregii planete. Distrugerea totală, de atîtea ori anunţată !

— Ben !... Ben !... Povesteşte-mi ce vezi împrejurul tău !

Era noapte. Dar Sim povesti. Povesti despre ziuă ; lumina zilei subliniind toate formele.

Celălalt nu mai răspundea, chemarea lui fusese de-ajuns ; ideile curgeau. Sim povestea la nesfîrşit. „Mă oboseşti, se plîngea Jaïs, n-o să te potoleşti niciodată ?“ Mama lui Sim se stinsese cînd el abia de împlinise doisprezece ani. O văzuse, multă vreme, din ce în ce mai străvezie, apoi murind. Cînd ai trăit, trecînd prin asta, această smulgere, această dispariţie, ce ar mai putea să te dărîme cu adevărat ? Mama lui era blîndă, uita să-şi trăiască propria ei viaţă. Sim ar fi vrut să deschidă uşile care zăvorau femeile din aceste locuri. Mama dispăruse mai înainte ca el să fi putut face ceva pentru dînsa... Cu Jaïs era altceva. Era plină de prejudecăţile masculine în ce priveşte femeile. Din fericire, nu avuseseră fete, le-ar fi canonit... „Nici chiar băieţii tăi nu gîndesc ca tine“, relua Jaïs. „Femeilor nu poţi să le încredinţezi totul, să le dai aceeaşi libertate, e periculos !...“ Toate aceste idei se transformau încet... Prea puţine femei încovoiate încă sub spaimele şi obiceiurile lor ancestrale scăpau de ele. Ochii lor rămîneau fixaţi tot spre pămînt. Cum ai fi putut să împarţi cu cele mai multe o viaţă, sau chiar o privire ? Sim se gîndea la mama lui, se gîndea la Aga. Se va descurca ea, Aga ? Mizeria nu ajută. Leagă, încurcă în aceeaşi poveste. Te împotmoleşti cu sărăcia. Trebuie să acţionezi rapid, să te repezi în pereţi, să cîştigi aceste vieţi pierdute, aceste vieţi care se pierd în fiecare zi. „Ei, tată-mare, unde ţi-ai găsit-o, tîrfa aia de limbă“, îl întreba institutorul, în faţa notabililor. Pe urmă, luîndu-l pe Sim deoparte : „Se va schimba, poţi să mă crezi. Muntele n-o să fete un şoarece, ci un muşuroi. I se vor tăia rădăcinile putrede, n-o să le păstrăm decît pe cele vii !“

— N-ai nevoie de nimic, Jeph ? Ai destul de băut ?

— Acum totul merge bine, m-am odihnit.

— Vorbește-mi... Vorbește-mi de tine. Ai o nevastă, Jeph ?

— Nu.

Ce întrebare ! El n-are nici o temere. Fiecare abia cunoaște limba celuilalt. Cît privește universurile noastre, ca și cînd ai compara fierul cu apa !... „Fierul cu apa !"... Iată că vorbesc acum ca el !... O femeie, ce femeie ? E devoratoare femeia, oricare ar fi. Trebuie să te servești de ea, și gata. Obrazul lor, corpul lor, explozii în memorie.

— Vorbește-mi despre aceea pe care ai iubit-o mai mult...

— Am rămas totdeauna liber, Ben. Totdeauna.

— Liber ?

— Da, am spus : liber.

— Cum să fii liber fără să iubești ?

Cea pe care am iubit-o mai mult !... Ce poate să înțeleagă el din asta ! Și eu, ce știu despre asta ? Ar trebui zile, săptămîni, ani, ca să te descifrezi... și încă. Prea simplu ca să mă înțeleagă, Ben ăsta. El, dintr-o bucată... tot, numai sentiment, cum sînt adesea oamenii în țările astea... Ca să revenim la femei, nu în locurile astea și-au găsit ele paradisul ! Cum să comunici, Ben, dintr-o țîșnitură ? Eu, noi, cu cuvintele noastre gradate, cu duble și triple sensuri... tîrînd, sau crezînd că tîrîm universuri cu noi, știind prea mult, sau nu destul ? Cu ochiul prea deschis ca să iubim... sau era un fel de neputință ?... Pe Mora ai iubit-o... Mora ca o duminică în săptămîna ta. Mora, de nestăpînit... De o tandrețe surprinzătoare și ea ; spunînd uneori lucruri ce sfîșiau toate ecranele... De nestăpînit. Nu tocmai așa am dori noi să fie femeile. Chiar dacă sînt din epoca noastră !... La ce se gîndește ea acum ? S-o fi resemnat în ce privește moartea mea ? Aș vrea să revin, să reapar într-o seară, fără să se aștepte la asta. Cum mă va primi ?... Mora cea cu eclipse. Fascinantă, iritantă, ridicînd prea multe probleme. Preferam adesea gambele strunjite ale fetelor înalte și placide, cu șira spinării ca o vergea sub degete...

— Spune, Ben, cum faci tu ca să fii liber ?

— Mama mea povestea că un om bogat, stimat, a intrat odată în casa lui cu o secure. Și, pan ! Dăi, dăi, dăi ! Fărîmă și sparge totul : mese, scaune, paturi, dulapuri, oglinzi, veselă... Vecinii, familia încearcă să-l potolească, să-l facă să judece : „Ai ridicat casa cu sudoarea ta, cu banii tăi... E admirată, e arătată cu degetul. Ești «cineva» din cauza ei... Ți se respectă numele." Și, dăi, dăi, dăi !... drept orice răspuns. Nu mai vrea nume, nu mai vrea să fie „cineva". Sfărîmă totul : bufetul, cufărul, rupe acte și perdele, crapă zidurile, despică ușile. În fine, cînd nu mai rămîne nimic, iese... Iese ca un zeu dintre ruinele lui. Cu un surîs... un adevărat soare pe figura lui...

— Ești fericit, Ben ?

— De o sută de ori pe zi mor și renasc...

Noaptea căzu, densă.

Salvatorii tocmai dăduseră de un nou obstacol.

— E plin de roci, terenul ăsta !

Sim le auzi înjurăturile ; apoi îl auzi pe şeful de şantier dînd ordin să se oprească. În ajun, el ceruse utilaj nou, care a trebuit să fie comandat în străinătate, şi urma să sosească neîntîrziat. Decise, aşteptîndu-l, să întrerupă săpăturile

— Ce faceţi ?

— Ne oprim pînă mîine, Sim.

— De ce ?

— Nu vezi cît e de întuneric ?

— Ce trebuie să-i spun ?

— E treaba ta, descurcă-te, tată-mare.

*

— Heeeeeei !... S-a făcut noapte, acum vrei să dormim ?

— Mi-ai spus că o să fiu scos mîine !

— Da, mîine.

— Prefer să stau treaz, dacă-i ultima noapte.

— Adună-ţi puterile, Jeph. Reîntoarcerea n-o să fie uşoară...

— De cînd stau aici, Ben, cu moartea în spate, de cînd îmi vorbeşti, e ciudat cum a devenit viaţa de... cum să-ţi explic ? Înainte n-aş fi îndrăznit niciodată să spun : „Îmi place viaţa..." Acum, o spun. O strig în sinea mea.

— Asta înseamnă să trăieşti, Jeph. Aproape că nu-i nimic altceva...

Te lipeai de pereţii prezentului, de frică să nu rămîi în urmă faţă de ce se întîmplă. Nu mai ştii să alegi. Vrei. Vrei totul. Mereu mai mult.

Chiar lucrurile se sperie de a fi atît de invocate. Aceste coagulări de maşini în oraşele noastre. Aceste obiecte, rapace, închizînd orizontul... Materia pe care o tratăm ca nişte proaspăt îmbogăţiţi, pe care o pulverizăm, o amalgamăm, o fărîmiţăm fără a căuta ce o articulează, ce o leagă. Ce te articulează, ce te leagă. Vrei prea mult, să îmbrăţişezi totul, să iei. Ah! Să deschizi mîinile, să le deschizi!... Ce iubeşti nu poate fi posedat. Viitorul nu se posedă, se desprinde, mai îndepărtat, mai liber. Să păstrezi, să-ţi păstrezi răsuflarea, ecoul, prin toate, acea căldură... Cetăţi uriaşe vor devora malurile noastre. Vom fi şase miliarde şi jumătate de locuitori în anul 2000, dublu decît în prezent. Să păstrezi, să păstrezi asta, vocea celuilalt, valul, pulsaţia... Treizeci şi cinci de gînditori, profesionişti ai viitorului, s-au întîlnit la Tappan Zee, e acel „Think Tank", rezervor de gîndire. Să nu uite ce ne face să trăim, lucrul al cărui nume e, fără îndoială, foarte simplu. Să nu uite această clipă, acest sîmbure, secunda aceasta cînd sîntem acolo, într-adevăr acolo, între moarte şi viaţă. Să nu uite să trezească în omul-cameleon ceea ce ne uneşte, ne linişteşte, ne pune de acord... Panoplie nucleară, minuni electronice, ştergătoare ale memoriei care vor suprima amintirile dureroase, media vieţii de nouăzeci de ani, hibernarea, supraordinatoare care să ne reglezeze existenţa, colectivităţi care devorează individul, control, supraveghere, telefonie, materiale rezistînd la toate temperaturile, transporturi cu propulsie, cargouri submersibile, vapoare-containere, rachete transoceanice, medicamente care să ne controleze umorile, tendinţele noastre politice,

metafizice, determinarea sexului copiilor, sinteza alimentelor, pigmentarea albilor, depigmentarea negrilor, descoperirea intenţiilor criminale numai prin voce, înţelegerea celor supramari, războaie limitate, închise, lăsate subdezvoltaţilor... Maelström! Unde, cum să rezişti? Corpuri străine încă de aceste uragane, rămînem cramponaţi de pluta de ieri. Să-ţi cauţi mai întîi o privire, o privire... Zilele astea n-am avut nevoie de ochii mei, Ben mi-i împrumuta pe-ai lui.

— Ei, Ben... Eşti treaz ?

— Număr stelele, Jeph. E una chiar deasupra ascunzătorii tale.

— Ben, cîteodată mi-e poftă să trăiesc sub cerul tău. Să abandonez lumea cealaltă, cu toate maşinile ei.

— Nu ştii ce spui, Jeph ! Încearcă să trăieşti fără apă, cîte cincisprezece într-un cort ! Încearcă să trăieşti cu foamea în burtă. Încearcă umilinţa... Am trăit asta. Te simţi prost, foarte prost. Nu trebuie să vezi nici un demon în maşină. Maşinile eliberează. Am văzut unele care săpau ca să găsească un izvor, altele care montau în cîteva zile panourile unei case, altele care unesc loc cu loc, care sfărîmă distanţele. Dacă ne vorbim, Jeph, e pentru că pămîntul e unul singur, acum. Din ce în ce mai mult. Ştii, ignoranţa e şi ea o înfrîngere.

— Înfrîngerea noastră, Ben, ştii tu în ce constă ?

— Poate în a iubi mai mult lucrurile decît drumul ?...

— Ce-i drumul ?

— Pe care mergi, pe care avansezi, pe care te duci...

— Crezi într-adevăr că avansăm ? Cu tot ce se întîmplă peste tot ? Cu moartea totdeauna la capăt ?

— Ochiul nostru e prea mic, Jeph... Dacă am avea un ochi gigantic, care s-ar uita peste lume, peste trecut, peste viitor am vedea umbra unei scări, de pe care oamenii alunecă, reîncep, dau îndărăt, escaladează de-a lungul întregului timp...

— La capătul scării ce-ar fi ?... Dumnezeu ?

— Dacă Dumnezeu există, ar trebui să ceară sfatul tuturor celor în viaţă... Tuturor !

— Te aud rîzînd, Ben ! Rîzi adesea !... Cu ce semeni ? Mi-ar face mare plăcere să-ţi văd faţa.

— Cu ce semăn !...

— Iar rîzi !... Răspunde-mi ! Cu ce semeni ? Pe urmă am să-ţi vorbesc de mine.

— Nu-mi vorbi de tine, te cunosc. Te văd ca şi cînd ai mai fi acolo, la fereastra ta.

La fereastra mea? Ce vrea să spună?... Am vorbit prea mult, prea multe lucruri mi se învîrtesc în cap, sînt la marginea puterilor... Nu mai pot să mă mişc în colţişorul ăsta străpuns de tuburi... Nici o culoare. Mîinile mele de antracit. Zidurile astea blindate. Această frică ce mă cuprinde. Mă desfac în bucăţi...

— Heeeeeei ! Jeph, nu mai răspunzi ?

Nimic nu mai are relief. Cuvintele sînt cenuşii. Nu mai vreau să mai spun nimic. Mă mint

ăia de sus. Mint. Ben minte! N-o să mai fiu niciodată afară. Mă ajută să mor, atîta tot. Tomberoane de nisip peste văgăuna asta, pietre de moară, epave enorme... Capacul s-a închis. La ce servește să mănînci, să bei, să respiri, dacă totul trebuie să se sfîrșească?

— Heeeeeei! Jeph, nu vrei să mai răspunzi? Vrei să dormi?... Ai dreptate, odihnește-te... Încă o noapte, și mîine...

— Minți!... M-am săturat de „mîine"-urile tale!

— Jeph... Jeph... Nu te lăsa doborît!

— Lasă-mă-n pace, Ben!... Nu te mai ascult!

— Mîine am să-ți vorbesc... Acum, nu te mai gîndi la nimic, odihnește-te... Odihnește-te.

8. COBORÎRE SPRE MARE

Sim așteptă zorile pentru ca să reînceapă să cheme.

De jos nu veni nici un răspuns. Jeph se ascundea? Sau poate că nu se deșteptase încă!

Căldura era apăsătoare; noaptea nu adusese nici un pic de răcoare. Bătrînul dormise prost, și se resimțea. Orice-ai face, uneori vîrsta te impresoară.

De o oră sau două, lucrul se reluase. Un grup de salvatori, folosindu-se de o lampă cu acetilenă, deschideau cu lopata un al treilea șanț.

De mai multe ori, în ajun, Jeph manifestase nerăbdare, oboseală, și chiar ostilitate. Sim și-l închipui, lipit de perete, încovrigat, asemeni unui fetus. Gîndul acesta îl sfîșia pînă la os, sentimentul neputinței sale îl copleșea. Toate aceste ore i se păreau acum inutile, fiecare fracțiune de peisaj era ciuruită de moarte. Brațele și picioarele lui Sim se anchilozau, se simțea incapabil să vorbească, să aducă cel mai mic ajutor.

Bătrînul își încordă toți mușchii, depuse un efort considerabil ca să se smulgă pămîntului și să se ridice în picioare.

În sfîrșit pe picioare, se gîndi la mare.

*

Sim își puse repede ghetele, pe care și le scosese ca să doarmă. Își lăsă haina pe pămînt, făcută ghemotoc, care-i servise drept pernă, și începu să meargă, părăsind platoul.

Cu pas hotărît se îndreaptă spre cărarea care coboară spre țărm. În mai puțin de un ceas, va ieși în micul golf, aproape totdeauna pustiu, pe care îl cunoaște bine.

— Ei, tată-mare, unde o ștergi?

Cu degetul, Sim arată orizontul.

— Ne părăsești?

— Mă duc pînă la mare.

— Pînă la mare?... De ce?

— Vreau să intru în apă.

— Abandonezi?

Bătrînul n-are chef să discute, să explice; dă simplu din cap.

— Nu abandonezi?

Sim continuă să meargă.

— Te înțelegem, lasă... Ți-a fost de-ajuns. Nu mai crezi că-l scoatem... Durează prea mult, n-o

să ajungem niciodată la el. Sau, cînd vom ajunge la dînsul, o să fie prea tîrziu... Mai bine nu l-ai mai fi regăsit... Dimineața asta nu te-am văzut vorbindu-i. Poate că a și murit ?... Din cauza asta pleci ? Răspunde, Sim... Știi că a murit și pleci ?

Sim s-a întors din drum și în cîteva minute i-a ajuns

— N-ați terminat să mă canoniți ca viespile ?... Nu puteți să lăsați un om în pace ?... Ce-aveți în locul pleoapelor, hîrtie creponată ? Deschideți-vă ochii !... Pe jos o să-mi vedeți haina ! Aș fi lăsat-o acolo dacă nu mă gîndeam să mă întorc ?... Vreau să mă înviorez, să mă spăl ! Nu m-am bărbierit de-un car de vreme. Cînd va ieși vreau s-arăt omenește !

Bătrînul le întoarse spatele, își reluă mersul mormăind.

Puțin înainte de a ajunge în cărare, se opri, se întoarse. Erau tot acolo, în grup, uitîndu-se cum se depărtează.

Cît putu mai tare, strigă în direcția lor

— Dacă eu cobor la mare, înseamnă că sînt liniștit ! Liniștit, mă înțelegeți ?... Liniștit... E tot atît de viu ca voi și ca mine !

▪

Panta ducea spre apă, spre mai departe. Pașii ți-o iau înainte, te scot din tine. Nu trebuie decît să-i urmezi... Universul se descarcă de sarcina lui, se deschide ca un fruct care explodează.

Marea...

Prezentă-absentă. Dispărînd și reapărînd, între arbori, tufișuri, stînci. Mirosul ei și acela al pini-

lor se amestecă, devin mai puternice. Marea, iat-o sub carapacea ei de email ; sub pielea ei moale, presărată cu cositor. Îndărătnică. Domesticită. Făcută pentru podul palmelor, sau, dimpotrivă, violentă, pasionată. Metamorfoză a metamorfozelor. Marea...

Tîrgușorul se șterge în adîncul memoriei. Jeph se împrăștie... Pe urmă, țîșnește din nou cu forța unei lovituri de pumn.

Atunci, deodată, Sim ezită, își întrerupe cursa, se simte atras înapoi, se gîndește să se întoarcă...

Poteca se strîmtează, ocolește pe malul falezei, se încurcă printre grozame, se lărgește deodată, devine un mic golf, devine plajă.

Plaja...

Sim își scoate ghetele, se înfundă pînă la glezne în nisipul moale ; mai jos, își imprimă urma tălpilor în nisipul umed, se trezește alergînd ; aleargă. Se dezbracă în timp ce aleargă, azvîrlind în jurul lui, la voia întîmplării, veșmintele.

Sim intră în mare...

Apa îi ajunge pînă la mijloc. Bătrînul își stropește pieptul gol cu largi mișcări de brațe, își stropește obrazul aspru, trage pe nări aerul marin. Pielea respiră. Smocurile de păr de la subțiori freamătă ca aricii de mare.

Întins pe spate, cu brațele în cruce, Sim se lasă dus de valuri. Mușchii i se destind. Masa corpului, legănată, e mai ușoară decît un fir de pai, decît o pană de sturz !

Bătrînul închide ochii, gustă din sarea mării. Grija se risipește. Înăuntru-afară, peste tot : e un univers de foșnete, de tăceri, de calm, de unde...

O să-i spună asta lui Jeph în curînd. Îi va comunica toate astea : pămîntul și tandrețea lui, marea care nu se mai sfîrșește... În ciuda puținelor cuvinte pe care le are la dispoziție, va trebui ca Sim să spună : sarea, aerul, copacul, vîntul, albastrul, apa care te susține. În ciuda lipsei de cuvinte, în ciuda stratului de pămînt care îi separă ; va trebui să găsească cum să traducă toate astea. Gustul lucrurilor, al clipei... Va trebui să vorbească, să vorbească încă, pînă la deschiderea spărturii, pînă cînd cel îngropat va fi scos și va sta din nou pe picioarele lui. Va trebui să facă să renască în cuvinte noi, spălate, desfăcute de coajă, această sare, această viață, acest pretutindeni...

— Am să știu cum să spun totul. Am să știu acum. Am să știu !

9. TACEREA

Întorcîndu-se, pătrunzînd în localitatea distrusă, Sim fu cuprins de dorința de nestăpînit să fugă de-acolo. Vederea pămîntului acesta distrus îl mișcă adînc. Ce face el aici, de zile întregi ? Se visă departe, așezat pe terasa lui, contemplîndu-și livada...

Ajungînd mai tîrziu pe platou, văzu o mulțime de oameni în jurul spărturii. Părea că salvatorii ar fi abandonat diferitele lor lucrări pentru a se reuni împrejurul acelui loc.

Bătrînul grăbi pasul.

Pe marginea spărturii, agitația era în toi. Puțin deoparte, un muncitor, cu pieptul gol, ajutat de doi infirmieri, acționa energic pompa cu oxigen.

— Ce s-a întîmplat ?

— Am pierdut !

— Cum am pierdut ?

Sim își făcea loc, împingînd pe cei care încercau să-l oprească.

— Ți-am spus că-i prea tîrziu !

— Lăsați-mă.

— S-a sfîrșit ! Dar înțelege odată, s-a sfîrșit.

— N-o să mai poți nimic.

— Lăsați-mă să mă apropii.

Îi sili să se dea la o parte, se aruncă la pămînt. Pe urmă, întins, ceru să i se relateze în cîteva cuvinte ce se întîmplase.

Asta și făcură, explicîndu-i că un perete se prăbușise și că, fără îndoială, un val de dărîmături astupase locul.

— Asta s-a întîmplat puțin după plecarea ta.

Omul tușise, gîfîise, ca și cum ar fi fost strîns de gît. Se căzniseră cu toții, încercînd să degajeze deschiderea. Pe urmă îl auziseră cum se sufocă. În fine, s-au auzit horcăituri. Și, în cele din urmă, nimic... Strigaseră, strigaseră, unul cîte unul. Fiecare pe rînd urlase în microfon... Nimic, nici măcar o respirație. Nimic.

*

— Jeph, sînt eu, Ben ! Mă dusesem pînă la mare și iată-mă întors...

— Vorbești în gol, știi bine că nu-ți mai poate răspunde.

— Îţi vorbeşte Ben, Jeph... Sînt aici. Mă auzi ?

— Poţi să înşiri vorbe pînă la sfîrşitul lumii, îţi spun că nu mai e acolo !

Fericirea apei, a sării, a spaţiului, mirosul pinilor, Sim nu mai găsea cuvintele ca să le exprime. Limba îi era uscată. Repeta :

— Sînt aici... M-am întors...

Acest marş lung nu servise deci la nimic ; nici această coborîre, nici această urcare nouă, nici această vigoare care părea că îl cuprinsese pe Sim. Era mai degrabă contrariul, îndepărtarea fusese fatală. Jeph se simţise abandonat, Jeph cedase ameţelii... Bătrînul îşi luă capul între mîini, căutînd să regăsească binefacerea apei, a mersului, căutînd cuvinte adevărate, familiare, eficace

— Jeph, am văzut marea !... Am văzut nisipul sub un soare fierbinte, apa, orizontul care duce spre casa ta... Am văzut pentru tine, Jeph, cu tine. Am umblat cum ai să umbli şi tu. M-am scăldat. Am plutit multă vreme...

Cu încetul, un cuvînt se agaţă de altul ; cuvintele celor două limbi se încrucişează, se amestecă

— Ochii mei văd, Jeph. Ai tăi au să vadă. Spui un cuvînt apoi altul şi ceva se întîmplă. Faci un gest, apoi altul şi ceva se schimbă. Încearcă, mişcă-ţi unul după altul degetele. Vorbeşte. Spune nu importă ce, în limba ta, în a mea... Vino înapoi. Încearcă să te întorci, Jeph... Pronunţă : bună ziua. Pronunţă : pîine. Spune : rîu. Spune : pasăre. Spune : amiază. Gîndeşte-te la fîntîni, Jeph. Gîndeşte-te la ochi. Ochii celor pe care îi iubeşti. Gîndeşte-te la cei care te doresc. Gîndeşte-te la

mine, care te aştept. Întoarce-te. Uită-te înaintea ta, Jeph...

Cei mai mulţi dintre oameni se depărtaseră, aşteptînd ca bătrînul să obosească. Plecat deasupra lui, interpretul îi spuse încet

— N-are nici un înţeles tot ce spui acolo !

Sim se făcu că nu aude

— Aminteşte-ţi, Jeph, ce-i o dimineaţă !... Priveşte-i pe copii alergînd... Simte o femeie în braţele tale... Adu-ţi aminte cum e cînd deschizi uşa casei tale şi intri... cînd mergi repede în mulţime... cînd te opreşti ca să priveşti un arbore, un obraz, o stradă... Aminteşte-ţi...

— Delirezi, tată-mare...

— Ridică-te, Jeph. Viaţa te aşteaptă. Păsările, oraşele, femeile, viitorul. Întoarce-te...

— Vorbeşte mai clar, Sim. Dacă rămîne vreo şansă să mai fie în viaţă, cum vrei să înţeleagă ceva din păsărească ta. Sari de la o limbă la alta, pescuieşti un cuvînt de ici, un altul de colo... Eu, care sînt interpret, de-abia reuşesc să te urmăresc !

— Lasă... El şi cu mine ne înţelegem !

— Destul, Sim ! Vezi bine că-i inutil. Ceilalţi şi-au pierdut răbdarea, vor să plece. Gîndeşte-te puţin la ei !... Uite-i ! Vin spre noi cu tîrnăcoapele şi lopeţile lor. Şeful de şantier e în mijloc. Au un aer hotărît. Uită-te...

I se explică bătrînului că siguranţa lui era neîntemeiată. Nu era posibilă nici o îndoială : omul murise. Altminteri, stetoscopul, care mai era cufundat în locşorul acela, ar fi permis să i se descopere răsuflarea. Această aparatură, aceşti salvatori, imobilizaţi aici, costau nu numai sume importante, dar îi privau pe refugiaţi de ajutorul de care aveau

urgentă nevoie. Omul de acolo, de jos, se bucurase de o amînare, și nimic mai mult. Era tragic, dar ce se putea face ? În ciuda întregii bunăvoințe, nimeni nu putuse să ajungă la el ; cel puțin totul fusese pus în mișcare pentru a-l salva și oamenii se puteau retrage cu conștiința împăcată. Locul, într-adevăr, avea o formă diabolică : un fel de burlan cotit, imobilizat între bîrne, fierărie, plăci de ciment, și toate interstițiile erau pline de moloz și nisip, care cădeau spre interior la cea mai mică lovitură. Înăuntru aerul trebuie să fi fost complet viciat, în ciuda folosirii pompei cu oxigen.

— În concluzie și în deplină cunoștință de cauză, nu se mai pune chestiunea de a tergiversa și de a aștepta.

Cu toate că este dureros să iei o astfel de decizie, era de datoria lui, după o consfătuire cu infirmierii și cu tehnicienii, să o pună în aplicare.

— Înțelegi ce spune șeful, Sim ? Asculți ?

Nu mai rămînea acum decît să se repeadă cu lovituri de tîrnăcop și de lopată și să degajeze cadavrul. Era o consolare, o ușurare să te gîndești că omul refuzase să-și dea numele, evitînd astfel alor săi false speranțe...

— Acum retrage-te, tată-mare. Ai auzit bine tot ce ți s-a spus ?

Sim se prăbuși peste spărtură, acoperind-o în toată lățimea cu pieptul lui.

— Nu încă !

Muncitorii îl încercuiau fără să îndrăznească să-l atingă. Vocea șefului deveni severă.

Mirîndu-se de propria lui îndrăzneală, fără să ridice capul, Sim mai ceru o oră în plus

— O oră, una singură. După aceea, am să plec.

Spre stupefacția tuturor, șeful cedă. Înconjurat de toată echipa lui se retrase destul de departe. Pe urmă oamenii se împrăștiară printre ruine.

Rămăsese numai interpretul.

— O oră înseamnă *o oră*, Sim ! Ai înțeles bine ? Nu încerca s-o traduci în limba noastră !

— Am înțeles.

— Sînt aici, lîngă tine, cu ceasul meu. Din timp în timp am să-ți fac semn ca să-ți spun cîte minute îți mai rămîn... Îți convine ?

— Îmi convine !

10. LACRIMILE

O dimineață ca și celelalte, în sat. Cocoșul din fiecare zi cîntă. Toată noaptea, Bic n-a încetat să latre. În livadă, părul așteaptă altoiul. Sim se va ocupa de el îndată ce se va scula.

În ajun, la cafeneaua din piață, cutia cu imagini a vărsat totul grămadă : cataclisme, represiuni, omoruri, războaie, uragane. Nu mai e nimic altceva de așteptat din partea pămîntului și a oamenilor ? Mila te zdruncină o clipă. Pentru o clipă indignarea urcă pe buze. Pe urmă totul se mprăștie ca și imaginile reflectate dindărătul ecranului...

Acest tîrgușor înghițit... Toți acei oameni vii dispăruți sub ochii lui Sim, aspirați în pîlnia imensă. Jeph a obosit să asculte, Jeph a obosit să trăiască...

În cearceafurile lui, Sim tremură. Cocoşul se încăpăţînează, Jaïs, în picioare mai înaintea zorilor, prepară cafeaua în odaia de alături. Mirosul se răspîndeşte. Sim se dă jos din pat, dar frisoanele revin ; trebuie să se culce din nou, să se acopere. Iarna e totuşi departe...

Cine e Jeph ? A murit într-adevăr ? Acea voce, acea prezenţă... nu mai e nimic ? Nu mai e decît un lucru, o piatră îngheţată, o masă dură ca de carton... Cine e Sim ? O grămadă de carne, adunată, legată de nu ştiu ce...

Jaïs intră cu cafetiera fierbinte, se aşază, soarbe încet. Sim se ridică, pune piciorul pe pămînt, îşi caută papucii care au alunecat sub pat.

— Sînt acolo, Sim, la nasul tău. De-un sfert de oră îi cauţi. Cafeaua ta n-o să mai fie de băut.

— A trecut un sfert de oră, tată-mare ! Adu-ţi aminte. Şeful are un ceas ! De cîtva timp nici nu mai încerci să strigi în spărtură. Ce-i cu tine ?

— Nu ştiu. Gîndurile îmi fug. Se împrăştie, se descompun, se înfundă într-un fel de harababură... Nu ştiu ce mi se întîmplă. Nu mai ştiu...

— Îţi tremură mîinile. Dîrdîi. Nu cumva eşti bolnav ?

— Nu, nu sînt bolnav...

În timp ce Sim răspunde, o strîmbătură i se iveşte pe buze, o deformează, se răspîndeşte pe trăsăturile lui. Tremurătura se accentuează. Cu ochii rătăciţi, Sim se uită fix la interpret, ca pentru a-l conjura să se depărteze. Bătrînul nu mai are nici o putere ; oboseala, durerea îl invadează. Asistă, neputincios, la propria lui prăbuşire. Privirile i se înceţoşează. Plînsul îl asaltează.

Năucit, jenat, interpretul de-abia apucă să-şi întoarcă privirea, în timp ce Sim, ruşinat de a se da în spectacol, se zbate inutil.

Cu un pas liniştit, ca şi cînd nu ar fi observat nimica şi s-ar decide deodată să meargă să facă o mică plimbare, interpretul se depărtează. La cîţiva metri de spărtură, se opreşte lîngă o grămadă de dărîmături, descoperă în amestecul acela un picior de fotoliu, apoi un tablou, pare a se pierde în contemplarea lui, fixînd totuşi asupra bătrînului un ochi vigilent.

*

Corpul e plin oare de atîtea lacrimi ? Enorme, umflate, acestea rup digurile, fierb în fundul prăpastiei, cresc, lovesc, se învălmăşesc, iau cu asalt...

Sim îşi înfundă capul între umeri, îşi lipeşte faţa de pămînt ca să şi-o ascundă, atinge fără să vrea microfonul cu buzele.

O tristeţe enormă, confuză izbeşte între tîmplele lui ; toată tristeţea lumii se înverşunează cu lovituri de ciocan.

— Bătrîn stupid, mi-e ruşine de tine ! Cînd ai să te opreşti ?...

Nu se mai aude. Plînsul se înteţeşte, sparge suprafaţa. Sim nu mai e decît o magmă informă.

Puţin cîte puţin, se lasă în voia acestor lacrimi ; se lasă purtat ca o particulă de umbră ; se lasă plutind ca un fir de pai, pe fluvii fără culoare care se eşalonează...

Puţin cîte puţin, arsura se cicatrizează, se şterge...

Puţin cîte puţin...

*

Mereu la pîndă, interpretul lasă ca liniştea să pună stăpînire pe tot.

Pe urmă, cu acelaşi pas liniştit, se întoarce spre Sim, legănînd în mînă tabloul.

— Nu mai sînt decît zece minute, tată-mare.

11. MAREA PULSAŢIE

În timp ce Sim încă zăcea, cu fruntea pe pămînt, încet, sigur, din străfundul tăcerii...

se ridică *pulsaţia.*

Această pulsaţie care însoţeşte, asistă circulaţia sîngelui : optzeci, şaizeci şi cinci, şaptezeci, şaizeci de ori pe minut

— pom-POM... pom-POM... pom-POM...

Asiduu, de recunoscut întru toate, metronom, cadenţă unică şi împărţită, mai tenace ca timpul, mai fermă decît zidurile

— pom-POM... pom-POM... pom-POM...

această pulsaţie !...

Stupefiat, Sim se pleacă spre receptor. Pulsaţia este acolo. Apropiată, palpabilă. Nu mai e nevoie de cuvinte !

— pom-POM... pom-POM... pom-POM...

„Bun-venit viaţă, bun-venit !..." Sim îşi vorbeşte încet. Nu mai e nevoie de strigăte !...

Bătrînul se reaşază, „Bine ai venit viaţă, bine ai venit", închide pleoapele, leagănă pieptul înainte şi înapoi. Ieri, astăzi, mîine se întîlnesc... Marele fluviu curge, străpunge, irigă

— pom-POM... pom-POM... pom-POM...

— Faci un cap, Sim... Ce ai ? Auzi spirite ?

— pom-POM... pom-POM... pom-POM...

— Nu te mai legăna, tată-mare. Oboseala, mîhnirea te scot din minţi. Nu-i decît un mort în plus, după alţii mii... E timpul să te întorci acasă... Ora a trecut. Iată-i pe ceilalţi, se apropie. Acum va trebui să le cedezi locul.

Sim ridică mîna, agită aparatul

— Ce vrei, să ascult ? O să mă faci ridicol !... Bine. Dar după asta te scoli şi părăseşti locul !

Interpretul se apleacă, întinde urechea

— pom-POM... pom-POM... pom-POM...

*

În rînduri strînse, provocatori — mişcînd lopeţile şi tîrnăcoapele — salvatorii înaintează, grăbiţi să termine. Par să se întrebe ce fac, faţă în faţă, imobili, bătrînul şi cu însoţitorul lui

— Ţi s-a dat mai mult de o oră !

— Du-te la tine acasă, bătrîne !

— E rîndul nostru acum !

Nici Sim, nici interpretul nu se mişcă ; s-ar fi spus că sînt stane de sare.

Salvatorii îi încercuiesc. Să dezgroape acest mort e o muncă penibilă, de care trebuie să scape cît mai repede. Vocea şefului de şantier

— Trebuie să ne cedaţi locul imediat.

Interpretul îi întinde aparatul.
— Pentru ce ?
Interpretul insistă. Şeful ascultă. Pulsaţia se ridică, descifrabilă, transparentă
— pom-POM... pom-POM... pom-POM...
Ceilalţi se adună împrejur ; capetele lor se adună
— pom-POM... pom-POM... pom-POM...
Ritmul e clar, net. S-ar spune că omul de jos a lipit cealaltă extremitate a stetoscopului de pielea lui, pe muşchi chiar
— pom-POM... pom-POM... pom-POM...
Marea pulsaţie atinge, mişcă pe fiecare, îl pătrunde. Pe urmă se umflă, se revarsă, umple tăcerea, invadează platoul
— POM-POM... POM-POM...

POM-POM... POM-POM...

POM-POM...

POM-POM...

*

Înarmaţi cu lumină autonomă, salvatorii continuară lucrările lor pînă noaptea tîrziu.
Nici o văicăreală, nici un suspin. Se speteau dintr-o dată neobosiţi, ca şi cînd fiecare om se scotea pe sine însuşi din prăpastie. Treaba era grea, dar, în cîteva ore, spărtura se şi lărgise considerabil... Părea că se încearcă acum să se ajungă pe deasupra la cel îngropat. Pe urmă, să fie extras ca din fundul unui puţ, cu ajutorul unei planşete fixate la capătul unei frînghii, care ar urma să fie adusă la suprafaţă cu ajutorul unui scripete.

Spre miezul nopţii, progresul era atît de mare, încît şeful anunţă scoaterea omului pentru a doua zi de dimineaţă.
Către orele două dimineaţa, le recomandă să se odihnească puţin mai înainte de a întreprinde ultima parte a operaţiunii de salvare.

12. CÎNTECUL

Tehnicieni, lucrători, infirmieri, interpret, toţi se retrăseseră fie în baracă, fie în camion ca să doarmă.
Bătrînul aşteptă un moment, se asigură că nu se vor întoarce aşa curînd ; pe urmă, se întinse pentru ultima dată în lungul spărturii.
Niciodată pămîntul nu i se păruse atît de blînd. Sim îl mîngîie cu palma şi cu dosul palmei. Sub mantia ei grea, noaptea mată, catifelată, înghiţise totul : ruine, camion, baracă, perforator, vagonete, macarale. La extremitatea ei, luna nu se mai lumina decît pe ea însăşi. În seara aceasta, traversezi întunericul ca o vale. În seara aceasta, noaptea binecuvintează peisajul, bătrîneţea e uşoară, mai uşoară decît un fulg de gaiţă. În seara aceasta pietrele se topesc, carnea e fericită ; eşti nou ca pîntecele unui copil
— Mă simt bine, bine, bine, bine...
Microfonul e foarte aproape, pulsul a încetat să se audă, dar de aici înainte, obiectul e altceva decît un obiect... S-ar spune că străpunge obscuritatea, că respiră. Sim rezistă tentaţiei să-l ia între degete,

să reînceapă să vorbească... După pulsul acela, ce cuvînt ar mai avea greutate ?

— Mă simt bine, bine, bine, bine, bine, bine...

Universul se mişcă în el, Sim e o vastă locuinţă... Sim îşi freacă obrazul de pămînt, aude cum urcă seva, grăuntele care freamătă în depărtare, sărută pămîntul cu buzele.

Totul e foarte simplu, dar nu poate fi spus... Cuvintele nu vor avea niciodată, niciodată, greutatea necesară !

*

Atunci... picioarele, coapsa, şoldul sprijinindu-se pe teren ; cu bustul uşor ridicat, proptindu-se în cot, aplecînd capul într-o parte — susţinîndu-l cu mîna dreaptă care formează o scoică în jurul urechii — adunîndu-şi vocea...

Sim intonează...

— Noapte... O, noaptea mea !...

Cîntecul se înalţă.

— Noapte !... O, noapte !...

Sim se agaţă de cuvînt — de acest singur cuvînt — îl adînceşte, îl întinde fără să-l violenteze, îl întredeschide, se desfăşoară ; îl depărtează spre a-l chema înapoi, îl albăstreşte, îl încălzeşte, îl închide şi se lasă închis în el, îl aruncă pentru ca să-l cuprindă mai bine

— Noapte !... Noapte, o, noapte !...

Noapte pînă la hotare, noapte fără loc anume, sferă netedă, plete miraculoase...

— Noapte !... O, tu, noapte !...

Cîntecul se lărgeşte, se subţiază, oscilează pe marginea prăpăstiilor, călătoreşte, pierde măsura. Şi, deodată, atinge floarea căutată

— Noapte !... Noapte a nopţilor !...

Unul. Un singur cuvînt cuprinde toate cuvintele. Viaţa se revarsă din el. Viaţa e în fiecare sămînţă, în fiecare cuvînt... Numai dacă am şti asta de fiecare dată ! Numai dacă am dori-o de fiecare dată. „NOAPTE." Sim aparţine cu totul nopţii. Sim dăruit lumii. Sim aparţine vocii lui. E încîntat de această trecere a cîntecului prin gîtlejul lui, de încordarea coardelor vocale, de accentele lor în depărtare. Este încîntat de cuvîntul care pleacă, se risipeşte, se oferă, impudic, aventurii. Pe urmă, cu acelaşi cuvînt care revine, se reaşază la pîndă, se strînge împrejurul spărturii, se comprimă, pătrunde în noaptea dureroasă

— Noapte mai mult decît nopţi !...

Noapte în camerele solitare, noapte peste oraşele mutilate, noapte peste tăişuri, oţel, biele, noapte care se strecoară între osii, care angrenează în maşinile morţii cursa pentru mîinile legate, bot pentru masacre

— Noapte mai noapte decît nopţile !

Noapte deasupra corturilor sfîşiate, noapte a furiei în noi, noapte din colină în colină. Vocea lui Sim se pierde în umbrele acestea... şi, deodată, se smulge din ele, găureşte zidurile, renaşte

— Noapte între nopţi ! NOAPTE !...

Noapte în mîna oamenilor, noapte care tremură de frumuseţe, noapte a obrazului nostru cel mai duios, noapte ca să te sprijini, noapte pentru ulti-

ma împărtăşanie, noapte cu frunte de zi, cu gură de lumină...

— NOAPTE !... O, noapte !...

*

— Tăcere, bătrîne !

— Destul, bătrîne !

— Sîntem morţi de oboseală !

— Lasă-ne să dormim !

Totuşi, în aceeaşi clipă, alte voci reiau

— Cîntă, Sim !

— Mai cîntă !

— Te ascultăm... Cîntă !

Cîteva secunde, vocea, nedecisă, oscilează, pe urmă începe din nou

— Noapte, noapte, NOAP-TE !.. NOAAAAP-TE !!... NOAPTE ! Ooooooo... Noapte dintre NOPŢI !...

Interpretul însoţit de trei lucrători se apropie în vîrful picioarelor, şi se aşază în jurul bătrînului. Se mai aud proteste

— Bătrîn afurisit !

— N-o să ne lase niciodată în pace !

— Pînă la sfîrşit ne va urmări. Pînă la sfîrşit !

— Ei, Doamne sfinte !... Bătrîne Adam, n-o să taci odată ?

Dar ceilalţi

— Nu-i asculta, Sim... Cîntă !... Continuă să cînţi !

— Cîntă pentru noi, Sim !... Cîntă...

— NOAPTE. O,o,o,o,o,noapte !... Oooo ! Oooo !

Cîntecul fuge, mîngîie masa colinelor, se înfioară, se repede pînă la mare...

Uşa barăcii se deschide, capota camionului se ridică

— Noapte sub nopţi !... NOPŢI dincolo de noapte !...

Un al doilea, un al treilea grup se apropie. Vin, în şir, mai uşori decît umbrele, se alătură primilor, se aşază în cerc împrejurul spărturii.

— NOAPTE ! ¡ ƎꓕԀ∀ON

Cuvîntul se dăruie, se dezleagă, se însoreşte, se răspîndeşte, se răstoarnă, se reface

— NOAPTE ! ¡ ƎꓕԀ∀ON Da, noaptea... NOAPTEA, NOAPTEA noastră... da, ∀ᗡ DA ¡ ɐp

Au venit aproape toţi. Sim nu-şi mai aparţine. Sim nu mai e nimeni. Cîntecul străpunge. Cuvintele străpung. Carnea e transparentă. Cuvîntul uneşte. Cuvîntul aparţine tuturor gurilor !

— Nooooooapte !.... O, noooooaptea mea !...

Vocile alternează, se susţin, comunică, împart cuvîntul

— NOAPTE !

Din fundul găurii — din străfund — cealaltă voce.

Numai Sim o auzi.

— Cît te iubesc, bătrîne ! Cît te iubesc !... Cîntă !

PRIMA ZI

1. AMIAZA

Terenul care înconjura orificiul a fost mult săpat, ultimele lucrări au permis şi ele să se scoată lopeţi de nisip, ce astupau gaura. Mărimea deschiderii este acum suficientă pentru a permite trecerea unui corp. O planşetă suspendată cu un dublu cablu de oţel se va scufunda curînd în locul acela, curînd omul se va căţăra pe ea, curînd va sta în picioare. Pe urmă, salvatorii îl vor scoate, cu încetul, cu ajutorul unui scripete improvizat.

În timpul ultimelor ceasuri, omul înghiţit de pămînt a acceptat să comunice cu cei de-afară, colaborînd la punerea aparatului la locul lui, la alunecarea lui de-a lungul pereţilor interni.

Pentru a nu încurca lucrul, Sim s-a depărtat.

Aşezat în umbra barăcii, stă mereu la pîndă, în aşteptarea acelei secunde cînd va începe urcarea, acea secundă pe care o va naşte scîrţîitul scripetelui.

*

Anunţarea salvării s-a răspîndit în toată ţara. Toate mijloacele puse în mişcare pentru a proteja

locurile se dovedesc, în dimineaţa asta, insuficiente. O mulţime urcă la asaltul colinei. Serviciile de ordine sînt depăşite, primele baraje sînt rupte. Întăriri de poliţie chemate cu toată urgenţa, la care s-au alăturat o parte din salvatori, reuşesc în sfîrşit să ridice o barieră, făcută din ţăruşi, frînghii, lanţuri de braţe, la o distanţă rezonabilă de spărtură.

Despre cel îngropat tot nu se ştie nimic ; decît că e străin de această regiune. Necunoscîndu-i-se starea civilă, familii alarmate au trimis repede la faţa locului pe unul dintre ai lor. Acestora li s-a adăugat masa curioşilor ; pe urmă toţi cei de la presă şi televiziune.

Puţin înainte de amiază, Jaïs îşi făcea şi ea drum prin mulţime. Înainte de plecare a aţîţat, a galvanizat cătunul, jurîndu-se că îl va aduce înapoi, îndată ce va fi posibil, pe Sim, triumfătorul.

Jaïs dă din coate, navighează între spinările acestea, adună informaţii în timp ce merge ; se ciocneşte în cele din urmă de cordonul supravegheat de un ofiţer de poliţie.

— Lasă-mă să trec !

— Nimeni nu trece. E-un ordin.

— Nu pentru mine ! Soţul meu, Sim, a făcut totul ! Fără el...

— Am spus : „Nimeni".

Jaïs întinde gîtul, îşi trece capul dincolo de umărul celui cu care stă de vorbă, duce mîinile pîlnie la gură, strigă cît poate mai tare, ca să acopere zgomotul

— Sim !... Sim !... Vino să mă iei, sînt aici !

Îl împinge pe reprezentantul legii, care încearcă s-o facă să tacă

— Nu mă lasă să trec! Unde ești, Sim?

Jaïs se îngrijorează că nu-i zărește pe salvatori, urlă, amenință. Dar să vină odată Sim ăsta, s-o scape de acest „înglodat" !

— Vezi, nimeni nu-ți răspunde!

— „Nimeni, nimeni, nimeni !"... N-ai decît cuvîntul ăsta în gură!

Să dea fuga Sim ăsta! S-o scoată din ghearele acestui „abrutizat". El și toată clica lui, cu morga lor de temniceri, cu prostia lor de tăiat cu cuțitul!

— Pe mine mă insulți printre dinți, femeie?... Bagă de seamă, chiar dacă ești bătrînă!

— Nu insult pe nimeni. „Nimeni, nimeni, nimeni!"

Dar unde e Sim ăsta? Jaïs se ridică pe vîrful picioarelor ca el s-o vadă, agită cu mîna întinsă eșarfa mov pe care Sim i-o dăruise.

Deodată, din grupul salvatorilor, interpretul o recunoaște. Întorcîndu-se, răspunde la semnul ei, arată cu degetul spre baracă.

Jaïs se uită în partea aceea... Acum, își zărește soțul.

Sprijinit de peretele de tablă ondulată, Jaïs îl vede pe Sim. Stînd. Stînd liniștit!

Ce face el atît de departe de tot ce se întîmplă? Atît de departe de spărtura de lîngă care nimeni nu l-ar fi putut smulge în toate zilele astea?

— Ei, Sim!... Sim!... Ce faci acolo?

Jaïs strigă. Dar vocea ei se pierde în stupul zumzăitor al celorlalte voci, care sînt din ce în

ce mai nerăbdătoare, mai înfierbîntate. Jaïs urlă. Degeaba...

Puțin mai tîrziu, ca și cînd ar fi fost atinse de o baghetă magică, toate aceste voci se liniștesc dintr-o dată, se abat, se înghesuie, se răspîndesc, pentru a lăsa loc unei imense tăceri.

Multă vreme, o carapace de liniște acoperă platoul. Gigantică această tăcere. Gigantică...

Enormă și deodată răzuită, scrijelită. Dintr-o dată rîcîită, zgîriată de acest scîrțîit, această bătătorire, această frecare — ascuțită — a scripetelui

— Ah! În fine!

Sim scoate un suspin și se ridică. Sim se ridică în picioare. Sim întoarce spatele scenei; și grav, cu un pas moderat, se depărtează.

Jaïs strigă

— Unde te duci, Sim?... Nu e momentul să pleci!... Ei, Sim, întoarce-te! Ei, întoarce-te!

*

Sim o ia înainte. Puțin mai departe se oprește, se apropie de un pompier tocmai la capătul cordonului care ține mulțimea la respect, și îi vorbește la ureche. Omul lipsește cîteva secunde, revine cu o cană al cărui conținut îl varsă între palmele bătrînului. Sim își scaldă obrazul, își inundă gîtul, mulțumește, își reia drumul.

— Ei, tată-mare!... Pleci? Așteaptă-mă! Am spus c-am să mă-ntorc să te caut cu motocicleta mea, și, iată-mă!... De data asta ai să mă urmezi! Ei, mă auzi? De data asta te iau, mi-ai făgăduit-o.

Sim recunoaște vocea studentului, încearcă să-l distingă în mulțimea compactă, nu reușește; ridică

brațul, îl clatină dinainte înapoi ca să răspundă printr-un salut și continuă să înainteze.

Sim merge, fără să se întoarcă ; cu atenția fixată numai asupra acelui zgomot care-l însoțește. Acest zgomot discordant al cablului de oțel în șanț, mai drag decît cea mai dulce dintre melodii.

Sim merge. Mai departe, într-o învălmășeală de dărîmături și mobile, descoperă un scaun intact, umplut cu paie. Bătrînul se urcă pe morman, trage scaunul spre el, îl ia și-și continuă drumul spre stînga lui, unde ruinele, mai joase, lasă să se vadă o adunătură de coline, un colț de mare.

Sim fixează cele patru picioare ale scaunului în pămînt, se așază călare pe el, cu spatele la spectacol.

Cu brațele împreunate în jurul spetezei, cu fruntea pe bara de lemn, bătrînul se lasă în voia oboselii. Aceasta coboară pe umerii lui ca un vultur, îl închide între aripi strînse, se agață de el cu toate ghearele, îi scobește ceafa cu ciocul. Sim nu se împotrivește, nu se împotrivește... pînă cînd totul în el se dezleagă, și bucuria se instalează. Bucuria năvălește, se ridică în obraji, ia forma fiecărei trăsături, pune stăpînire pe obraz, devine acest obraz, aceste buze, acești pomeți, aceste pleoape, această piele...

Bucuria...

Sim își scoate batista vișinie din buzunar, o înnoadă în cele patru colțuri în chip de bonetă, o pune pe cap. Sim contemplă valea, culorile verzi, galbene, albastre, care se alungesc.

Acolo, departe, înapoi, manivela este mereu în funcțiune. Scripetele scîrțîie mereu, liniștitor.

Acolo. Soarele la zenit se scurge drept în crăpătură.

Bucuria !...

* *

— Ei, bietul meu bătrîn !

Sim tresare ca și cînd vocea lui Jaïs l-ar fi zgîriat

— De ce „bietul meu bătrîn“ ?

— Ești bolnav, ești cu siguranță bolnav !

— Bolnav ?

— Atunci, ce faci aici ?

— Iau aer.

— Iei aer ? Într-un moment ca ăsta ? Ora cea mai importantă din viața ta !... Hai, vino, să ne-ntoarcem acolo împreună. Trebuie să fii acolo cînd omul va ieși.

— De ce ?

— Cum „de ce“ ? Ca să te recunoască. El și toți ceilalți !

Sim își întinde picioarele, își sucește de mai multe ori călcîiele, ca să se înfigă bine în pămînt, strînge speteaza scaunului pînă îl face să scîrțîie, își rotunjește spatele.

— Te așezi ?

— Mă așez.

— Dar n-o să stai aici, cînd totul se petrece împrejurul gropii !

— Totul se petrece în fața, Jaïs...

— Dar în aceste ultime zile nu te mai dezlipeai de văgăuna ta !

— Ultimele zile, mergeam spre același lucru.

— Ce vrei să spui ? N-am să te înțeleg niciodată. O să mă-nnebunești, Sim ! Te spetești, sco-

tocești, te duci, vii, miroși pămîntul ca un cîine de vînătoare, uiți să dormi, să mănînci și să bei... Pe urmă, cînd ajungi la rezultat, cînd totul îți cade în mînă, pfttt ! Dispari !... Explică-te, răspunde-mi...

— Te iubesc foarte mult, Jaïs, te iubesc foarte mult... Dar dacă, uneori, ai putea să mă lași în pace...

— Om stupid ! Catîr bătrîn ! Ridică-te ! Dar ridică-te odată ! Suie-te cel puțin pe scaunul ăsta și uită-te în direcția în care trebuie. Am să-l țin de spate, în timp ce te urci pe el...

De-ar veni ciclonul ! Un ciclon cu brațe elastice care s-o ia delicat pe Jaïs, s-o învăluiască fără să-i facă nici un rău și s-o depună pentru cîtva timp în altă parte... Cum poți asculta prin morișca asta de cuvinte ? Asculta aerul, cîntecul scripetelui, propriul tău sînge...

— Ce bolborosești ? Cap pătrat ! Buturugă ! Ești incorigibil, Sim. Incorigibil... Dintr-un moment într-altul omul o să iasă din groapa lui, asta nu te interesează ? Nu încerci nici măcar să știi dacă e acela pe care l-ai văzut la fereastră. Fereastra albastră, ți-aduci aminte ? Ne-ai cîntat-o destul, istoria asta a ta ! Acuma e momentul s-o povestești... Astăzi, ar exista urechi să te-asculte ! Presa... Televiziunea... Toți sînt aici !

— Destul, Jaïs.

— Uite că acum strigi !

Trebuie să ajungi totdeauna la extreme, ca să te faci înțeles ! Cum să te strecori în pielea altora sau să-i faci să intre în propria ta piele ?

— Du-te, Jaïs !

— Mă duc. Nu servește la nimic să-ți vorbesc ! N-a servit niciodată la ceva !

În pauza dintre fraze, cablul de oțel scîrțîie, cu îndărătnicie.

— Văd o ambulanță... Acum, o limuzină neagră... chiar la capătul satului. Se oprește. Nu, pleacă din nou și avansează pe platou...

Zgomotul motorului îl acoperă pe cel al scripetelui.

— Persoane oficiale coboară. Se îndreaptă spre văgăună... Toate ecranele de pe lume vor reda aceste imagini, îți dai seama, Sim ? Și tu, în timpul ăsta !... Te las ! Eu mă duc acolo !

Pașii lui Jaïs se îndepărtează, se opresc

— Vii ?

Sim face semn cu capul : „nu". Pașii se aud din nou, se grăbesc.

De cîteva momente, s-ar spune că scîrțîitul a tăcut.

Bătrînul ascultă, înlemnește, se pregătește să se repeadă către spărtură...

Dar scîrțîitul se aude din nou.

2. ÎNTOARCEREA STUDENTULUI

— Așa, tată-mare, te bagi în toată treaba asta, și cînd ajungi la capăt, pleci !

— N-o să mă sîcîi și tu !

— Fă cum crezi, dar e un lucru pe care mi l-ai promis. Ți-aduci aminte ?

— Să mă aduci în sat pe motocicleta ta...
— De data asta eşti de-acord ?
— O s-o facem !
— Cînd ?
— Cînd omul va fi afară.
— Asta va fi curînd ! Şi eu vreau să văd cînd iese. Dar de-aici nu se vede mare lucru, chiar dacă ai ochi buni.
— N-am nevoie de ochii mei.
— N-ai nevoie de ochii tăi !... Bun, bine, Sim, nu vreau să discut cu tine... Nu te mai părăsesc, dar mă aşez pentru spectacol !

În vîrful unei piramide de dărîmături, studentul descoperă o masă ovală, pe care o aşază în vîrful înălţimii. Se urcă pe ea, desface picioarele, ca să-şi păstreze echilibrul

— De-aici am o imagine de ansamblu. Sînt în primele loji. Nu-mi mai lipseşte decît o ţigară în gură... Am să fiu cronicarul tău, Sim. Îţi convine ?

Bătrînul aplaudă cu ambele mîini

— Dacă-mi convine !... Îmi place că eşti aici, cu mine, azi...
— Şi mie-mi place, tată-mare ! Sînt cîteva zile de cînd caut să mă apropii de tine, de cînd dau tîrcoale localităţii, de cînd cordonul de poliţie mă împiedică să trec... Eşti un taur, Sim. Eşti dinamită ! Şi mie-mi place să fiu aici.
— Ce vezi acum ?
— Mulţimea se stăpîneşte, tace. Dacă urcarea durează prea mult, n-or să mai poată fi reţinuţi, vor rupe cordoanele... Salvatorii învîrtesc manivela. Infirmierii aşteaptă... Acum, se apleacă mai mulţi deasupra gropii. Au să cadă înăuntru !

Dedesubt, pămîntul se zguduie şi transpiră. Cîte goluri de traver-

sat !... Sim ar fi vrut să fie de față cînd — este mult de-atunci ! — Jaïs îi năștea copiii. Dar ea refuza, pretinzînd că bărbații întorc capul, nu pot suporta sîngele acela.

— Acum, se dau înapoi cu toții. Mulțimea strînsă ca o piatră. Un bloc.

Gîtul se dilată, expulzia e dificilă. Membranele pămîntului se contractă ; orificiul crapă. Capul

— Infirmierii au îngenuncheat în jurul spărturii...

pornește. Mîinile se întind spre a ajuta rotirea lui

— Urcă, Sim ! Zăresc... părul...

Mai bine decît cu ochii, Sim vede !... Acest păr îmbibat de praf, această frunte

acoperită de cenușă, această piele aproape albastră, atît de palidă este.

— Chipul lui, alb ca varul !...
— De ce se opresc ? Nu mai aud zgomotul roții...
— Au dificultăți... Cred că umerii s-au înțepenit în deschizătură...
— Mai ales să nu-l cufunde iar în beznă... n-ar mai suporta !
— Fac ce pot, tată-mare !
— Dacă îl cufundă din nou, mă întorc lîngă el !
— E gata, Sim !... Îl urcă din nou. Dar încet, foarte încet... Auzi scripetele ?
— De-abia...
— Da, da, iată-l !

Obrazul iese la iveală solz după solz. Bustul, la rîndul său, învinge cu greutate rezistența pămîntului. Pămîntul cedează... Cu brațele lipite de corp, omul se strecoară prin gîtuitură, urcă, urcă secole spre bucățica lui de

zi... Bazinul, pe urmă coapsele, genunchii...

— Sim, e în picioare !... Îl văd. Din cap pînă-n picioare !

În aer liber, ridicat ca o tulpină !

— Îi pun colir în ochi ? Ochelari ?

— S-a şi făcut, tată-mare, un infirmier se ocupă de el. Un altul îi masează picioarele...

— Vorbeşte... Povesteşte...

— Mi s-a uscat limba, tată-mare !

3. PRIMA ZI

O femeie tînără despică mulţimea, se avîntă cu braţele înainte.

Aleargă, aleargă. Spaţiul de străbătut pare infinit. Trece ca un fulger, în timp ce în jurul ei totul rămîne pe loc şi înţepeneşte. Salvatorii se depărtează de cel salvat, ca să-i permită să ajungă la el.

Iată-i, faţă în faţă.

Femeia se opreşte cu răsuflarea tăiată, examinează omul — cenuşiu, imobil — din cap pînă-n picioare, schiţează o mişcare de retragere... Se încumetă, înaintează, mai să-l atingă, ezită încă. Pe urmă, ridică braţul, îi ridică ochelarii de soare ce ascund o parte din obrazul omului. „Nu", femeia nu-l recunoaşte. „Nu, nu-i el."

În tot acest timp omul n-a făcut nici o mişcare, s-a lăsat în voia ei. S-ar spune că e gata să se facă scrum. Femeia tînără, tulburată, dă din cap de mai multe ori

— Iartă-mă, credeam... crezusem...

Se pierde, mergînd de-a-ndaratelea în mulţime, care o reprimeşte, o înghite.

Aparatele de luat vederi au înregistrat totul. Plimbîndu-se de mai multe ori pe distanţa de parcurs, pe distanţa parcursă, luînd prim-planuri : emoţia unuia, indiferenţa altuia. Prinzînd acest gest, tremurul acesta al mîinii care a ridicat ochelarii... urmărind, pînă la dispariţia lor, în masa spectatorilor, aceste picioare, elegant încălţate, care dau îndărăt...

Pe urmă, revenind, fixîndu-se asupra bărbatului. Încet, dureros, acesta schiţează primul lui pas.

*

Afluxul acesta de sînge în picioare. O suferinţă care arde. Cerul e prea crud. Culorile curg. Chipurile sînt de lînă, n-au contur. Nu le văd decît ochii. Ochii lor pretutindeni, faruri. Pămîntul e mobil. Mi-e frică. Îndepărtez braţele. Aş vrea să încerc, singur... să pun un picior înaintea celuilalt... singur, ajutîndu-mă cu braţele mele... aşa cum înoţi... Aerul, aerul liber... îl beau... Sînt

acolo. *Aici !... E obsedant. Să trăieşti !... Asta strigă între tîmplele mele... Un pas înaintea celuilalt... Cerul e prea alb, pămîntul, un lac cromat. Dacă aş aluneca... Nu. Un pas după celălalt. Fără grabă. Să nu fiu recunoscut încă. Liber. Fără loc, fără nume. Cîteva secunde încă... Numai că viaţa... ca o ameţeală, imensă... IMENSA...*

*

— Mă îmbeţi cu vorbe, Jaïs ! Îţi cunoşti soţul ca nimeni alta ! Ce vrei să-i facem dacă refuză să vină aici ?

Se agaţă de braţul interpretului

— Nu e niciodată acolo unde ar trebui ! Niciodată !...

— Dacă e mulţumit acolo unde e, lasă-l ! N-o să mă asculte pe mine mai mult decît pe tine !

— Suflă cel puţin numele lui ziariştilor ăstora ! Tu ştii bine tot ce a făcut ! Poate că ei au să-l forţeze să revină... Uite, e acolo...

— Unde acolo ?

— În stînga mulţimii... vezi ridicătura aia... şi o masă pe care se ţine în echilibru tînărul acela în haină de piele ?

— Îl văd pe tînăr...

— Jos, mai la stînga, persoana care stă jos, întorcîndu-ne spatele... Ei bine, ăsta e el, Sim.

Interpretul ridică din umeri, scapă din strînsoarea lui Jaïs, se întoarce la salvatori.

— Biet bătrîn, te-au uitat cu toţii...

Dar femeia nu se descurajează, vorbeşte cu unii, cu alţii, încearcă să ajungă la cel salvat. Acesta, pămîntiu, firav, în picioare, ţinîndu-le lipite, seamănă cu o rufă stoarsă, cu o mumie pe care soarele o va sfărîma... Jaïs are totuşi încredere în el ; de acum în cîteva secunde, cînd îşi va veni în simţiri, îl va cere pe Sim ! Peste toate capetele astea, îl va chema pe bătrîn... Şi Sim, va asculta *această voce* ! Pentru el, Sim se va întoarce... Jaïs e în aşteptare... Dintr-un moment în altul, o simte, o ştie, omul va striga

— Unde-i Sim ? Vreau să-l văd pe Sim !... Trebuie ca Sim să fie aici, alături de mine !

Degeaba a protestat Sim, a făcut pe indiferentul... La chemarea celui îngropat, va alerga. Fericit de a fi chemat, fericit că celălalt îşi aduce aminte. „Te cunosc, omule, te cunosc, la chemarea lui ai să te topeşti !..." Pe urmă ?... Pe urmă se vor întoarce în sat, Sim şi Jaïs la braţ, cu teancuri de ziare sub braţe, cu fotografia lor pe prima pagină.

— Dar ce aşteaptă ca să strige ? Ce aşteaptă ?

Jaïs se strecoară între salvatori, se agaţă de unul dintre infirmieri, ca şi cînd ar avea să-i facă o comunicare importantă. Dacă supravieţuitorul continuă să tacă, să-şi strîngă buzele, aşa cum face, se va apropia de el şi-i va spune deschis

— Sim !... El te-a salvat !... Ţi-aduci aminte ? E acolo. Aşteaptă să-l chemi !

Tot vorbindu-şi, Jaïs se ridica în vîrful picioarelor ca să-şi vadă din nou soţul. Este tot aşezat : a prins rădăcini. Singur, de data asta. Chiar şi tînărul, care era în picioare pe înălţime, l-a părăsit !

— Bietul meu bătrîn...

Ce-aşteaptă cel îngropat ? Nu îndrăzneşte nimic, nici măcar să pună un picior înaintea celuilalt, nici chiar să pronunţe un cuvînt. Şi ceilalţi ! Stau şi se uită la el ca şi cînd ar fi fost loviţi de para-

lizie !... S-ar spune că e o fantomă care ține toată această mulțime în puterea ei...

*

Ziua e vastă. Mii de focuri mi se aprind sub piele. Nu țin încă de nimic. De nimic. Exist. Aparțin vieții. Numai VIEȚII. Numai ei !... Ei bine !... Unde e corpul meu ? Unde începe el ? Unde sfîrșește ? Aș vrea să surîd, nu pot încă. Totuși, totul surîde înăuntru. Beată, dureroasă, viața asta ! Galaxii între tîmple, oceane în vine. Prietenia aerului. Lipește-te de pereții aerului. Intră în timp, fără să uiți ceea ce știi, ceea ce duci... Pune un picior înaintea celuilalt. Mai încearcă. Zumzăie muștele. Piciorul se ridică greu, tîrăște bucăți de pămînt... Să trăiești, timp îndelungat, pe loc, ca un arbore. Să vizitezi, îndelung, țara corpului tău, freamătul vieții pe lucruri. Atît de puțină carne și atît de multă rumoare înlăuntrul nostru... Această poftă neașteptată, această febră... pămîntul este imens. Să sărbătoresc întoarcerea. Să-mi aduc aminte pe urmă. Să sărbătoresc zi după zi. Să păstrez spațiul ăsta, tresărirea asta din prima zi. Densitatea ei. Densitatea tuturor : femeia, străinul, trecătorul... Fervoarea, mai puternică decît nopțile. Să păstrez asta... Unde e cel care mă striga ? Unde sînt, el și vocea lui ? Acolo, înainte. Trebuie să-l regăsesc. Să-i spun... Un pas, încă unul. Încă. Învinge amețeala. E acolo, ridică genunchiul...

*

— Omul se prăbușește. Targa, repede !
Jaïs e înnebunită
— Au să-l ia ?...

— Are nevoie de îngrijiri.
— Nu vrea, se împotrivește. Vrea să vorbească... Dar să fie lăsat să vorbească !...

Jaïs a ajuns la cei care îl susțin. Camerele de luat vederi, din față, înregistrează cele mai mici trăsături ale obrazului lui. Dintr-o clipă într-alta numele lui Sim va înflori pe buzele lui, va înflori pe ecran... Existența lor în sat se va schimba cu totul !... „Sim" e un nume ușor de reținut, un nume care se pronunță fără efort, chiar de un muribund... E de-ajuns să alături dinții pentru un fluierat, să lași limba în jos, să deschizi buzele ca pentru a surîde : „Sim, Sim, Sim, Sim..."

— Ce încearcă să spună ?
— Vrea să cheme pe cineva...
— Pe Sim îl cheamă...
— Ce știi tu, nu ești în capul lui !

Jaïs știe. E atît de aproape, încît atinge brațul omului acoperit cu solzi de noroi ; în timp ce unii îl susțin, îl fac să meargă ca o statuie. Jaïs e atît de aproape, încît va putea să citească cuvîntul pe gura lui și să-l repete de îndată ce-l va pronunța...

Iată, își va alătura dinții ca pentru fluierat, va lăsa limba...

— Nu, nu, nu așa...

Infirmierul o dă la o parte pe Jaïs

— Fugi de-aici !

— De ce omul își strînge buzele ? „Sim" nu se spune strîngînd buzele.

Omul rupe, pentru o clipă, strînsoarea, presiunea tuturor acestor mîini. Vrea, pentru cîteva secunde, să se țină pe picioare. Singur. Omul desface

larg brațele înainte, face doi, trei pași. Și, distinct, nelăsînd să scape nimic din silabă, strigă
— BEN !...

*

Strigătul l-a epuizat, omul se prăbușește.
— Pe cine a chemat ?
— Ben !
— Pe nimeni nu-l cheamă Ben, pe-aici !
— Cheamă pe careva din familia lui !
Jaïs lasă să-i cadă brațele. Lasă să fie luată targa
— BEN !
Culcat, învelit într-o pătură, omul a leșinat. Ambulanța se deschide, e introdus înăuntru. Infirmierii, doctorul, un ziarist îl însoțesc.
— Cîteva zile la spital, și totul va merge bine !
Ușa se trîntește, motorul se pune în mișcare.
Mașina demarează încet ; se depărtează, dispare.
Dintr-o dată, cordoanele de poliție se rup. Mulțimea se revarsă pe platou, vizitează ruinele, examinează, atent, cavitatea.

*

— Am fost să-mi caut motocicleta, și iată-mă reîntors, tată-mare ! Trecînd, i-am văzut luîndu-l pe cel salvat pe o targă. Pe urmă ambulanța a plecat.
— Cum îi merge ?
— Cîteva zile de spital și se va putea întoarce în țara lui.

— Sînt fericit. Fericit.
— Trebuie să fii mai ales mort de oboseală. A fost un adevărat coșmar...
— Nu, să nu crezi asta... Cîteodată a fost greu, dar am *trăit*.
— Acum te întorci la tine acasă ?
— Mă întorc.
— Am să te duc eu ! Vom merge pe autostradă.
— Îmi convine.

Tînărul lovi cu palma șeaua din spate a motocicletei

— Hai, urcă-te aici... Acum, pune-ți brațele ca o cingătoare împrejurul mijlocului meu. Va trebui să te ții, mai ales la cotituri... Le iau cu coatele la nivelul pămîntului ! Nici de viteză nu ți-e frică ?
— Viteza !...

Studentul se întoarce, ochii lui Sim scînteiau

— Viteza, vreau s-o cunosc ! Goneşte cît vrei de repede !
— Ţine-te bine, totuşi ! Sar mai repede decît ai crede, maşinile astea ! Mai ales să nu-ţi desfaci mîinile. Pe-aici terenul e plin de gurguie, o să te zgudui, nu glumă !

. . . .

Lipiţi unul de altul, Sim şi studentul traversează tîrguşorul demolat, merg în zigzag împrejurul obstacolelor, înconjoară arborele trăsnit, coboară de-a lungul cîtorva serpentine, înainte de a ieşi în autostradă. Aceasta se aşterne cît vezi cu ochii : largă, netedă

— Te ţii bine ?
— N-ai nici o grijă, mă ţin !

Tînărul trage spre el maneta de gaze. Motorul se ambalează

— De data asta, tatămare, mergem !

Sim strînge genunchii, se îndoaie într-o parte, peste umărul celui care conduce, urlă peste zgomot

— PORNIM !

CUPRINS

Lector: MIHAELA CIUNCAN
Tehnoredactor: ELENA BABY

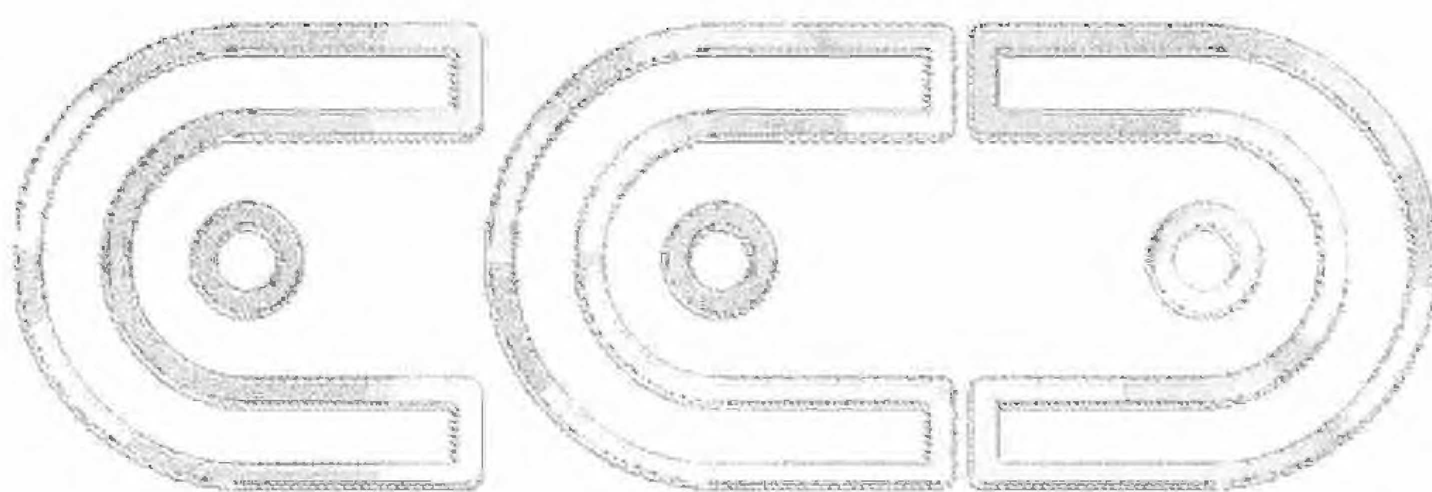
Tiraj 25.130 ex. broșate. Bun de tipar: 06.04 1977. Coli tipar 5,125.

Tiparul executat sub comanda nr- 1098 la
Întreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918"
str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97
București,
Republica Socialistă România

A 6

Scanare și prelucrare digitală

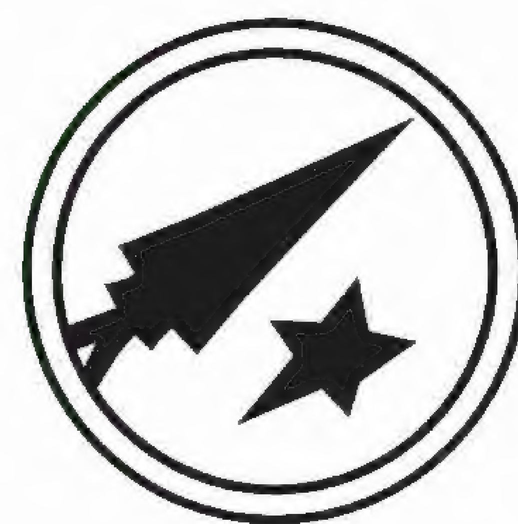
de

Anonim

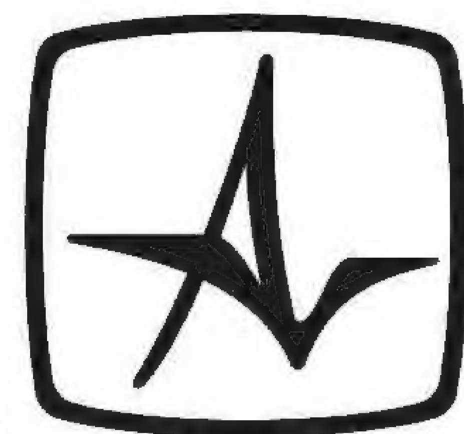

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

